

13002
9 771786 699009

SZÍNPAD

Előadóművészetek technikája

IX. évfolyam 2. szám 2013. június

945 Ft





Képzület nélkül nincs
művészet

Rexroth nélkül nincs
megoldás

A Bosch Rexroth Kft. 2010 szeptemberében három magyar, a színpadtechnika területén komoly eredményekkel és referenciákkal rendelkező céggel (Színpad- és Emelőgéptechnika Kft., Woodland Plusz Kft. és Stage-Electronic Kft.) együtt megalapította a Szín-Tek Magyar Színpadtechnikai Társaságot.

A társaság megalakulásával olyan csoportosulás jött létre, amely példa értékű az országban: tapasztalt magyar szakemberekkel, magyar piaci árakkal, a magyar elvárásoknak megfelelően, de nemzetközi szakmai kompetencia háttértámogatással állunk Ügyfeleink rendelkezésére a tervezés, fejlesztés, tanácsadás, kivitelezés, oktatás és a szervizszolgáltatás területén.

Hazai tervezés, hazai kivitelezés, hazai árszínvonal – nemzetközi elismerés!

Referenciáink: **RaM Colosseum** – Budapest; **Kodály Központ** – Pécs; **Nemzeti Színház** – Budapest; **Budapest Bábszínház** – Budapest; **Kamarszínház** – Szeged; **Kölcsey Kongresszusi Központ** – Debrecen; **Gárdonyi Géza Színház** – Eger; **József Attila Színház** – Budapest; **EXPO 2000** – Hannover.

Bosch Rexroth. **The Drive & Control Company.**

4 A KÖZÖSSÉG TERE: A VÉRTES AGORÁJA (Schmidt Csaba)

Agora program – A Vértés Agorája

5 TATABÁNYA – A VÉRTES AGORÁJA

2013. április 5-én megnyitotta kapuit a felújított és kibővített egykori Közművelődés Háza. A „Tatabánya – A Vértés Agorája” projekt az EU támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával mintegy 2 milliárd forintból valósult meg. A multifunkcionális létesítmény – amelybe a felújítást követően visszaköltözött a Tatabányai Múzeum – a város és tágabb földrajzi környezete kulturális, közművelődési és közösségi életét hivatott szervezni.

7 ÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ (Páll Ákos, Páll János, Fiskál Lőrinc)

11 A FELÚJÍTÁS SZÍNHÁZTECHNIKAI KONCEPCIÓJA (Szabó-Jilek Iván)

13 ÉRTÉKEK ÉS ARÁNYOK – HANGRENDSZEREK (Makkay Imre)

14 SZÍNPAD-VILÁGÍTÁSI RENDSZER (Jerzsa Attila)

Gratulálunk

16 AKIKRE BÜSZKÉK VAGYUNK (Kárpáti Imre)

2013. március 15-én állami és művészi elismeréseket adtak át. A színházak műszaki területén végzett kimagasló tevékenységük elismeréseként – első alkalommal – négy színházi műszaki vezető és egy hangtárgyvezető is a kitüntetettek között van.



5



35



39



50



20

Budapest Music Center

20 MEGNYÍLT A BUDAPEST MUSIC CENTER (Szabó-Jilek Iván)

Gőz László harsonaművész 1996-ban alapította meg a Budapest Music Center magyar kortárs, klasszikus és dzsessz zenei információs központot, mely egy régi bérház felújításával 2013. március 23-án igazi otthonba költözött. Remek multifunkcionális épület született 150 fős dzsesszklub-étteremmel, 350 fős koncertteremmel, öltözőkkel, hangstúdiókkal. A házban kapott helyet a Nemzetközi Eötvös Intézet, a zenei könyvtár, amely kamarakonzertek és előadások megtartására is alkalmas. Gőz László igazgató főként a saját vagyonából – 2,5 milliárd forintból – építette meg az új közösségi teret.

24 ÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ ÉS LEÍRÁS (Gőz Dorottya)

27 BMC AKUSZTIKA (Fűrjes Andor Tamás)

31 A BMC TECHNOLÓGIAI RENDSZEREI (Bárdos Tamás)

Nekrológ

33 ELHUNYT JARMILA GABRIELOVÁ (Szabó-Jilek Iván)

Hazai hírek

34 FŐISKOLÁSOKKAL SZEM-EZGETTEK (Mikita Gábor)

Az európai színművészeti egyetemek és akadémiák fesztiválja, a SZEM Miskolcon.

Jelmeztervezés

35 PAPP JANÓ 25 ÉVES JUBILEUMA (Mikita Gábor)

Díszlettervezés

37 SZÉP SZÍNPADOK... (Mikita Gábor)

Napjainkban egyre kevesebb az eleganciával vagy korhű részletgazdagsággal megvalósított színpadkép.

Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház

39 JURÁNYI – EGY ÚJ IRÁNY (Kulcsár Viktória)

2012 őszén, egy üresen álló iskola épületében, a Jurányi utca 1–3. szám alatt nyílt meg a független előadó-művészeti és civil társulások alkotóműhelye, egyben szellemi bázisa. Közel ötven szervezet produkcióinak elő- és utóéletéhez nyújt biztonságot, helyet adva a próbák, díszletmunkák, jelmezkészítések, zártkörű munkabemutatók, valamint raktározás, tárolás, irodai munka számára.

41 A JURÁNYI SZÍNHÁZTECHNIKÁJA (Vida Zoltán)

Színpadtechnika

44 A DÍSZÍTŐFÜGGÖNYÖK VILÁGA (Dr. Andreas Paller)

Színpadgépészet

47 RÁDIÓS TÁVIRÁNYÍTÁSÚ, MOTOROS SZÍNPADI KOCSI

(Barna János)

Technikai újdonságok

48 ÚJ INSTALLÁCIÓS LINE ARRAY RENDSZER A D & B AUDIOTECHNIKTŐL

Prolight + Sound 2013

50 SÉTA A FRANKFURTI PROLIGHT + SOUND KIÁLLÍTÁSON

(Böröcz Sándor)

Színházi gazdálkodás

54 „SZENVEDÉLYEM A SZÍNHÁZ” (Venczel Sándor)

Interjú Szabó Istvánnal nyugdíjba vonulása alkalmából.

Kiállítás

56 SZÍNHÁZ A GETTÓBAN (Götz Eszter)

1939–44 között Budapesten az OMIKE Művészakciója működtetett egy színházat a Wesselényi utcában.

57 KÉPES BESZÁMOLÓ BAGOSSY LEVENTE DÍSZLETTERVEZŐ KIÁLLÍTÁSÁRÓL (Kárpáti Imre)



Schmidt Csaba polgármester

A közösség tere: a Vértes Agorája

Elkészült, és átadtuk a város lakóinak, a tatabányai embereknek a Vértes Agoráját. Az agora, mint tudjuk tanulmányainkból, az ókori Görögországban piactér és szentélykörzet volt, a görög városok központi tere. A színházaknak, iskoláknak és az oszlopcsarnokok üzleteinek köszönhetően az agora volt a város társadalmi és kereskedelmi központja is. E gondolat szellemisége köré építettük meg a magunk agoráját városunkban.

Úgy vélem, hogy a most átadott multifunkcionális közösségi központ találkozási pont lesz minden tatabányai ember számára. Ennek megvalósítására olyan szakmai stáb és program állt össze, amely az összefogásra és a lendületre épül, és ez új irányokat adhat a város közösségi életének. Fontosnak érzem hangsúlyozni, hogy ez a projekt jelentős kormányzati támogatást kapott. A Vértes Agorája már nemcsak egyszerűen művelődési centrum, tevékenysége több funkcióban határozható meg: a ház közösségi, képzési, oktatási és szórakoztatási központ, valamint kistérségi tanácsadói és szolgáltatási funkciót is ellát.

„Otthon az, ahova hazatérsz” – ezt Wass Albert írta, és elolvassa megérezhetjük, hogy mit jelent az otthon. Mert önmagában hiába van szép, új Fő terünk, ha azt nem lakjuk be, ha nem érezzük úgy, hogy érdemes ott sétálni egyet, hogy érdemes elmenünk a Vértes Agorája programjaira. Szívből örülhetünk annak is, hogy ipari parkunkban a hatezer munkahelyet adó üzemek mellé újabb gyártócsarnokok épülnek, de emellett mindent meg kell tennünk azért, hogy otthonunknak érezzük a szépülő és fejlődő Tatabányát.

Bizakodónak kell lennünk, mert az ember alapvető tulajdonsága, hogy a harmóniát keresi, és határozottan hiszem, hogy az egyén harmóniája teremteni meg a közösség harmóniáját is. Ezért szépen és pontosan kell tenni a dolgunkat, oda kell figyelni, hogy a közös munkánk sikeres legyen. A Jászai Mari Színház, Népház, a Fő tér, az Életfa tér, az Árpád felújításával és a Vértes Agora megépítésével a városfejlesztés, a kultúra és a művészet területen is tapasztalható az az innováció és dinamizmus, amely

a gazdasági élet szervezésében régóta jelen van városunkban. Látható, és a már megvalósult programoknál tapasztalható is volt, hogy a megújult városközpont olyan közösségi tér lett, ahol otthonra találtak-találnak a városi rendezvények, vásárok, koncertek.

Önmagukban intézményeink nem lennének elegendőek ahhoz, hogy városunkban színvonalas művészeti és kulturális élet legyen. Ehhez kellene azok a szülők, akik megmutatják a gyermekeiknek, hogy milyen szépséget kínálhat egy mesekönyv, egy színházi előadás, egy múzeumi látogatás. Mindehhez elengedhetetlen az óvodai és iskolai pedagógusok oktató-nevelő munkája, ami messze túlmutat a kötelező tananyag átadásán.

Kiemelten kell szólnunk azokról is, akik a Vértes Agorájában, az ahhoz tartozó művelődési házakban szervezik azokat a kulturális és művészeti eseményeket, amelyek a szórakozáson, a kikapcsolódáson túl új élményekkel is gazdagítanak minket. Mindehhez tudnunk kell, hogy ennek a tevékenységnek új eleme az, hogy a közművelődési szerepkörből át kell lépni a közösségi funkcióba, mert ezzel lehet a legjobban szolgálni városunk és a magyar kultúra ügyét. Ilyen helynek gondolom a Vértes Agoráját, az egykori Közművelődés Háza felújításával létrejött művelődési centrumot, amely az Európai Unió, a magyar állam és Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Az épület előtti téren „Ilyen volt, ilyen lett” című szabadtéri fotókiállítás azokat a változásokat mutatja be, amelyek fontos mozzanatai voltak a város építészeti arculatának kialakításában. Úgy gondolom, hogy jelképes üzenete van ennek a népszerű tárlatnak. Az ember életétől elválaszthatatlanok a változások. Ezek visznek előre minket saját életünkben, de a közösség életének alakításában is. A fejlődés elválaszthatatlan a változástól, a változtatni, az előrelépni akaró ember így tudja felépíteni saját környezetét, városát, hazáját. Ennek egyik szép példája a Vértes Agorája Tatabányán.

IMPRESSZUM

SZÍNPAD
Előadóművészetek technikája

IX. évfolyam 2. szám
2013. június



A Magyar Színháztechnikai Szövetség
szaklapja
HU ISSN 1786-6995

Megjelenik: negyedévente (március, június, szeptember, december hónap)
Kiadja: a Magyar Színháztechnikai Szövetség, 1011 Budapest, Corvin tér 8., www.msztisz.hu
Felelős kiadó: Szűcsboros János, az MSZTSZ elnöke.
Főszerkesztő: Szabó-Jilek Iván, Tel./fax: (+36-1) 375-6566, szjivan@t-online.hu
Szerkesztőbizottság: Götz Béla, Götz Eszter, Kárpáti Imre, Kiss Péter, Krisztiáni István, Dr. Sirató Ildikó, Dr. Venczel Sándor, Wettstein Tibor, Zsidei János
Szerkesztőség: Magyar Színháztechnikai Szövetség titkársága, 1134 Budapest, Kassák Lajos utca 79. Tel./fax: 329-0841
Korrektor: Darnay László

Grafikai munkák: Capulart Kft., Sára Ernő Grafikai Műterme. 1056 Budapest, Falk Miksa u. 6. Tel./fax: (+36-1) 411-0833, capulart@capulart.hu.
Tördelőszerkesztő: Lusztig Tibor
Nyomdai munkák: Demax Művek Nyomdaipari Kft.

Terjesztés: előfizetéssel, színházi árusoknál. A Szövetség tagjai ingyen kapják.
Ár: 945 Ft/példány
Előfizethető: a szerkesztőség címén vagy a www.msztisz.hu honlapról letölthető megrendelőlap.
2013. évi teljes évfolyam ára 3360 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Szerkesztőségünk a hirdetések és PR-cikkek tartalmáért nem vállal felelősséget.



Lapunkat rendszeresen szemlézi
Magyarország legnagyobb
médiatitulyelője, az
»OBSERVER«

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Tatabánya – a Vértes Agorája



2013. április 5-én megnyitotta kapuit Tatabánya felújított és kibővített egykori Közművelődés Háza. A „Tatabánya – a Vértes Agorája” projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg 2 milliárd forintot meghaladó összegből. A multifunkcionális létesítmény – amelybe a felújítást követően visszaköltözött a Tatabányai Múzeum – a város és tágabb földrajzi környezete kulturális, közművelődési és közösségi életét hivatott szervezni.



Agoraprojekt Tatabányán

A Közművelődés Háza negyedszázada épült fel, és noha külsejét tekintve sosem tartozott a legszebb épületek közé, mégis Tatabánya kulturális életének meghatározójává vált. Ezért egyértelmű volt, hogy a város vezetése ezt az intézményt igyekezett felújítani az Agora program keretében. A projektjavaslat célja az elavult, elhasználódott, rossz hatékonysággal fenntartható épület teljes rekonstrukciója volt. A korábbi épület felújításának tervezésével egy időben a korszerűbb működés újragondolása is kezdetét vette.

Az önkormányzat 2009-ben sikeresen pályázott az „AGORA – multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása” című pályázati felhívásra. Az uniós program keretében megvalósult projektben a megítélt támogatás összege 1567 millió Ft volt, míg a projekt elszámolható összköltsége 1844 millió Ft, mely összeg az épület rekonstrukciója mellett az épület akadálymentesítését és új parkolóhelyek kialakítását is lehetővé tette.

Az épület felújítására az önkormányzat – többször megismételt – közbeszerzési eljárásban választotta ki a generálkivitelezőt. A kivitelezést végül a West Hungária Bau Építő Kft. – VEMÉVSZER Építő és Szerelőipari Kft. alkotta konzorcium 1447 millió Ft ajánlati árral nyerte el.

A Tatabánya – a Vértes Agorája projekt épülete – a közel egyéves felújítási munkafolyamat befejeztével – multifunkcionális közösségi központként működhet. A felújítás révén az épület több mint 300 m²-rel bővült, így a beépített terület a bővítésnek köszönhetően megközelítőleg 4000 m²-re nőtt. Az épület hasznos alapterülete meghaladja a 6500 m²-t, ideértve az alagsort, a földszintet és az emeletet is. Az akadálymentesítés részeként felvonó biztosítja a közlekedést. Az épület körül teljesen új zöldfelületekkel rendelkező parkosított tér került kialakításra. A Vértes Agorájában 450 vendég fogadására alkalmas színházterem, 120 fős kamaraterem, öltözők, táncterem, oktatóterem a legmodernebb audiovizuális technikával, illetve kiállító- és előadóterem, 480 fős ruhatár, gyermekmeg-

őrző, pelenkázó, teakonyha, kerékpár- és babakocsi-tároló, egy kávézó és étterem valamint egy 100 m² alapterületű szabadtéri színpad várja a látogatókat.

A színház-technológiai berendezések beszerzése – a megszokottól eltérően – nem a generálkivitelezőn keresztül, hanem elkülönítve történt. A rendelkezésre álló pénzből így több színpadi fény- és hangberendezést lehetett beszerezni. Bár a színházterem belsőépítészeti felújításon esett át, a színpad eredeti gépészeti berendezéseinek megújítására most nem kerülhetett sor.

Az Agora program hazai és uniós források segítségével egyfajta „tartalomfejlesztést” tesz lehetővé úgy, hogy ehhez az infrastrukturális háttér (kivitelezés, eszközbeszerzés) kialakításának anyagi forrását a magyar állam, az Európai Unió és az önkormányzat együttesen biztosítja. A létrejövő Agora már nemcsak egyszerűen művelődési ház, tevékenysége négy szakmai, tartalmi funkcióban határozható meg: a közösségi, a képzési-oktatási tevékenység, a szórakozási-élmény, valamint kistérségi tanácsadói és szolgáltatási feladatkörök. >



› Változások a működésben

A Közművelődés Háza 1985-ös alapítása óta a megyeszékhely egyik jelentős kulturális intézményeként mindig a figyelem középpontjában állt. Mértékadó, modern gondolkodású szakmai irányítása nem csak a megyében, de az országban is ismertté tette.

Az intézmény 1991. január 1-ig – megyei fenntartásban – mint módszertani-hálózati és fejlesztő központ működött. Ezek a funkciók a fenntartóváltozást követően részben megmaradtak, részben pedig átalakultak. Városi intézményként a kultúra közvetítése, a szabadidő szervezése, rekreációs és közösség-szervező funkciók ellátása volt a legfontosabb feladata. A házban működött színjátzó-versmondó, néptánc-, népzene-csoport, amatőr képző- és iparművész-kör és a kórusmozgalom (KÓTA) is.

A Közművelődés Háza 1994-ben – Magyarországon elsőként – közhasznú társasággá alakult. A nehéz pénzügyi helyzet ellenére – pályázatoknak, szponzoroknak és nem utolsósorban az elhivatott munkatársaknak köszönhetően – ebben az időszakban épült meg galériája, átépült az aula, elindult több program mellett a Tatabányai Társasági Estély, a Szentivánéji Karnevál és a munka nélküli fiatalok pályáorientációs programjának szervezése.

2011 decemberében a megyeszékhely közgyűlése döntött a Közművelődés Háza Közhasznú Nonprofit Kft. és a Sport Létesítményeket Üzemeltető és Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. átalakulásáról. Ennek eredményeként a cégbíróság 2012 májusában bejegyezte az AGORA Sport és Szabadidő Közhasznú Nonprofit Kft.-t. A közművelődési és a sportélet közötti szorosabb kapcsolat kialakításával a döntéshozók nem titkolt szándéka volt egy szinergiahatás elérése

a helyi közösség életében. Az egyesülés hatékonyabban szolgálhatja a jövőben a szellemi és a sportélet kiteljesedését, mert mindkét terület célcsoportja megszólítható egyidejűleg és külön-külön is, mindkét terület gyakorlatilag bevonható célcsoporttal.

Az Agora Nonprofit Kft. – mely a Vértes Agorája épületét üzemelteti – egy olyan komplex kultúra-, szabadidő-, és közösség-szervező, sportlétesítményeket üzemeltető szervezetként működik, amelyben a sport, a kultúra és a vendéglátás egymást erősítő módon kiszolgálja a város és a térség lakóinak, cégeinek igényeit. Az új szervezet, az új név egy új, sikeres korszakot ígér a közösség életének szervezésében, menedzselésében. A felújítást követően a megújult épület igazi találkozási ponttá válhat a városban, ahová mindig érdemes betérni.



Tatabánya közgyűlése arról is határozott, hogy az új szervezetbe integrálja a város négy önkormányzati fenntartású művelődési házát. 2012. augusztus 31-től a bánhidai Puskin Művelődési Ház, a kertvárosi Bányász Művelődési Otthon, az alsógallai József Attila Művelődési Ház és a felsógallai Széchenyi Művelődési Ház az Agora Nonprofit Kft. részeként végzi munkáját.



Építészeti koncepció

Tatabánya városa már régóta szeretne volna megújítani a „Közművelődés Ház és Múzeum” épületét és környezetét, amelyhez Nemzeti Fejlesztési Ügynökség „Agora – multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása” címmel meghirdetett fejlesztési pályázata ideálisnak minősült. Az épület áttervezési munkái több évre nyúlnak vissza, egy öt évvel ezelőtti – 2008-as – Tatabánya Fő terének és a Közművelődési Házának megújítására kiírt pályázat kapcsán nyerte el irodánk, a Planbau Kft. a tervezési megbízást. Ennek a megbízásnak a keretében segítettük a várost a koncepciók tervek elkészítése mellett a pályázati anyag összeállításában is.

Mint tatabányai tervezőiroda, munkánk során arra törekedtünk, hogy segítsük a város vezetését olyan szakmai döntések meghozatalában, melyek új lendületet adnak e rövid történelmi múltra visszatekintő város új arculatának kialakításában.

Az önkormányzat vezetése a pályázatban meghatározott célok megvalósítására – Virág Csaba Ybl-díjas építész tervei alapján megépült és 1985-ben átadott – „Közművelődés Háza és Múzeum” épületét jelölte ki. Az épületet negyedszázados múltja alatt sem tudták a városlakók igazán elfogadni, mintha egy folyamatos útkeresés egyik állomása maradt volna itt a téren, magányosan, szerethetetlenül. Történtek próbálkozások a hosszú épület – vasbeton panelekből készült monoton megjelenésű – homlokzatának festéssel történő feloldására, de ezek nem jártak sikerrel. Az épülettel együtt létrejött tér is hasonlóra sikerült. A térkövel burkolt sivár, növényektől mentes téren egy – csak a nyári forráságbán



Az aulából nyílik az étterem



működő – szökőkút árválkodott. Mindennek ellenére nem hiszem, hogy lenne olyan városlakó, aki valamilyen rendezvény kapcsán ne emlékezne szívesen az itt töltött időre. Ez az intézményben dolgozók munkáját dicséri.

Az Agora élményfunkcióhoz ajánlott műszaki paramétereket – az épületben már működő

tevékenységek megtartása mellett – de a helyiségek funkcionális átgondolásával, átszervezésével sikerült a meglévő épületben biztosítani. A kiszolgáló szervező irodákat, raktárt már csak az épület bővítésével tudtuk elhelyezni. A homlokzatoknál törekedtünk arra, hogy az épület bejáratai hangsúlyossá váljanak. Az épület térkapcsolatait is újragondoltuk. Nagy hangsúlyt fektettünk az épületet körülvevő tér parkosítására, otthonosabbá tételére.

Az épület korábbi tervezőjének egyetértésével elkészített pályázati tervek, műszaki megoldások, a benyújtott látványterv és a megvalósítás pénzügyi tervezete megfelelt az önkormányzat elképzeléseinek. A benyújtott pályázattal Tatabánya város egyike lett a kilenc sikeresen pályázó településnek, és így megkezdődhetett az Agora projekt megvalósítása.

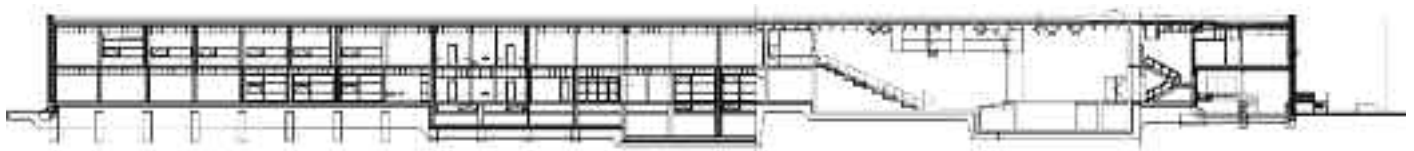
Az engedélyezési és generálkiviteli terv elkészítésével Tatabánya Város Önkormányzata irodánkat bízta meg. Feladatunkat több, a pályázati anyag feltételeinek teljesítésén túlmutató szempont határozta meg. Olyan épület tervezése volt a cél, mely a szabadidejét kulturált módon eltölteni vágyó, a városközpontot választó embereket megjelenésével, környezetével oda vonzza, megállítja, behívja, és az épületben élhető, komfortos teret adjon a rendezvényeknek.

Feladatunkat három fő szempont határozta meg:

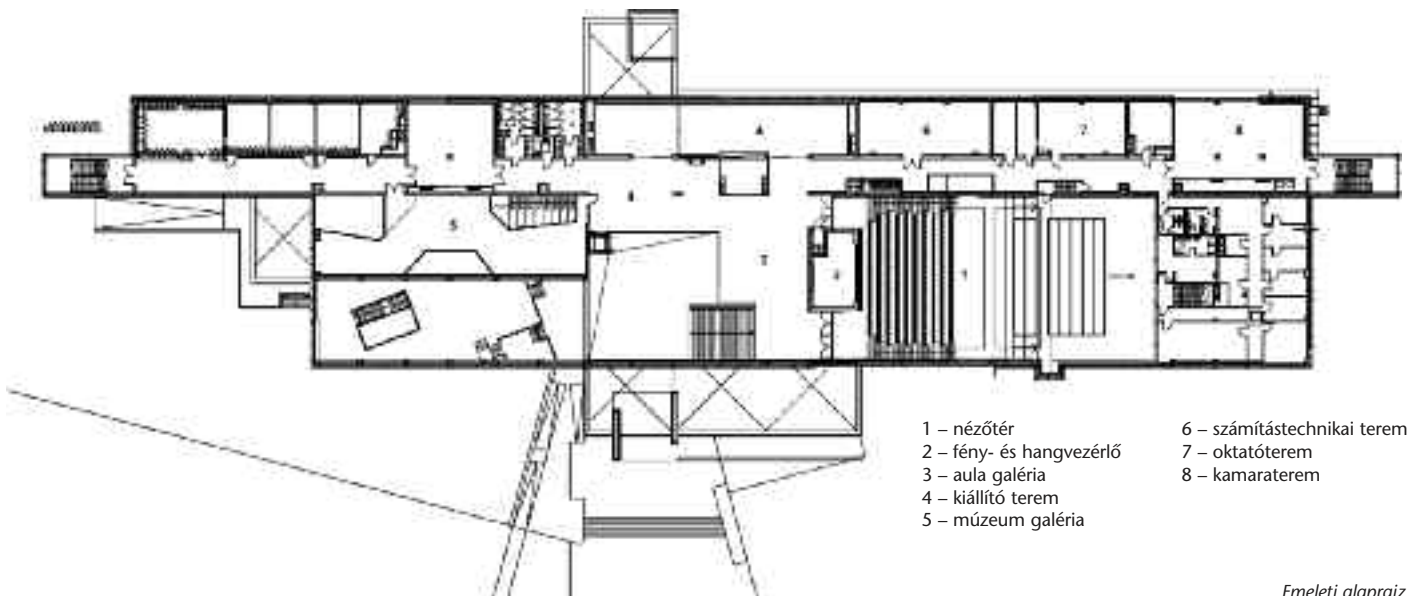
1. A környezet és épület kapcsolatának kialakítása, beillesztése a Fő tér projekt tervezett elképzelésébe, ezzel valódi agora kialakítása a város központjában.

A Vértés Agorája tervezői:

Megbízó, építtető:	Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata
Építési engedélyterv:	Planbau Mérnöki Iroda Kft. Páll János, Páll Ákos
Építész-kiviteli terv:	Planbau Mérnöki Iroda Kft. Páll János, Páll Ákos, Fiskál Lőrinc, Ambrus Balázs, Sárffy Tibor, Bognár-Dörner Ágnes
Belsőépítész:	GEON Kft. Pethő László, Kéry Balázs Planbau Kft. Páll Ákos, Fiskál Lőrinc
Szakági tervezők:	
Tartószerkezet:	Kerekes Mihály
Épületgépészet:	Velencei Zoltán, Vágvölgyi Attila
Épületvillamosság:	Kaszál László
Rehabilitációs szakmérnök:	Schenk Attila
Út- és külső közmű:	Vigánti János, Saéghi Judit, Barabásné Kiss Tímea
Park- és kerttervező:	Páll Ákos, Kantár Judit, Páll András

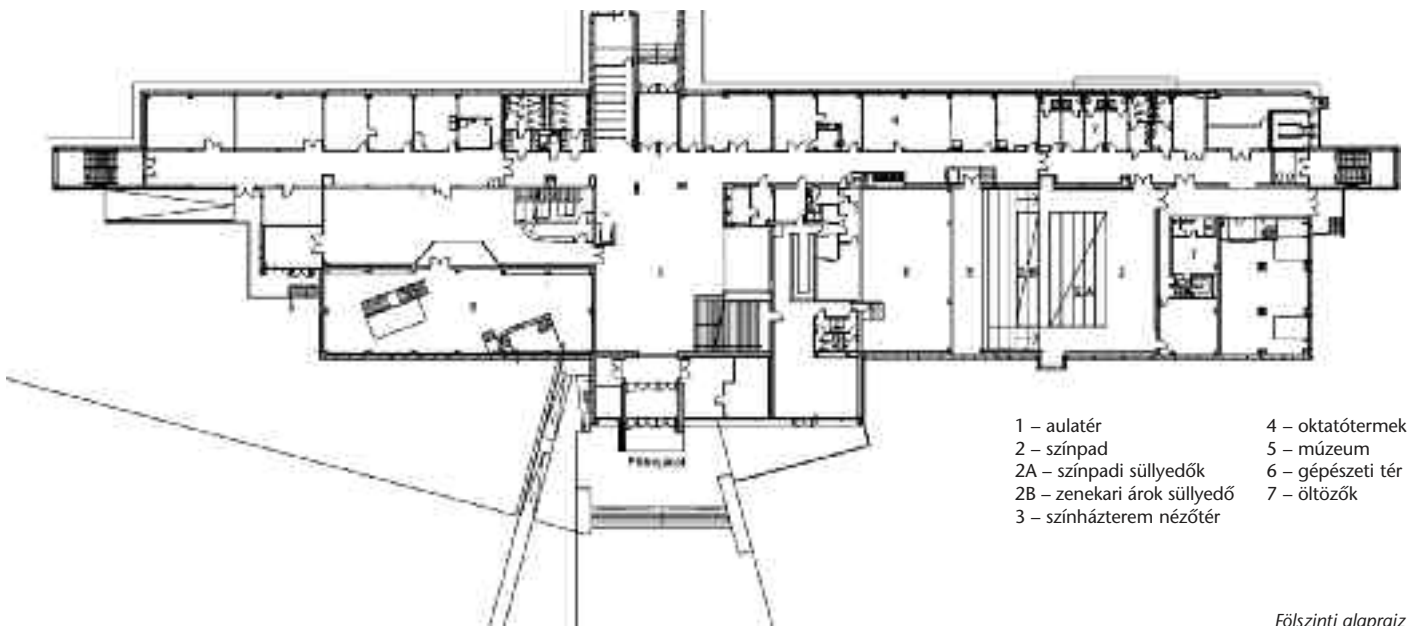


Hosszmetszet



- | | |
|--------------------------|-----------------------------|
| 1 – nézőtér | 6 – számítástechnikai terem |
| 2 – fény- és hangvezérlő | 7 – oktatóterem |
| 3 – aula galéria | 8 – kamaraterem |
| 4 – kiállító terem | |
| 5 – múzeum galéria | |

Emeleti alaprajz



- | | |
|-----------------------------|-------------------|
| 1 – aulatér | 4 – oktatóterem |
| 2 – színpad | 5 – múzeum |
| 2A – színpadi süllyedők | 6 – gépészeti tér |
| 2B – zenekari árok süllyedő | 7 – öltözők |
| 3 – színházterem nézőtér | |

Főszinti alaprajz

2. A homlokzat megújítása, megtörve a monoton, elnyúló tömeget a bejáratok hangsúlyozásával, igényes homlokzatburkoló anyagok felhasználásával.

3. A belső terek és az egész épület mai kornak megfelelő kialakítása érdekében új épületgépészeti és villamos berendezések kerüljenek az épületbe, kényelmes bútorzat betervezésével segítsük elő, hogy az ott dolgozók és a rendezvények látogatói magas komfortú épületben élvezhessék az előadásokat.

Már a pályázati munka során eljutottunk arra a következtetésre, hogy az épület tartó szerkezeti elemein, az alapvető tereken és néhány funkcionálisan jól meghatározott he-

lyiségen kívül az épület minden helyisége átépítésre kerül. Szerkezetiileg már nem feleltek meg az új épületakusztikai elvárásoknak, másrészt nagy terek kialakítása volt a cél, amelyekben mobil falak beépítésével a helyiségek tagolhatók, oszthatók, ezzel biztosítva többfunkciós használatukat.

Az épület – az emeleti galériával kialakított – aulatérbe léptünk. Ennek a helyiségnek eredeti, látszó acélszerkezeti oszlopai és T panel födeme, a negyedszázad alatt „lelakott” burkolóelemei lehangelőek voltak. Inkább hasonlított egy csarnokhelyiségre, mint egy művelődési intézményre. Ennek a térnek belsőépítészeti kialakítását – mint a többi közforgalmi helyiség belső-

építész tervezését, beleértve az egyedi bútorok tervezését – társtervező bevonásával végeztük. A közös tervezésnek köszönhetően egymásba metsző körívvel tagolt, kétszintes álmennyezetet kapott a helyiség. A színezés kontrasztos fehér, szürke felületei követik a természetes megvilágítás hatását. Az álmennyezet szürke felületébe besüllyedő ívekkel határolt területek antikolt, óarany színűek.

A galériára felvezető lépcső, a galéria az üvegburkolatú akadálymentesítő lift burkolatával megegyező, oszlop nélküli üveggörkörtal készült.

Az így kialakított – többfunkciós rendezvényterem is használható – akadálymentesítő veze-

tőssávvá kialakított burkolatú térből nyílnak az épület fő helyiségei: a múzeum, az étterem, oktató- és információs termeket, továbbá a színházterem sík padlós részére elhelyezhető 182 mobil ülőhely, melyek akadálymentesen közelíthetők meg. A galériaszintről jutunk be a színház 267 főt befogadó, lépcsőzetesen emelkedő nézőterére. Az emeleti szinten egy táncpróba-terem, a továbbra is itt működő Kortárs Galéria, oktatóterem, számítógépes terem és előadások, vetítések, konferenciák rendezésére is alkalmas kamaraterem található.

1985 óta a házban működik a Tatabányai Városi Múzeum. Kiállítótereinek, irodáinak megtartása alapvető szempont volt, sőt az itt működő szakmai könyvtár fejlesztése, látványraktár kialakítása is feladatunkat képezte. Fontos volt a kiállítóterek hőterhelésének csökkentése, amit a bevilágító napfény UV sugárzása okozott, és a kiállított tárgyak tönkremeneteléhez vezetett, vendég kiállítások fogadását akadályozta. Ezért megszüntettük e tér feletti felülvilágító kupolákat, és csökkentettük az üvegfelületek méretét. A múzeum galériás tereinek belsőépítészeti munkáit irodánk végezte.

Az épületben korábban is működő büfé-étterem területét a homlokzati panelfal megbontásával, a keleti homlokzati főbejárat mellett bővítettük, és egy külső teraszt kapcsolunk hozzá. Úgy gondoltuk, hogy célszerű az eddig a házban működő éttermet úgy kialakítani, hogy az önálló bejárattal rendelkezzen, leválasztható legyen az aulatértől, így működése a rendezvényközpont zárva tartása alatt is biztosítható. Ezért a kiszolgáló tér és az aulater közé egy mobil üvegfalat terveztünk, és önálló vizesblokk kialakítására is sor került.



Aula

A színházrész nézőterének fix székes részén nem változtathattunk, mivel kialakítása elő-

regyártott vasbeton épületszerkezeti elemekből készült. Azonban új akusztikai és ezzel együtt belsőépítészeti burkolatot kapott a terem, melynek burkolóköreiben és azok színében visszaköszön az aula mennyezetmotívuma. Sajnos a színház eredeti technikai berendezéseinek korszerűsítése nem fért bele a pályázati keretbe, azonban a színházfelületek teljesen felújításra kerültek.

Az épület közösségi tereit üzemeltető irodákat, a mobil és kültéri rendezvényekhez szükséges berendezések raktárát és két 40 férőhelyes csoportos öltözőt az épület régi, északi bejáratánál felépített új, kétszintes, épületrészben biztosítottuk.

Nagyon fontos volt számunkra az épület homlokzatának kérdése. Egy modern, a mai kor elvárásainak megfelelő épület kialakítása volt a célunk, melynek külső megjelenése is karakteres. A korábbi homlokzati megjelenés az elmúlt 25 évben nem nyerte el a városlakók tetszését. Olyan burkolóanyagokat, burkoló rendszereket kellett alkalmazni, amelyek a hosszú épület homlokzati felületét megtö-



Kamaraterem

rik, színezik, egyben az épület helyéhez, funkciójához méltó, impozáns külsőt adnak.

A megjelenésén túl a tartósság és fenntarthatóság is fontos szempont volt, ezért esett a választás – az átszellőztetett homlokzatként kialakított, szerelt vázszerkezetre ragasztott kőlap mellett – a hasonló módon kialakított nagy táblás SWISSPEARL szálcement burkolatra. Az épület adott – egyébként merev – horizontálisan elterülő tömegét vízszintesen kiosztott, 8 mm vastag SWISSPEARL szálcement burkolattal oldottuk fel. A nagy színválasztéknak köszönhetően a tervezett intenzív színezetű kapuzati tömegek is megvalósulhattak, kihangsúlyozva az épület bejáratait. Ez a burkolóanyag teljesítette mindazon műszaki, esztétikai, gazdasági elvárásokat, amelyeket a tervezés meghatározott, és a kivitelezés során felmerültek.

A homlokzati megjelenésén túl a burkolat mögötti 15 cm vastag homlokzati hőszigetelés és a tetőfelületre elhelyezett 20 cm vastag hőszigetelés biztosítja az épület hő- és hangszigetelését. Az előző hőszigetelési megoldás, az új hőszigetelő üvegezéssel beépített nyílászáró felületek és azok helyének racionalizálása, a szükségtelen felülvilágító kupolák megszüntetése révén lecsökkent az épület hőterhelése, ezáltal a beépített légtechnikai berendezések működtetéséhez szükséges energiafelhasználás is csökkent.

Az épület környezetének barátságosabbá tétele is fontos volt. A kopár burkolaton inkább átsietnek az emberek. Nem szívesen állnak meg beszélgetni, ha nincs hűsítő növényzet, árnyat adó lomb, ha nincs mire leülni. Ezért megpróbáltuk a burkolt felületek kialakításánál a jelenlegi közlekedési irányokat figyelembe venni, a főbejárat előtt egy rendezvényteret kialakítani. Ezekhez kapcsoltuk a – parkosított, kicsit elkülönítetten, a kis társaságok befogadására alkalmas bokszt jellegű – gabion (kőkosár) falakkal határolt területeket, facsoportokkal, ahol a beszélgetni, megpihenni vágyók leülhetnek a felnövő fák árnyékában.

Az eddig hozzánk eljutott visszajelzések alapján elmondhatjuk, hogy a kivitelezők lelkiismeretes munkája, az épület működtetését végző, nonprofit társaság vezetőjének és műszaki szakembereinek – még a kivitelezés alatt nyújtott – hatékony támogatásával olyan épület született újjá Tatabánya központjában, amely célpontja és találkozóhelye a város és a kistérség kulturális szerveződéseinak, és méltó helyet ad igényes rendezvényeknek, tárlatoknak, előadásoknak, továbbá a Tatabányai Városi Múzeum állandó és ideiglenes kiállításainak.

Páll Ákos, Páll János, Fiskál Lőrinc
Planbau Mérnökiroda Kft.



Kiállítóter



Gyermekmegőrző



Táncpróba terem

A felújítás színháztechnikai koncepciója

Az Agora-projekt a korábbi Közművelődés Háza és Múzeum felújítására irányult. A korszerűsítés elsősorban az épület korszerűbbé, gazdaságosabban üzemeltethetővé tételét jelentette. Az épület kubusában lévő színházterem csak belsőépítészeti és épületgépészeti (fűtés, szellőzés, elektromos rendszer stb.) szempontból újult meg.

A projekt beadásakor még kérdéses volt, hogy az elnyert támogatás és az önkormányzati önrész összege elegendő lesz-e a színházterem teljes felújítására. A prioritást az épület korszerűsítése és bővítése képezte, ezért az önkormányzat elkülönítve kezelte a színháztechnikai felújítás kérdését. Az Agora-projekt kivitelezése alatt az önkormányzat külön közbeszerzési eljárásban adta munkába a színházvilágítási és elektroakusztikai rendszerek kivitelezését. A színházvilágítási rendszer szállítására a Pelyhe és Társa Kft., míg a hangrendszerek kivitelezésére a Chromasound Kft. kapott megbízást.

A színháztechnikai rendszerek funkcióit és követelményrendszerét a Közművelődés Házában már évek óta dolgozó, tapasztalt műszaki szakemberek, Számvéber „Veréb”

Sándor és Pongrácz Zsolt állította össze, a program megvalósítását az önkormányzat teljes mértékben támogatta. A színházi fény- és hangrendszerek és a szabadtéri színpad eszközeinek beszerzésére most 189 millió Ft-ot fordítottak.

Színpadgépészet

Eredetileg a színházteremben zenekari árok és a színpad első része volt gépi süllyedőkkel mozgatható. A színpadi süllyedő felemelésével lépcsőssé vált a színpad első része, a lépcsőkön széksorok vagy kórus volt elhelyezhető. A terem vízszintes részén, középen térszínpadot lehetett kialakítani. A felújítás során a már 10 éve nem üzemelő süllyedőkhöz nem nyúltak. A korábban beépített gépi díszlethúzókból is csak párat tudtak üzembe helyezni. A színpadgépészetek teljes felújítása egy későbbi ütemre halasztódik.

Színházi hangrendszerek

A nagy előadóterem – színházterem – hagyományos színpadi jellegű programokat fogja be: nappal az előkészülő programok, előadások próbái, este előadások zajlanak. Az

előadások műfajai: próza, hangverseny, esetenként musical, operett, önálló komoly- és könnyűzenei koncert. A zenés előadások várhatóan kis zenekari kísérettel vagy hangbejátszással fognak történni.

A színházterem hatáshangrendszerének feladata tehát az előadások, koncertek vagy egyéb rendezvények hangosítása, a megfelelő hangenergia-ellátás biztosítása a nézőtérben és a színpadon. Fixen telepített hangsugárzó rendszerrel, keverőasztallal és bejátszókkal és a szükséges vezetékes, ill. vezeték nélküli mikrofonparkkal, a szükséges kiegészítő tartozékokkal, számítógépekkel. A hatáshangrendszer monitor-hangsugárzóit koncertek esetén biztosítják a szereplők megfelelő kontrollhangellátását.

Jó idő esetén, szabadtéren, illetve a színháztermen kívül a rendezvények széles skálája lehetséges, a táncos produkcióktól a nagy nézőszámú könnyűzenei koncerteken vagy konferenciákon át a színházi előadásokig. Ezeknek az igényeknek a kiszolgálására egy mobil rendszerre van szükség. A rendezvények függvényében a színházterembe telepített hangrendszer bizonyos komponensei



A színházterem, sík és emelkedő nézőtérrel



Az üzemképtelen színpadi süllyedő, jól látszik a padlót lépcsősen kiemelő acélszerkezet



A zenekariárok-süllyesztő, tíz éve nem üzemel

Fotók: szji

- ▷ felhasználásra kerülhetnek, ezért a kompatibilitás kiemelten fontos.

A mobil hatáshangrendszer egyik része az épületben különböző helyeken jelentkező hangosítási igényeket szolgálja ki, másrészt a szabadtéri koncertek hangosítását kell ellátania. Ehhez nagy hangnyomást biztosító line-array rendszerre van szükség, mobil keverőállással. A mobil hangsugárzórendszert kocsikkal, konténerekkel és időjárásálló védelemmel kell ellátni a mozgathatóság megőrzése és a szabadtéri viszontagságok elkerülése érdekében.

Színpadvilágítási rendszerek

A nagy előadóteremben a színpadi hatásvilágítási rendszernek az előszínpad, a játéktér, a díszletek és a hátterek bevilágítását kell elvégeznie, valamint rendelkeznie kell effektvilágítással és a követő fényvetők segítségével kiemelő világítást kell biztosítania.

A fixen telepített színpadi hatásvilágítási rendszer szabályozott és direkt kapcsolású áramkörök segítségével az egyes világítási pozíciókban elhelyezett különböző típusú fényvetőkkel valósul meg. Ezek vezérlését a digitális fényvezérlő pult végzi.

A mobil hatásvilágítási rendszer célja a nem az előadóteremben történő események bevilágítása, illetve látványigénynek kielégítése.

A gazdaságos üzemeltetés céljából a fényvetők (PAR, lencsés és forgófejes intelligens gépek), a dimmereket és a digitális vezérlőpult is áthelyezhető, és a szabadtéri rendezvényeken is használhatóknak kell lenniük. Ez a szempont határozta meg a hatásvilágítási rendszer egyes elemeinek a kiválasztását, a tárolás és a szállítás konténerekkel történik.



20 db gépi díszlethúzó hajtóművei a pincében, ebből 7 üzemképes

Mobil színpadszerkezet

A szabadtéri rendezvények alapja a színpad és a hozzá tartozó tetőszerkezetek. A színpad biztosítja a láthatóságot a produkcióknak. A tetőszerkezetek pedig pozíciókat jelentenek a fényvetők, hangsugárzók függesztéséhez, valamint védik a színpadot, a berendezéseket és a kezelőszemélyzetet az időjárás viszontagságaitól.

A fedett produkciós terület legalább 10 x 12 m. A fedés 6 db lábon áll, melyeken láncos emelőmotorok emelik fel a nyeregtetőt. A szélső lábak kaput alkotnak a bal és jobb oldalon, ezáltal adva helyet a hangsugárzó rendszer rögzítésének. A színpad fedését alumínium ráctartó szerkezeten elhelyezett vízálló ponyva biztosítja.

A színpadhoz csatoltan elhelyezkedő oldal-

színpad (mely helyet adhat a monitorkeverésnek, valamint előkészítő terület a produkcióknak, művészeknek) fedését független szerkezet biztosítja.

A produkciók hang- és fényvezérlésének helyet adó front keverőállás fedése az elektromos berendezések megóvása miatt elengedhetetlen. Ezt a célt szolgálja a 4 lábon álló, ferde tetős szerkezet.

Maga a szabadtéri színpad összterülete 100 m², a magassága 80 és 140 cm között állítható. A színpadi szabványemelőnyek – mintegy fele – dobogóként vagy más emelőnyként is használható, akár az épületen belül is. Ezért ezeket 40–60 cm között változtatható lábkészlettel is el kell látni.

–szji–

Értékek és arányok

Ha szeretnénk valami közhellyel kezdeni, akkor azt írnám, hogy újabb sikeres Agora-projektet tudhatunk magunk mögött... Igazából azért írom le mégis, mert a legkevesebb szóval így lehet kifejezni azt, hogy sikerült valamit tényleg jól összerakni. Nyilván van itt még egy dolog elbújítva, amin érdemes elgondolkodni, és ez az időtényezője.

Egy ilyen volumenű beruházás egy intézmény vagy akár egy város életében, általában leghamarabb tízéves időszakoként tud megvalósulni. Az, ami felépül, mind építésszerűleg, mind technológiailag működőképesen helyt kell, hogy álljon ez alatt az időszak alatt, hiszen hogy nézne az ki, ha a felújítást követő harmadik évben hangrendszert vagy lámpaparkot kellene cserélni... „Épp most költöttünk el rá rengeteg pénzt... miért nem jó az? Most vettük...” Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel kell szembenéznie az intézmény vezetőjének, amikor megpróbálja a pénzt előkeríteni egy újbóli beruházásra...

Minden jel arra mutat, hogy ezek a kényelmetlen mondatok nem fognak elhangozni a tatabányai Vértés Agorával kapcsolatban.

Hangrendszerek

Pár technikai jellemzőn keresztül bemutatjuk az elektroakusztikai berendezéseket. A fő hangsugárzó rendszerek a hosszú távon is megfelelő minőségű és kiváló gyártói háttérrel rendelkező Meyer Sound termékeiből ke-



rültek ki. A nagyterem fix rendszerét úgy alakították ki, hogy eleget tegyen a színházi és kizsenekaros megszólalás szabta hangnyomásigényeknek. Ez a behatárolás azonban csak a hangerő oltárán esett, és ez egy fontos dolog, mert a minőséget szem előtt tartva a „most annak a négy mikroportnak nem mindegy, hogy min szól?” kérdés fel sem merült. Úgy látszik, egyáltalán nem mindegy...

A fő hangsugárzók Meyer Sound CQ2 típusok, amelyek szűk karakterisztikája a magas megfeleléségi tényező segítségével tökéletesen a nézőtérre irányítható (vajon miért lett CQ a neve?). Az első sorok lefedettségét két legendás Meyer Sound UPA-1P hangsugárzó látja el, és a hangképet két Meyer Sound UPM-1P húzza le a frontfill szereposztást ellátva. A rendszerből rendszert egy Galileo 408 processzor csinál.

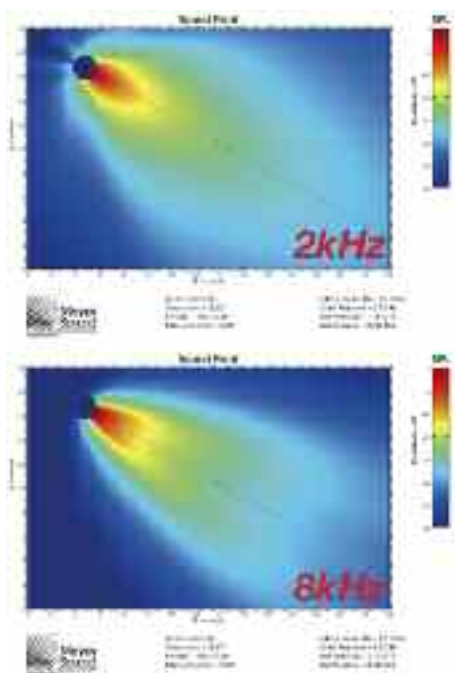
A mobil hangrendszer alappillére a reneszanszát élő pontforrás típusú Meyer Sound JM-1P sugárzók és a szub tartományért felelős Meyer Sound 700 HP-k. Az oldalanként négy darab JM-1P és két szub sugárzó egy kontrollált lefedettség segítségével alkalmas a városi rendezvények nagy részének kiszolgálására. A színházi monitorládák esetében a Yamaha DSR szériája került beszállításra.

A csodás hangrendszer semmit nem ér a megfelelő keverőpult (és zenekar és hang-

mérnök stb.) nélkül. Talán kevesek számára derült ki, hogy a DiGiCo cég alapvetően egy pult hardvert árul, és az azon futó szoftvert folyamatosan (felár nélkül) bővíti. Az elmúlt másfél évben például a legnépszerűbb DiGiCo SD9 pult csatornaszámát növelte 40-ről 48-ra, az effektek számát megduplázta stb. Vagyis, a pult olyan fizikai alapokon nyugszik, ami biztosan fejleszhető. „Van még benne hely rendesen” – ahogy tanult kollégám mondta. Nem beszélve arról, hogy a gyártó hat különböző méretű pultot kínál egyforma minőségben, ami igen nagy stabilitásra enged következtetni. Igen, a kis pult is úgy szól, mint a nagy, csak kicsi... Biztosan szerepet játszottak ezek a megfontolások is, amikor a három darab DiGiCo SD9 pult bekerült a házba. A CAT6 kábelben futó MADI digitális csoportkábel és a pult – fásasztóan sok – szolgáltatása mind a hosszú távú kényelmet szolgálja.

Végignézve a beszállított műszaki berendezések ár- és műszaki színvonalát, arra a kérdésre keressük a választ „Vajon ez ilyen szinten valósulhatott volna meg akkor is, ha az építőipari fővállalkozón keresztül történt volna a speciális technológiák beszállítása?” Tudjuk: aligha.

Makkay Imre
Chromasound Kft.



Miért CQ lett a neve?

Színpadvilágítási rendszer

A Vértes Agorája, az ígéretes folytatás

Tatabánya ismét gazdagodott egy kulturális intézménnyel. Nem új építésű ház készült, hanem a régi Közművelődés Házát újították fel és bővítették ki. Szerkezetén kívül átalakították működési rendszerét is, a régi klasszikus műház helyett, az Agora program keretében a multifunkcionalitás igényének szellemében lett kialakítva és felszerelve a színháztechnikai rendszere. Ez azt jelenti, hogy a színpadi világítási és hatáshang berendezései nincsenek fixen beépítve a színházterembe, hanem a lehetőségek maximális kihasználása érdekében mobil rendszerekként kerültek átadásra. Ezt az elvárást, mármint a változó célú és helyszínű közösségi terek és rendezvények kiszolgálását segíti a projekt keretében szállított mobil színpad és három különböző méretű alu hídszerkezetes fedés is. A több és változatos célú helyszín kiszol-

gálását támogatja az átadott világítási eszközök széles palettája és jelentős száma is. A régi színházterem is új köntösbe öltözött, megújult, ami szerencsére nem okozott a régi és jól bevált szerkezetek használhatóságában kárt. Itt azokra a jelenségekre gondolok, amelyek például az új építésű RAM-ban vagy az Agora szomszédságában lévő Jászai Mari Színházban figyelhető meg a világítási hidakon. Ezekben a létesítményekben a járható világítási hidak a munkavédelmi szakemberek igényei szerint készültek el, tehát ropant biztonságos a rajta néha előforduló világosítók számára, ugyanis a szigorú előírásoknak megfelelően a hidak térd magasságában biztonsági okokból kibukás elleni korlát van. Ez valóban nagyon remek, csak emiatt ott nem lehet lámpákat világítási célból felakasztani, vagy ha igen, akkor a lámpaál-

lítás súrolja a halált megvető bátorság határait. Tehát ebben a házban a munkavédelmi szakemberek figyelmetlensége vagy hanyagsága miatt remek világítási hídszerkezet maradt, amiről a színpadot szépen, egyenletesen, vagy az előadás szükségletei szerint pontszerűen és ráadásul egyszerűen meg lehet világítani. A függönyön belül is több multifunkciós gépi mozgatású tartó kapott helyet, ami akár a függöny vonalán belüli világítási eszközöket is hordozhatja, és hordozza is általában.

A világítás energiaellátását az épület több pontján elhelyezett 63 A-s és 32 A-s csatlakozóaljzatok biztosítják. Ezekre az aljzatokra csatlakozva tetszőleges összeállítású világítási rendszert alakíthatunk ki. Mint már az írás elején is említettem, a projekt mobil alapokra épült, tehát a lámpapark is ennek szelle-



Fényvezérlő az ADB Liberty 120 fényszabályozó pulttal és fejpépekkel

mében állt össze. A 24 db Scena 2000 PC, a 16 db Jameson 25–50° profil lámpa és a 80 db PAR 64-es fényvető a hozzájuk társított 4 db 24 áramkörös erősáramú fogadóval szerelt dimmer-rackkel széles körben, változatos helyszíneken használható alapvilágítást ad az Agora sokszínű kulturális műsorainak. Ezt a halogén lámpaparkot segíti, és használati értékét növeli 12 db DTS XR9 575W-os forgófejes, spot robotlámpa. A két gobó és két szintárcsás, multistep zoomos, írisszel és prizmával is felszerelt robotok nagyon jól használhatóak ebben a mobil környezetben. Sőt a 12 darab már önálló látványvilág megteremtésére is alkalmas. Az Agora üzemeltetési céljainak kiszolgálására szánt középkategóriás tudású, ám az eddigi tapasztalatok alapján rendkívül megbízható robotok az átadási ünnepségsorozaton is bizonyították magas használati értéküket. Ezt a lámpamennyiséget nagyszámú és vegyes összeállítású kábelkészlet szolgálja ki, amivel mind betáp oldalról, mind fényvető oldalról bárhová lehet világítást biztosítani, természetesen egy rendezvény keretein belül.

A fények játékáért, vagyis a színpadvilágítás működtetéséért két teljesen azonos ADB Liberty 120-as fény szabályzó pult a felelős. A kompakt kialakítású fénypultok külön-külön is és akár Master/client módba összekapcsolva is képesek akár a komplett lámpaparkot is kontrollálni. A pultokon futó ADB Hathor szoftver a különböző világítási igényeket kívánó produkciókat azonos szinten, a felhasználó kreativitását maximális mértékben támogatva szolgálja ki. Lehet rockkoncert, vagy akár színházi előadás, a pult a két véglet között minden színpadi műfaj egyedi vilá-



gítási elvárását képes maradéktalanul kiszolgáltatni.

A többféle funkció mobil kiszolgálása az eszközök fokozott mechanikai védelmét igényli, ezért az összes leszállított világítási felszerelés utazásra felkészítetten, konténerbe került átadásra. A konténer kialakítása úgy történt, hogy a tárolók lehetőség szerint minél egységesebb méretűek legyenek. Egy kitelepülés alkalmával ugyanis sokkal könnyebb azonos méretű ládákkal megpakolni egy teherautót, mint legózni az eltérő formájú és méretű dobozokkal. Főleg, ha azok a dobozok nem is üresek.

Az átadás és az első beüzemelés a színházteremben történt. A felkészülés során apró hiányosság derült ki, ugyanis a lelkes építők – bár kiváló épületet hoztak össze – a nézőtér szabályozható teremvilágításáról valahogy mégis elfeledkeztek. De ez nem jelentett problémát a szülő „Altmanok” máris bi-

zonyították, bárhol, bármilyen körülmények között képesek fényt biztosítani a nagydeműnek.

Az ünnepélyes átadási ceremónia a szokásos protokoll szerint zajlott. Bejöttek, beszéltek, egy kis műsor, majd ismét beszéd, majd fogadás. Ez ismert sablon az átadások alkalmával. Az Agora teljes szcenikai rendszere jelsre vizsgázott. Ezt a tényt még az sem csorbította, hogy a technikai személyzet még csak akkor ismerkedett a teljesen új és az eddigiekhez képest sokkal korszerűbb technikával.

Csak reménykedni tudunk abban, hogy a jövőben is legalább ilyen felszereltségi szintű létesítmények fognak a közművelődés szolgálatába állni, biztosítva a vonzaskörzetükben élők kulturált szórakoztatását.

Jerzsa Attila
Pelyhe és Tsa. Kft.

KELL ENNÉL TÖBB?

37 db motoros fader, 60 mono vagy stereo csatorna, 24 kijárattal, 24 layer, beépített effektek, minden csatornán kompresszor, gate és négy sávú parametrikus eq, dinamikus eq, 24 db grafikus eq, színházi automatizálás

Figyelmeztetés!
 Tel: 06 30 410 1000
 www.digico.com

Akikre büszkék vagyunk

2013. március 15-én, a nemzeti ünnep alkalmából a köztársasági elnök megbízásából állami és művészi elismeréseket adtak át a szakmájukban kiemelkedő munkát végzőknek. Nagy öröm szövetségünk számára, hogy a színházak műszaki területén végzett kimagasló tevékenységük elismeréseként – első alkalommal – négy színházi műszaki vezető és egy hangtárvezető is a kitüntettek között van. Ez szakmánk egyre növekvő megbecsülését jelenti!

A kitüntetettek nemzeti ünnepünk alkalmából:

Magyar Érdemrend Tisztikereszt (polgári tagozat)

Götz Béla, a Madách Színház Jászai Mari-díjas díszlettervező scenikusa.

(A 70. születésnapja alkalmából vele készült riportot a Színpad 2010. 2. számában olvashattuk.)

Magyar Ezüst Érdemkereszt (polgári tagozat)

Csákó Béla, a Pesti Magyar Színház scenikusa, műszaki vezető,

Kiss István, a Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes műszaki vezetője,

Kövesy Károly Tibor, a Radnóti Miklós Színház műszaki vezetője,

Rákosa Tibor, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház műszaki vezetője,

Magyar Bronz Érdemkereszt (polgári tagozat)

Hunyadi Sándor, a Vígszínház hangtechnikusa,

Érdemes Művész

Erkel László – Kentaur Jászai Mari-díjas díszlet- és jelmeztervező.

(A vele készült riportokat a Színpad 2005. 2. és 2007. 2. számaiban olvashattuk.)

Jászai Mari-díj

Cselényi Nóra, a kaposvári Csiky Gergely Színház jelmeztervezője.

Blattner Géza-díjat kapott

Grosschmid Erik díszlet-, báb- és jelmeztervező scenikus

Ebből az alkalomból beszélgettünk kitüntetett kollégáinkkal:

Csákó Béla, a Pesti Magyar Színház scenikusa, műszaki vezetője

1971 óta dolgozom ebben a színházépületben, gépésztanulós-ként, beosztott műszakiként kezdtem. 1977-ben végeztem el a Színművészeti Főiskola Felsőfokú Műszaki Vezetőképző szakját. Mestereim Malonyai Dezső színházigazgató, Varga Mátyás, Csányi Árpád és Bakó József díszlettervezők voltak. 1980-ban színpadmester, 1988-ban műszaki vezető lettem, 2000-től scenikus beosztásom is van a műszaki vezetői mellett.

Amikor elkezdtem itt dolgozni, a Nemzeti Színház működött az épületben, 2000-től pedig Pesti Magyar Színházként üzemelünk.

A korábbi években a színháznak volt főmérnöke, akkor az épület műszaki gondjaival a



főmérnök foglalkozott. Volt olyan időszak is, amely kb. egy évig tartott, amikor nekem kellett ellátnom a hiányzó főmérnök feladatkörét is. Jelenleg az épülettel kapcsolatos műszaki teendőket a logisztikai referens látja el. Nekem maradt a színpad és a díszletgyártás műszaki feladatainak ellátása, valamint a műszaki dolgozók irányítása.

A színpadi terek összes létszáma huszonegy fő, a díszletgyártók tizenketten vannak. Saját díszletgyártó műhelyünk van, ami szerencsés helyzetnek mondható, ennek nagyon örülök, mert sokkal könnyebb a kommunikáció, a gyártás során sokkal rugalmasabban tudunk alkalmazkodni a művészi igényekhez. A Miskolci úton levő műhelyünk-

ben dolgoznak az asztalosok, lakatosok, festők. Szcenikai feladat, hogy az új bemutató díszletterveit átnézzük a tervezővel együtt, megbeszéljük, hogyan lehet kivitelezni a tervet. Amikor megszületik a terv, valamint a költségvetés elfogadása, elindul a díszletgyártás. A gyártási folyamat felügyelete, a felmerülő problémák megszüntetése, megoldása a legapróbb részletekig képezi a napi feladataim egy részét. Ez évadonként három nagy színpadi és három Sinkovits-színpadi bemutató díszleteinek elkészítését jelenti.

A feladataim másik része a napi előadások és próbák műszaki biztosítása, a nagy színpadon és a stúdióban is, valamint a Színiakadémia technikai igényeinek kiszolgálása és az esetlegesen megrongálódott díszletek kijavítása. A saját díszletgyártásnak adódik egy olyan előnye is, hogy a gyártási folyamatnál figyelembe lehet venni az adott díszlet szállíthatóságát, tárolásának szempontjait. Sajnos a színpadon túl sok díszletet nem tudunk tárolni, a színházzal szemben levő házban bérelünk egy kisebb helyiséget, ahol egy előadás díszleteit tudjuk elhelyezni, az összes többi díszletünket az Izabella utcában levő nagy konténerekben tartjuk, vagy a Columbus utcai raktárba szállítjuk.

Ezekkel a napi feladatokkal szinte észrevétlenül telt el a negyvenkét év, amit a színháznál töltöttem. A 2013-as év két nagy meglepetést is okozott számomra, mert az állami kitüntetés mellett a színházi világnap alkalmából a Veszprémi Petőfi Színházban a MASZK Országos Színészegyesület díjkiosztó gálaműsorán megkaptam a Kállai Ferenc-életműdíjat is. Mindkettő nagy öröm és megtiszteltetés volt számomra.

Kiss István, a Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes műszaki vezetője

Nagyon messziről indultam, bányaelektrolakatosként érettségiztem Kazincbarcán 1969-ben. Már középiskolás koromban is foglalkoztatott a művészet technikai kiszolgálása, az iskolarádió stúdiójában tevékenykedtem. Ezután Székesfehérváron rádió-tv műszerészsakmát tanultam, és a Videoton rádiófejlesztési osztályán dolgoztam, egészen addig, amíg be nem hívtak katonának. A katonaságnál is a szakmánál maradtam, a lokátor felderítőknél voltam műszerész. Egy katonatársam, aki a József Attila Színházban világosítóként dolgozott, terelte a figyelmem a színház érdekes világára. Abban az időben előszeretettel hívták a katonákat színházba, amire mindig jelentkeztem, így ismerkedtem meg a budapesti színházi élettel. Leszerelés után felvettek világosítóknak a József Attila

Színházba. A későbbiek során a hangtárba kerültem, és a hangtár vezetője lettem.

Nagyon szép emlékeim vannak a József Attila Színházról. Abban az időben, Fodor Imre vezetése alatt, Budapest népszerű színháza lett. Ez volt az az időszak, amikor „rehabilitá-



ciós színházként” olyan neves színészek játszottak, akik 56-os tevékenységük miatt itt kezdhették újra a pályájukat. A színház népszerűségéhez nagyban hozzájárult, hogy musicaleket kezdett játszani, elsőként a budapesti színházak közül. Minden évben bemutatásra került egy-egy zenés darab, így töltöttem el három évet a színházban.

Tudomásomra jutott, hogy a Budapest Táncgyűttes műszaki vezetőt keres, jelentkeztem, és 1976-ban felvettek. Azonnal a mély vízbe kerültem, az együttes éppen akkor egy vietnami turnéra indult, ez közvetlenül a vietnami háború vége után történt, több nehézséggel járó izgalmas kaland volt. Nem bántam meg, hogy váltottam, hiszen a későbbiek során is sokat utazott az együttes. Bejártuk szinte az egész világot: jártunk az Egyesült Államokban, Kubában, Európa országában, majd Kínában, Észak- és Dél-Koreában, Venezuelában, Mexikóban, Kanadában. Természetesen a hazai tájakat is bejártuk, az ország szinte minden művelődési házában felléptünk. Ebben az időszakban végeztem el a Színművészeti Egyetem Felsőfokú Műszaki Vezetőképző szakán a Szenikus és Műszaki Vezető szakot. Mestereim Schmidt János a Magyar SzínházTechnikai Szövetség tiszteletbeli elnöke, és Óvári Győző a Vígszínház néhai főmérnöke voltak.

1987-ben hívtak át az Állami Népi Együtteshez. Először scenikusként, majd műszaki felügyelőként dolgoztam, egészen 2001-ig, amikor a Hagyományok Háza megalakult, és itt műszaki vezető beosztásba kerültem. Időközben Tűz- és Munkavédelmi képesítést is szereztem. Így a scenikai feladatok mellett a biztonságtechnikai munkakört is ellátom. A Nemzeti Közművelődési és Közgyűjtemé-

nyi Intézet szervezésében művelődési intézmények vezetői részére tartok „művelődési intézmények biztonságtechnikája” című kurzusokat.

2002-ben, a MÜPA építésének idején úgy tervezték, hogy a Hagyományok Háza is ebbe az épületbe költözik. Erre a célra készült a mai Fesztivál Színház-terem, amelynek szakmai követelményeit Szabó-Jilek Ivánnal együtt alakítottuk ki. Kétévi szakmai munkánk ment rá a színpadtechnikai, műszaki tervezésre. Azonban a Hagyományok Háza mégsem költözött be a MÜPA-ba, amit – azóta is – nagyon sajnálok, mert olyan technikai felszereltséget, műszaki körülményeket a Budai Vigadó épületében nem tudunk biztosítani.

1974-től vagyok tagja az Optikai, Akusztikai, Film- és Színháztechnikai Tudományos Egyesületnek, 1993-tól a Színháztechnikai Szakosztály titkáráként tevékenykedtem. Tagja vagyok az OISTAT-nak is (Szenikusok, Színháztechnikusok és Színházépítésszek Nemzetközi Szervezete). 2004-ben alapító tagja lettem a Magyar SzínházTechnikai Szövetségnek, amelynek 2011-ig az elnöke voltam. Jelenleg elnökségi tagként hasznosítom magam.

A kitüntetésemnek, természetesen, nagyon örültem, és nem csak az én negyvenéves szakmai tevékenységem elismerésének tekintem, hanem a színházi műszaki munka megbecsülésének is.

Kövesy Károly Tibor, a Radnóti Miklós Színház műszaki vezetője

1974-ben kezdtem el dolgozni – kisebb megszakításokkal – a Körös Vidéki Vízügyi Igazgatóságnál mint üzemvezető, ekkor Békéscsabán éltünk. 1986-ban Budapestre kö-



töztünk, és a Hídépítő Vállalat egyik leányvállalatánál kaptam munkát. A metróépítkezésnél üzemvezető-helyettes lettem. Ezután két évig egy kisszövetkezetenél voltam építésvezető. 1989-ben a Margitszigeti Szabadtéri >

› Színpadnál műszaki vezetőt kerestek, beadtam a pályázatomat, és engem választottak. Így tettem be a lábamat, nem nézőként, először színházba. Ebben az időben a margitszigeti színpad, a Budai Parkszínpad, a Városmajori Színpad és a Hilton Szálló Dominikánus Udvara tartozott egy igazgatósághoz. Ez azt jelentette, hogy ha mind a négy játszási helyen volt előadás, akkor egy este közel 7000 néző ült ezeken a nézőtereken. Mindennek a műszaki háttere és a gondnoki feladatok is az én hatáskörömbe tartozott. 1992-ig dolgoztam a Budapesti Művészeti Hetek és Szabadtéri Színpadok Igazgatóságán. Innen a Budapesti Kamara Színházhoz kerültem, és itt dolgoztam 1994-ig. Amikor az Új Színház megalakult, akkor oda mentem, és ott színpadmester, színpadi felügyelő, műszaki vezető voltam. 1996-ban egy nyári évadra visszamentem a Szabadtér Színházhoz, és 1997-től a mai napig a Radnóti Miklós Színháznál dolgozom.

Fiatalkoromban úgy gondoltam, hogy többet tanulhatok abból, ha gyakran megyek új helyre dolgozni. Más körülmények között, új helyzetekben, újabb kollégákkal, több tapasztalatot szerezhettek. De ahogyan teltek az évek, úgy látszik, hogy megnyugodtam, mert már tizenhat éve egy helyen dolgozom. A színházunknál 29 fő az állandó műszaki létszám, de ha az előadás megkívánja, akkor kisegítőkkal is dolgozunk. Ezt a csoportot vezetem, és velük közösen kell megoldanunk az előadások kiszolgálását, a teljes színházi üzemet, az épület műszaki ellátását, ami különösen nehéz feladat, mert a színházunk öt szomszédos épületbe van beágyazódva.

A kitüntetésemnek nagyon örültem, és azt gondolom, hogy nagyon sok színházi műszaki vezető megérdemelné. Most éppen rám került a sor, de remélem, hogy egyre többen leszünk majd. Ez a kitüntetés a kollégáim munkáját is dicséri. Egy hasonlattal tudnám érzékeltetni ezt a helyzetet: Győztes csata után nem a sereget tüntetik ki, hanem a tábornokot, de a tábornok kitüntetése a seregnek is szól.

Rákosa Tibor, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház műszaki vezetője.

Színházi tevékenységét rögtön az érettségi elvégzése után, 1982-ben kezdte a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban, amely idén ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját. Alapító tagja a színháznak. 1982–88-ig kellekesként, majd ügyelőként dolgozott. 1997-ben felkérték a színház műszaki vezetői posztjára, melyet azóta is magas színvonalon lát el. Rá-

kosa Tibor a budapesti Színház és Filmművészeti Egyetemen 2001-ben szerzett diplomát színházi műszaki vezető, szcenikus szakon.



Mint a színház műszaki vezetőjére, sokrétű feladat hárul rá, szervezi a színház műszaki életét, irányította a zalaegerszegi színház belső felújítási munkálatait.

1999–2000-ben a Hevesi Sándor Színház színpadának és nézőterének felújítási munkálatai folytak – amelynek sikeréhez nagyban hozzájárult az ő színházi és műszaki hozzájárulása – miközben ezalatt a párhuzamosan zajló előadások műszaki feltételeit is biztosítani kellett.

Többéves színházi és műszaki tapasztalatára alapozva pár évvel később műszaki szakértőnek kérték fel a Lendvai Színház építkezési munkálatainak befejezése után a szlovén színház belső műszaki paramétereinek kidolgozására. A színház műszaki vezetőjeként irányítása alá tartozik a színházi műszaki szakembereinek nagy létszámú stábja: színpadi díszítők, kellékesek, hangosítók, világosítók, szabók, fodrászok, öltöztetők, jelmeztár és a teljes gondnokság – több mint 60 ember. A velük való közvetlen vezetői és emberi kapcsolat nagyban meghatározza a színházban a készülő produkciók pontos és nyugodt műszaki kiszolgálását.

Zalaegerszegen a színházi és műszaki, díszletmegvalósítási tapasztalatára alapozva az évek során számos városi kulturális rendezvény lebonyolításában vett részt alkotóként.

Hunyadi Sándor, a Vígszínház hangtechnikusa

Debrecenben nőttek fel, zenei pályáról kerültem a színházhoz, először zenei stúdióban dolgoztam. Amikor Budapestre költöztem, a

filmgyárba mentem, ahol mindenem voltam: világosító, sofőr, vagy éppen videotechnikus. Nagyjából két év után átmentem egy popszakmában dolgozó hangosítócéghez. Zenekarokkal jártam az országot, koncerteket kevertem. Így kerültem a Kapolcsi Művészetek Völgye Fesztiválra, ahol megismerkedtem a Vígszínház egyik hangmérnökével, Hajdu Gáborral, aki javasolta, hogy próbáljam ki a színházi munkát. Ez 1994-ben történt, azóta vagyok a Vígszínház tagja.

Az első produkció, amelyben részt vettem, a Marton László rendezte *Macbeth* című előadás volt, ez azóta is meghatározó élményem. A pályán eltöltött közel húsz év alatt sokat változott a technika, és ezzel párhuzamosan a feladatom is. Ma már egy előadáshoz elengedhetetlen olyan szoftvereket használni, amelyekkel zenei vágásokat, hangeffekteket, zenei felvételeket rögzítünk, digitális keverőpultot használva, amit számítástechnika berendezés egészít ki.

Szeretem a technikát, mindent megteszek, hogy naprakész legyek a legújabb hangtechnikai eszközökkel kapcsolatban. Szerencsésnek tartom magam, mert a munkám egyben a hobbim is. Izgatnak a kihívások, és érdekel minden, ami hanggal kapcsolatos, sokszor városban, erdőben hangeffekteket gyűjtök.

Örülök, hogy évről évre megkeresnek a MOME animáció szakos hallgatói, hogy a vizsgafilmjük hangját készítsem el. Szeretem



az animációt, ahol a hang nagyon meghatározó, mert nagy szabadságot, számos kreatív lehetőséget ad. Ilyen feladatot kaptam a *Nyöcker* című egész estés animációs filmben, melyet Gauder Áron rendezett. Nagy munka volt és nagy élmény, örülök, hogy részt vehettem benne. A film több nemzetközi díjat is kapott.

Több filmben is dolgoztam, például: *Mázli*; rendező: Keményffy Tamás, *Zuhanórepülés*; rendező: Novák Erik, *Papírrepülő*; rendező: Szabó Simon. Ez utóbbi igazi kihívás volt számomra, mert már a forgatási körülmények is feladták a leckét, az utómunka és a

végleges keverés is az én feladatom lett, természetesen a rendezővel folyamatosan egyeztetve.

Dolgoztam rádióban, ahol éjszakai zenei műsort szerkesztetünk. Évek óta dolgozom Bordos Zsolttal, (3D artist) aki elképesztő fényfestéseket hoz létre különböző épületek homlokzatán szerte a világban. Örülök, hogy sound designerként mindig rám gondol.

Szeretem a színházi munkámat, mert a „jelenben” dolgozom, és a színészekkel együtt élem át az előadás minden pillanatát. Nagyon sok érdekes és izgalmas feladatot bíztak rám a Vígszínházban, amiért hálás vagyok, mert ezek a feladatok vittek előrébb, és tették lehetővé, hogy minél sokoldalúbban ismerjem meg a szakmámat. Több előadásnak lehettem a zenei szerkesztője (*Leenen szépe, Diszkó disznók, Othello*), készíthettem zenekari hangfelvételt a *Pán Péter* előadásához, több alkalommal dolgozhattam már együtt Presser Gáborral (*Maszat-hegy* zenei felvétel, *Rómeó és Júlia* zenei felvétel), és estéről estére keverhetek nagy zenekart a *Hegedűs a háztetőn* előadásán.

Legutóbbi munkám az *Átutazók*, melyet Eszenyi Enikő rendezett. Nagyon izgalmas feladat volt, mert nemcsak mint hangtervező vettem részt a produkcióban, hanem a zeneszerző Furák Péter mellett mint zenei munkatárs is dolgoztam. Próbáról próbára írta Furák Péter a zenéket, amiket éjjelente hangszereltünk és kevertünk, hogy a másnapi próbán már az új zenét használhassuk. Fárasztó, de jó munka volt.

Ezúton is szeretném megköszönni Eszenyi Enikőnek, hogy fölterjesztett a Magyar bronz érdemkereszt kitüntetésre. Jó érzés, hogy elismerik a munkámat.

Cselényi Nóra, a kaposvári Csiky Gergely Színház jelmeztervezője



A miskolci születésű Cselényi Nóra zene-művészeti konzervatóriumot végzett 1974-ben. 1973–75-ben a miskolci Manézs Színház tagja volt. 1975-ben szerződött a kaposvári Csiky Gergely Színházhoz színésznőnek.

A későbbiekben bontakozott ki tehetsége a színelőadások megjelenítésének egy másik területén. Jelmeztervei a mostani évadban hat színházban is láthatók. Társulatánál a *Tündér Lala* és a *Holnemvoltfa* gyermekelőadásokhoz, valamint az *Otello Gyulaházán* produkcióhoz tervezett jelmezeket.

(Cselényi Nórával készült riportunkat a következő számban olvashatják.)

Grosschmid Erik díszlet-, báb- és jelmeztervező scenikus

Ötvösnek tanult, a bábos szakmába véletlenül került. Mivel éppen nem volt munkahelye, bekopogott egy bábszínházhoz, és felvették. Olyan munkahelyre vágyott, ahol nincs megkötve a keze, sokféle anyaggal dol-



gozhat, és jól felszerelt a műhely. 1996-ban az *Odüsszeia* című produkcióba csöppent bele. Akkor még semmit sem tudott a szakmáról, de hamar beletanult.

1997-ben kapott először önálló tervezési feladatot. A mesterségbeli tudását számos darabban volt alkalma kipróbálni, alkalmazni. Tervezései során szívesen alkalmaz különféle anyagokat, kedveli a fát, a bőrt, a textilt vagy a papírt, és nem riad vissza a bonyolultabb technikai megoldásoktól. Precízen dolgozza ki a bábjait. Sokrétű a munkássága, szívesen tervez hangszert, jelmezt és díszletet is, de minden munkája a bábszínház körül forog.

A díjazottaknak gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget és sok sikert kíván a **Szerkesztőség**

Roland Systems Group

East Europe



Koncert



Broadcast



Installáció



Concert



Oktatás



Előadás

Professzionális
videó és audio megoldások
minden területre



Kapcsolat:
 Roland East Europe Kft.
 2045 Törökudvaros, FSD Park 1.
 Tel.: 06 (23) 338-041
 E-mail: info@rolandee.hu

www.rolandsystemsgroup.hu

Megnyílt a Budapest Music Center

A BMC új épülete

Göz László harsonaművész már 1996-ban megalapította a Budapest Music Center magyar kortárs, klasszikus és dzsesszzenei információs központot. Az intézmény igazi otthona azonban csak 2013. március 23-án nyílt meg a ferencvárosi Mátyás utcában. Egy régi bérház felújításával remek multifunkcionális épület született 150 fős dzsesszklub-étteremmel, 350 fős koncertteremmel, öltözőkkel, hangstúdiókkal. A házban kapott helyet a Nemzetközi Eötvös Intézet, a zenei könyvtár, amely kamarakonzertek és előadások megtartására is alkalmas. Göz László, az ötletgazda-igazgató főként a saját vagyonából és hitelből, illetve kormányzati támogatásból – 2,5 milliárd forintból – építette meg az új közösségi teret.



Budapest egyik legjobb helyén nyílt meg a BMC a Ferencvárosban: 50 méterre van a Duna, a Nagycsarnok, a CET, a Corvinus Egyetem, közel a Ráday utca, a MŰPA, tíz percre van a műszaki, a jogi és a bölcsészegyetem is. Ez a terület Budapest új kulturális negyede, amelynek egy csendes kis saroképületében fog működni. Az intézmény rengeteg koncerttel, kurzussal, jazzklubbal, könyvtárral és egy jó étteremmel színesíti a kerület és a főváros kulturális életét. Megszületésének története is lenyűgöző!

Az alapító és építető

A Budapest Music Center alapítója Gőz László harsonaművész, tanár, még abban az iskolában kezdte zenei tanulmányait, amelyben maga Kodály Zoltán igazgatott. Elvégezte a Bartók Béla Konzervatórium jazz és klasszikus szakát, harsonaművész- és tanári diplomáját 1978-ban vehette át a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Több mint harminc évig a Zeneakadémia jazz tanszakán tanított zenetörténetet, szolfézst és harsonaimprovizációt.

Alapító tagja a 180-as Csoportnak, amelyvel 1979 és 89 között egész Európát bejárva több száz koncerten és stúdiófelvételen szerepelt. Jazzmuzikusként számos produkcióban közreműködött.

1996-ban alapította meg a Budapest Music Centert (BMC). Olyan zenei információs központ kialakítása volt a célja, amely összegyűjti és nemzetközi viszonylatban is hozzáférhetővé teszi a magyar klasszikus és jazzzenészek, valamint a magyar kortárs zenedarabok adatait.

BMC Records néven 1998-ban független lemezkiadót alapított, kortárs, klasszikus és jazzalbumait a nemzetközi szakma komoly díjakkal értékelte.

A Budapesti Music Center létrejötte

A BMC feladatai és tevékenysége 17 éve formálódik. Kezdetben zenei információs központ létrehozása volt az alapító célja. Majd ezt követte a klasszikus kortárs lemezkiadás, létrehozták a lemezek nemzetközi terjesztő hálózatát. (1996 óta több mint félmillió magyar klasszikus, kortárs és jazzlemez adtak el.) Később a koncertszervezés mellett létrejött egy zenei könyvtár. (17 év alatt 10 ezer magyar kortárs művet sikerült a legrészletesebb adatokkal katalogizálni.) A BMC közszolgálati tevékenységeit a rendezvények szervezéséből támogatták. (A Nemzeti Vágtán kívül több száz jól jövedelmező céges rendezvényt bonyolítottak le.)

A tevékenységük bővülésével egyre több helyiséget kellett bérelniük a Ferencváros-



Opus Jazzklub

ban, és nagyjából kialakult, hogy mire lenne szükség egy ilyen sokrétű működéshez és szerteágazó tartalomhoz. „Rendezvényeink számának és a terembérleti költségeknek a növekedése miatt úgy döntöttünk, egy olyan házat építünk, amely a céges események mellett komolyzenei és jazzkoncerteket is be tud fogadni, ahol lemez- és koncertfelvételeket is készíthetünk. Azt mondhatjuk, hogy az elmúlt 17 évet és az életem azt megelőző 20-25 évét tükrözi a ház tartalma, amelynek összeállításánál nagy segítséget jelentett a zenész és rendezvény szervezői tapasztalatom. Több száz koncerten, felvételen játszottam, tisztában voltam ezzel a világgal, és otthonosan mozogtam benne. Emellett persze a BMC már indulásától kezdve igényelt egyfajta üzleti gondolkodást is” – mondja Gőz László igazgató.

Az új otthon története 2006-ban, a lepusztult ingatlan megvételével vette kezdetét. Az elejétől kezdve fontosnak tartották, hogy a tartalomhoz igazítsák a házat, és ne a házhoz a tartalmat. A tervek az Art1st Design Stúdióban készültek, melyben építész lánya, Gőz Dorottya is dolgozik. Az engedélyes terv 2008 szeptemberére elkészült. A kitörő válság miatt azonban a hitelező bank visszalé-

→



Igazgatói tárgyaló



Hangversenyterem

› pett. Ez – ma már – szerencsének mondható, mivel így több idő jutott a részletek átgondolására és kidolgozására. A megrendelő pontosan tudta, mit szeretne, mekkora ajtó kell egy zongorának, hol tud gyakorolni egy zenész, mit kell sugallnia, és hogyan kell „szólnia” egy koncertteremnek. A belső tartalom meghatározására egy helyiséglistát írtak, hogy mi hiányzik, mire lenne szükségünk, aztán ezt közel két éven keresztül bővítették, módosították. Ezeknek az információknak a birtokában dolgoztak a tervezők is. A különböző funkciók elvárásainak összefüggése egyértelműen az építészek dolga volt.

Az építkezés

A kiérlelt tervek megszülettek, csak a megépítés volt hátra. Amikor megvették a lerobant épületet, akkor kezdődött el a szomszédban a közgazdasági egyetem új épületének az építkezése. Kézenfekvő lett volna ugyanazzal a kivitelezővel a két építkezést egy időben, gazdaságosan lebonyolítani. Ez sok szempontból jelentett volna könnyebbéget. A közgáz épületét a Market Zrt. építette, ezért Gőz László megkereste a cég vezérigazgatóját, Scheer Sándort ebben az ügyben, akinek tetszett az ötlet, azonban közbeszólt a válság. Az egyetemi épületet



2009-ben adták át, a BMC épületének felújítása azonban csúszott. „Sanyi mindig hitt bennem, ha fel akartam adni, tartotta bennem a lelket, komoly elkötelezettséggel csinálták végig az építkezést. Ritka dolog, hogy a kivitelező együtt harcol a megrendelővel, hogy olcsóbban építkezzen, sokat köszönhetünk nekik” – nyilatkozta az építtető.

Az új otthon

Az építtető tapasztalata, sokrétű érdeklődése és határozott tulajdonosi szemlélete adja a magyarázatot a ház belső, rendkívül tömör és gazdaságos térszervezésére. Az épület minden zuga akár két-három funkcióra is használható.

A korábban megvásárolt régi bérház felújításával remek multifunkcionális épületet született 150 fős jazzklub-étteremmel, 350 fős koncertteremmel, öltözőkkel, stúdiókkal. A házban kapott helyet a Nemzetközi Eötvös Intézet, az általuk szervezett továbbképző kurzusok résztvevőinek vendégszobáival, a zenei könyvtár, amely egyben kamarakoncertek és előadások megtartására is alkalmas.

Miután az építtető és a tulajdonos azonos, pontosan ismerték igényeiket és elvárásait, amikhez igazították a tereket, senki másnak nem kellett megfelelniük. Saját magukra alakíthatták az épületet, az adott funkciók követelményei hozták létre a térkapcsolatokat. Az építészek tökéletesen átértékelték a feladatot, az épületnek így ők is szellemi tulajdonosai lettek. Együtt élték át az alkotás izgalmas élményét.

Az épület egyik részét a közönség használja, itt élményszerű terek voltak szükségesek, míg a kiszolgáló részek rejtve maradnak. Az új BMC-épület sem külsőségekben, sem belül nem követ divatos trendeket, rendkívül tiszta képletekkel dolgozik, átláthatósága, terei, belső anyagai azonnal szerethetőek, akusztikája európai mércével is a legjobbak között van.

A projekt finanszírozása

A Mátyás utcában teljesen elkészült ház, kamatok nélkül – beleértve a telek árát – 2,5 milliárd forint körül van, melynek 80 százaléka magántőke (önrész és hitel), 20 százaléka kormányzati támogatás. A létesítmény befejezéséhez nagyban hozzájárult az, hogy egy 2006-ban megpályázott, majd megítélt, de a későbbiekben máshova csoportosított 500 millió forintos EU-s támogatást a mostani kormányzat tavaly októberben – miniszterelnöki döntéssel – kipótolt számukra.

„A 120 éves, építészetiileg megbecsülésre érdemes lakóház átalakítása 2007-ben kezdődött. Az önrészen felül, az építkezéshez

bankkölcsönre volt szükségünk. A tárgyalások egészen addig jól haladtak, amíg el nem ért bennünket a gazdasági válság. Az ingatlanra, illetékre, adókra, előkészítésre, tervekre, őrzésre és egyebekre elköltött pénz így évekig haszontalanul állt a beruházásban, miközben mi több banknál is próbálkoztunk hitelt szerezni” – hangsúlyozta az alapító.

Végül 2011-ben, az egyik nagybank hajlandó volt hitelt nyújtani, és így 2012 januárjában elkezdődhetett a BMC Zenei Központ 4000 négyzetméteres épületének átalakítása. A hitel visszafizetése 10 évig tart, ami csaknem 10 millió forint havi törlesztést jelent.

Az ötszázmillió forintos kormányzati támogatás tette lehetővé, hogy a BMC Zenei Központ magas színvonalú hang-, világítás-, színpad- és konferenciategnikával legyen felszerelve, különleges akusztikai burkolatok készüljenek, digitális és analóg hangstúdiókat szereljenek fel. A Zeneakadémia egy koncertzongorát ajándékozott az új intézménynek.

A BMC előző életét is beleszámolva, jóval több érték befektetéséről van szó, de ez már a múlt. Hiszen egy százezres állományszámú könyvtárral, egy jól működő zenei információs központtal, egy sok sikert elért lemezkiadóval költöztek be az új házba. A beruházás révén az eddigi 16 munkahely megtartása mellett 25 új munkahelyet is teremtettek.

A BMC működése

A projekt megszületett, és most kezdődik az élete. A ház működési és programköltsége havonta közel 20 millió forintra becsülhető. A kölcsöntörlesztéshez és a működés biztosításához évente 350-400 millió forint bevételre van szükség. A BMC eddigi tevékenysége is rengeteg pénzbe került, amit a külső munkákkal finanszíroztak, és ezek nyereségéből tudták a könyvtárat, a lemezkiadást, az információs központot támogatni. Számítanak állami támogatásra is a kulturális működéshez.

Ami az új létesítmény profilját illeti, a ház annyira sokrétű, hogy nem tud egy-egy műfaj vagy stílus elfedni semmit. A popzenén kívül minden műfaj otthonra találhat – jazz, klasszikus, kortárs zene, népzene, képzőművészeti kiállítás, sőt akár zenés színházi produkció. A BMC 350 fős terme kifejezetten kamarazenei összeállítások számára épült. Egyenes padló emelhető színpaddal, nagy belmagassággal és a kamarazene számára ideális akusztikával. Valójában ez a város első épített kamaraterme.

„De nem minden a pénz. Számos zenész, zeneszerző és barát adta a hitet, hogy ezt végig kell csinálnunk. Rendkívül sokat köszönhetek az újonnan nyíló ház személyes és szellemi támogatóinak: a Ligeti, Kurtág és Eötvös



Az előadóterem a tetőteraszhoz kapcsolódik

családnak. A Kurtág család létrehozott egy közhasznú alapítványt *Music Forum* néven, a ház belső életének a támogatására. Eötvös Péter Intézete hozzánk költözött, ami nagyon fontos számunkra, hiszen az intézeten keresztül a nemzetközi zenei élethez kapcsolódhatunk” – nyilatkozta Gőz László.

A Nemzetközi Eötvös Intézet működéséhez, a professzoroknak, növendékeknek és a fellépő zenészeknek 12 vendégszoba áll rendelkezésére. A tantermek, rendezvénytermek alkalmasak többhetes nemzetközi zenei kurzusok, szakmai események, összejövetelek lebonyolítására.

„Arra is gondom volt – mondja Gőz László –, hogy a BMC – a privát pénzből létrehozott nemzetközi kezdeményezésekhez hasonlóan – hosszú távon fennmaradjon. Rendelkeztem arról, hogy az épület funkcióját ne lehessen megváltoztatni, mindenkor a magyar zene egyik központja legyen.”

A bő egy év alatt – példamutató módon – felépült létesítmény remélhetőleg sok örömet jelent majd a zene rajongóinak! A magánberuházásban épült, közszolgálati kulturális feladatokat teljesítő létesítmény párját ritkítja. Elmondható, történelmi tett, amit Gőz László véghezvitt ezzel a beruházással.



Tárgyaló

Építészeti koncepció és leírás

A Ferencváros szívében, a Mátyás utca és az Imre utca sarkán 2013. március 23-án nyitotta meg kapuit a Budapest Music Center. Az átalakított, több mint 100 éves épület az 1996 óta működő BMC új otthona, a cég eddigi számos tevékenységi köre újabb funkciókkal és helyszínekkel bővült.

Az 1890-ben épült, egyemeletes, eklektikus stílusú lakóház alsó, utcára nyíló helyiségeiben nagykereskedések voltak. A háború alatt az épületet orosz katonai szállásá alakították át, később az egykori kereskedések helyén is lakásokat alakítottak ki.

Az épületnek műemléki védettsége nincs. Utcai homlokzatának osztását az évek során nem alakították át. Az épület hagyományos szerkezeti rendszerű, a középső udvart körülvevő egy- illetve kéttraktusos szárnyak teljes egészében alapincézettek voltak, földszint, emelet, padlás szintekkel. Az egykori lakóház a 2000-es évek elejére már nagyon lepusztult állapotban volt, ezért az átalakítás során a falakig kellett lecsupaszítani a szerkezetet, hogy 2013-ban középületként születhessen újjá. Az eredeti szerkezetből a külső falakat, az udvarra néző belső falakat és 2 dongaboltozatos födémrészét őriztünk meg.

A BMC széles körű zenei tevékenysége miatt a ház funkciója is összetett és sokoldalú. A pincébe és a földszintre kerültek a nagyközönség számára nyitott, tömegeket vonzó funkciók: a jazzklub, ami nappal kávézóként



Jazzklub

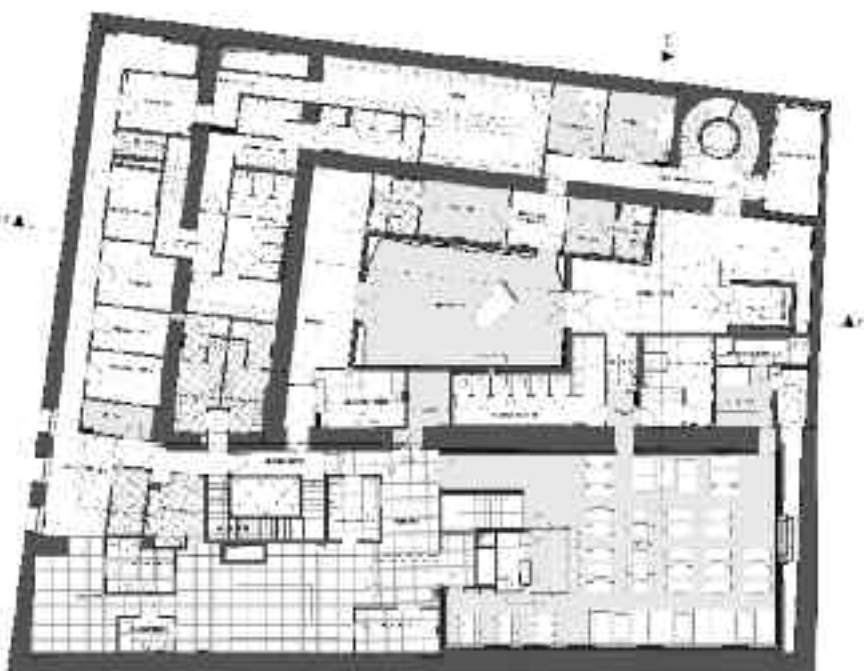
és étteremként is működik, illetve a mintegy 300 m²-es koncertterem.

A koncertterem az egykori udvarban kapott helyet, a hozzá tartozó előtér az Imre utcáig fut ki, és befordul a Mátyás utcai homlokzatra is. A teremben az egykori udvar jellegét megőrizve a két hosszanti oldalon egymás fölé helyezett tetőablakok sora fut végig, biztosítva a természetes megvilágítást, de az ablakok



gombnyomásra besötétíthetők. A két hosszanti falon megőriztük a lecsupaszított vegyes falazatot, amely nemcsak látványában, hanem akusztikailag is egyedülállóná tette a koncerttermet. A színpad mögötti hátsó fal hangterelő falként működik, csíkos burkolata kicsit más-képpen visszaköszön a jazzklub színpada mögötti falon. A koncertteremhez tartozó páholy tömege a 4 eredeti nyílásban kialakított bejárat fölé nyúlik. A hosszanti falak mentén a tölgy padlóburkolat ferdén befordul, ezzel a terem szinte hajóként lebeg a térben.

A jazzklub a Mátyás utcai fronton helyezkedik el, a kétszintes, galériás tér a Mátyás utcai főbejáratról közelíthető meg. A klub nappal



PINCESZINT

étteremként, este jazzklubként működik. A galériát a pincei belmagasság megőrzése miatt „felkötöttük” a földszint fölötti födémre, négyfelé ágazó acélszerkezete könnyed, játékos hatást kelt a belső térben. Az alsó szinten

A pincszint egy részét a jazzklubot és a ház egyéb rendezvényeit egyszerre kiszolgáló melegkonyha foglalja el. A koncertterem alatti pincében egy tágas színpadraktár nyeli el a székeket állófogadás esetén, ahova egy

kapcsolatok a végtelékig átgondoltak, szinte nincs is olyan tér a házban, aminek ne lenne legalább két funkciója. A sokoldalúság pedig azonban sehol és semmilyen szinten nem zárja ki az egyidejűséget.

Az épületben használt anyagoknál a természetességre, tisztaságra, átláthatóságra törekedtünk. Színeiben a fekete, fehér, szürke és tölgy dominál, amelyet számos helyen kiegészít az egykori vegyes falazat meleg, barátságos, megtisztított felülete. A nagy forgalmú közösségi előteret és egyéb közlekedőket csiszolt beton burkolattal alakítottuk ki.

Az épület funkciójának teljes megváltozását szándékunkban állt a homlokzaton is és a belső terekben is jelölni. Az épület eredeti homlokzatát tiszta arányai és egyszerűsége miatt megőriztük. Bár nem műemléki épület, arányos tömege jól illeszkedik a Belső-Ferencváros harmóniájába. Az új homlokzat a főpárkányzatig a régít követi, természetesen felújított állapotban. A párkányzatok, az ablakkeretek, a homlokzat összes díszítőeleme előregyártott tagozatokból készültek. A főpárkány fölött azonban, a kortárs zene szimbolikájára épülve, teljesen új világ kezdődik. Az épület a sarkon felhasad, és egy töredezett tömeg töri át a vastag, régi falakat. A sarkon a burkolat maga is kinyílik, széthúzódik, és utat nyit az épület belseje felé. A sarki főbejárat síkját visszatoltuk az épület belseje felé, így egy kis előtető alakult ki a bejárat fölött. A nagy üvegfelületek egyértelművé teszik az intézmény közösségi voltát.

A sarki bejáraton belépve a ház mindkét utca irányában teljesen átlátható, ugyanez



A zenei könyvtár galériával. (Itt kapott helyett a Mahler zenei archívum is)

ennek köszönhetően semmi sem zavarja a színpad láthatóságát. A klubban egyszerű, tiszta anyagokkal dolgoztunk. Akusztikailag teljesen leválasztottuk a koncertteremről, így a két helyiségben egyszerre is szólhat a zene, anélkül hogy zavarnák egymást.

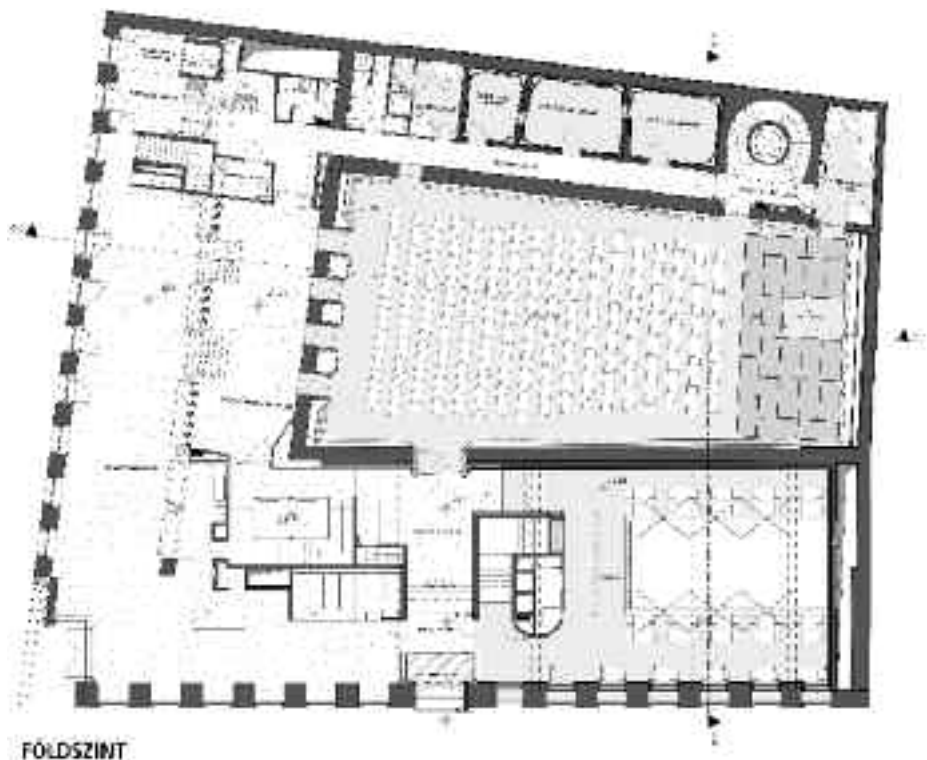
Az emeleti részen az építető cég a BMC irodái, stúdióhelyiségek, egy Zenei Információs Központ és Könyvtár, és Eötvös Péter Nemzetközi Intézetének irodája kaptak helyet. A könyvtár 7 m-es belmagassága és galériás kialakítása egy nyugodt, tiszta belső teret eredményezett. A Mátyás utcával párhuzamos hátsó szárnyon, a földszinten és az emeleten stúdióhelyiségeket alakítottunk ki, a pincei próbaterem és a koncertterem stúdióként is használható terével együtt a házban egyszerre 6-7 helyről is készülhet magas minőségű zenei felvétel.

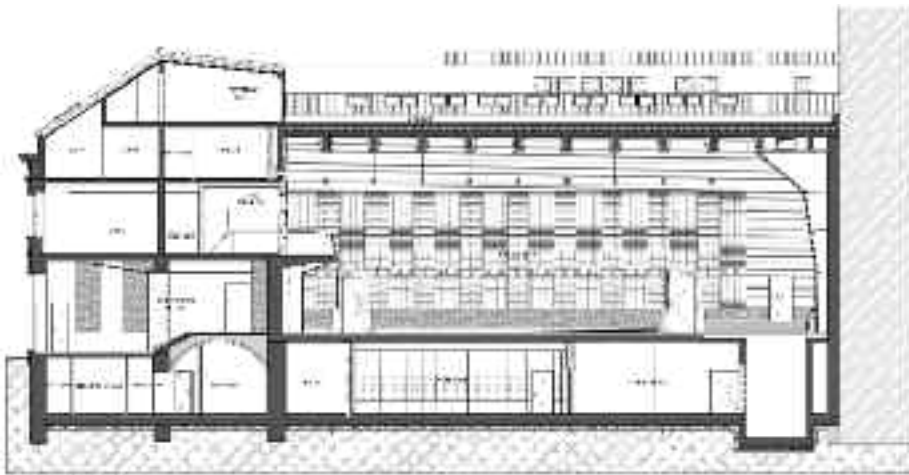
A tetőtérben létesült vendégszobákban az épületben tartandó kurzusok diákjai lakhatnak majd kollégiumi jelleggel a képzések ideje alatt. Ugyanezen a szinten, az épület sarkán egy furcsa, tört alakú tér jött létre a sarok kiemelésének köszönhetően, amelynek minden oldala, mennyezete és padlója tölgyfával van borítva. A terem konferenciák, kisebb rendezvények helyszíne lehet.

A koncertterem tetején – amely az egykori bérház belső udvarának lefedésével jött létre – pedig egy tetőtéraszt alakítottunk ki, ami a tetőtérben kialakított rendezvényteremhez kapcsolódik.

2 x 3 m-es liften keresztül a zongorát is el lehet rejteni. A 70 m²-es próbaterem szintén egy akusztikailag teljesen különálló tér, különlegesen rugalmas padlója táncpróbák és táncórák megtartására is alkalmas.

Az épület funkcionálisan rendkívül összetett és sokoldalú. A megrendelő tapasztalatának köszönhetően az egyes funkciók közötti





C-C METSZET

› mondható el a sarok belső tükörképével, ami a koncertterem falainak találkozása az előtér felső részén. A terek átláthatósága a földszinten szándékos építészeti gesztus volt.

A sarok burkolat elemei fokozatosan megdőlvé a felső szinten a homlokzatra merőleges árnyékolóvá válnak, a mögöttük elhelyezett ablakok az eredeti homlokzatkiosztás ritmusát követik. Így esténként kivilágítva felsejlik az épület eredeti homlokzatának teljes körvonala. Az utcaszintről fokozatosan zártabbá váló tömeg kiemeli az épület funkcionális tagolását is, mely a földszinttől felfelé haladva a zene világában való egyre nagyobb elmélyülést teszi lehetővé.

A sarok kihangsúlyozását több indok is alátámasztotta. Az épület fekvése rendkívül kedvező, az erkélyről ellátni a Dunáig, a másik oldalon jól látszik a Budapesti Műszaki Egyetem központi épülete. A budai rakpart irányából az épület legszembevetőbb része pedig pontosan az általunk kiemelt sarok. Egy másik szempont szerint az épület belsejéből megközelítve, az eredeti lakóépület legfontosabb helye is a sarok volt, az erkély mögötti lakás volt a legnagyobb és legfényűzőbb mindkőzül. Ezt az ideológiát megtartani azonban csak úgy lehet, ha az épület funkcióváltása függvényében újraértelmezzük. Egy középület legfontosabb pontja a bejárat, így a főbejáratot megőrzve a főbejáratot áttereltük a Mátyás utca és az Imre utca sarkára.

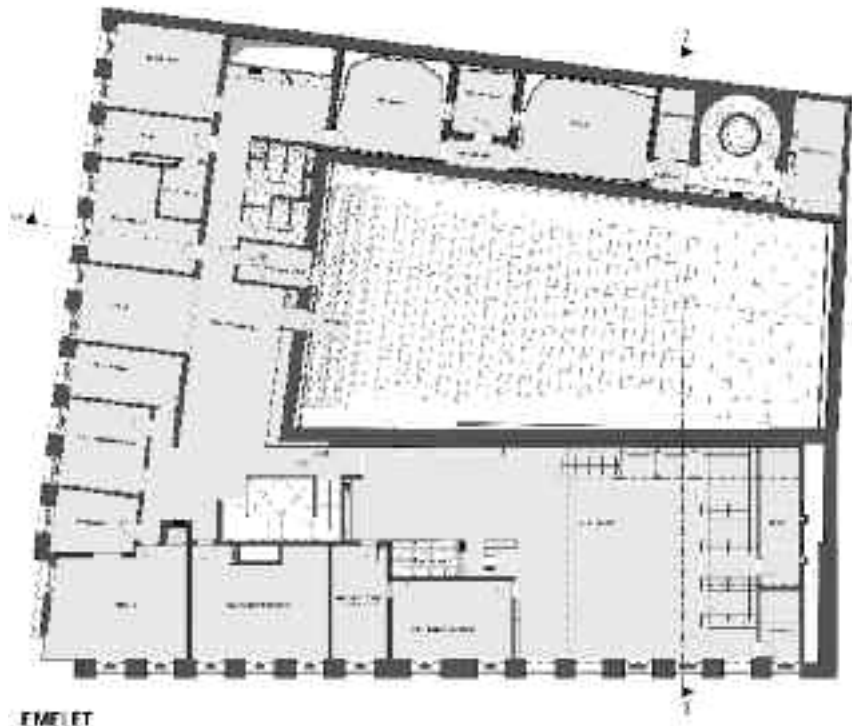
A sarki tömeg földszinti részén a PREFA Reynobond lemezt klasszikus, vízszintes sávok homlokzatburkolatként használtuk fel, amivel egy teljesen zárt felület jött létre. Ezen a szinten a sávok 60 cm magasak. Felfelé haladva a sávok egyre alacsonyabbak, és a függőlegesen síkból kidőlvé kinyílnak az utca felé.

A sarok mögötti belső terek minden szinten kiemelt fontosságú helyiségek. A földszinti bejárat szerepe egyértelmű. Az utcáról jól látható emeleti tárgyalóhelyiség a BMC

saját működésének fontos helyszíne, a felső szintű tört alakú helyiség pedig egy mindenki számára elérhető exkluzív konferencia- és rendezvényterem.

A tető a ház ötödik homlokzata, ami jelen esetben a tetőteraszt minden oldalról körbeveszi. Fontosnak tartottuk, hogy ez színében és anyaghasználatában is illeszkedjen az utcai homlokzatokhoz. Ilyen módon a tető a ház tömegformálásának szerves részeként jelenik meg, a sötét színű tömeg szinte ráül a régi házra, hogy sarkon áttörhesse azt.

Gőz Dorottya
Art1st Design Studio



EMELET

A Budapest Music Center tervezői:

Építészeti:	Art1st Design Studio
Vezető tervező:	Taraczky Dániel, Gőz Dorottya, Chehadé Abdel Rahim
Statika:	Ödenburger Építészeti és Mérnöki Iroda Hensler Dezső, Csepregyalovics Krisztina
Épületgépészet:	KLF Energo Kft. Barta Ervin HVArC Kft. Lucz Attila
Elektromos:	Rádiusz Electric Kft. Sugár László, Szalai Viktor
Akusztika:	aQrate Kft. Fűrjes Andor

A Budapest Music Center kivitelezői:

Fővállalkozó:	Market Zrt.
Szerkezetépítés:	Moratus Kft.
Tető- és saroklamellák:	Imbrex, Prefa
Külső homlokzat:	Ornamentika Kft.
Bútorok:	Mensator Kft. (könyvtár) Kinnarps Hungary Kft. Ava-Pack Kft.
Belső akusztikus burkolatok:	Lapp-fa Kft.
Gépészet:	Ensi Kft.
Elektromos:	Kód Kft.
Tűzjelző, automatika:	Siemens Zrt.
Hang-fény technika:	Animative Kft.
Színpadok:	Gépbér Színpad Kft.

BMC akusztika

Amikor 2006 nyarának végén – egy ajánlás nyomán – Gőz László az akusztikai tervezési feladatokkal megtalált, a Mátyás utcai épületet már kiválasztották, az épületbe tervezett funkciók gerince és az építészeti elrendezés már kialakult. Ezek a teljesség igénye nélkül kamarakonzert-terem, galériás jazzklub színpaddal és étteremmel, stúdiók, próbaterem, könyvtár, Eötvös Intézet befogadása stb.

A program megismerésekor az első gondolatom az volt, hogy „ez egy kis MÜPA”. Azonban a kisebb lépték mellett az volt a legnagyobb különbség, hogy a beruházót és az üzemeltetőt egy személyben Laci képviselte mindazzal a tapasztalattal, aminek köszönhetően a létesítmény kivételesen és jó értelemben „racionális”, józan maradt. Ez a magán-beruházásokra jellemző józanság és a családi, bizalmi alapú hangulat az egyébként (szokás szerint) érdeklentétben működő feleket is előbb-utóbb egymás mellé állította, és biztos vagyok abban, hogy ilyen léptékben ez példa nélküli.

Az akusztikai tervezés során ez abban jelentkezett, hogy a megrendelő teljes bizalmáról biztosított minden kérdésben, az akusztikát a helyén kezelték, jókor jó kérdések hangzottak el, és az instrukciókat komolyan vették. Igaz, a lehetőségért cserébe a személyes felelősség teljes súllyal nehezedett rám (is).

Előrebocsátom, hogy bár egy beruházást és méretezést úgy szép bemutatni, ha a tervezett és teljesült elvárásokat is össze lehet vetni, itt most nem szerepelnek a jelenlegi állapotokat bemutató mérési eredmények. Az

ok egyszerű: még meg sem nyílt véglegesen, a ház már programokat fogadott, és az akusztikai mérésekhez alkalmas csendes, programmentes nyugodt éjszaka azóta sem adódott. Remélem, ez jó jel, mert általában csak akkor fontos a mérés, ha baj van...

A ház

A kereskedelmi épületként, majd lakóházként működő létesítmény erősen leromlott állapotban talált jelenlegi gazdájára.

Az épület melletti döntés mindenesetre különösen jó érzékre vall (amit nem lehet eléggé hangsúlyozni), már ami az akusztikai szempontokat illeti:

- az épület mellett közvetlenül nincs nagy forgalmú út, villamos vagy metróvonal, mégis jól megközelíthető;

- a „hagyományos” épületszerkezet (tömrő téglafal, poroszsüveges födémek) a monolit szerkezetekhez képest jobb rezgésvédelmet tesznek lehetővé;

- a belső udvar szélesség/hosszúság arányai közel ideálisak egy koncertteremhez, alapterülete megfelelő egy kamarateremhez és 300-400 fő befogadásához;

- a belső udvart vastag téglafal veszi körbe három oldalról.

A zajos és védendő helyiségeket az épület méretei és szerkezeti adottságai miatt nem lehetett mindenhol pufferterekkel és – szinte sehol sem lehetett – tartószerkezeti dilatációkkal elválasztani. Az egyidejűségek kérdése ezért már a kezdetektől aggályként merült fel, és kompromisszumokra kellett felkészülni.

A koncertterem – a műszaki oldal

A koncertterem a belső udvar beépítésével képződött, tetőbevilágítókkal, a tetőfödém ezért az épület legfelső födém szintjén készült, ami arányos koncerttermi méreteket eredményezett. A terem így közel téglatest alakú lett ($V = 2880 \text{ m}^3$, $S_{\text{alap}} = 295 \text{ m}^2$, $L \sim 27,4 \text{ m}$, $W \sim 11,3 \text{ m}$, $H \sim 9,3 \text{ m}$), de falai alaprajzilag nem párhuzamosak, ami terem-akusztikailag kedvező.

Eredetileg a megrendelői igények szerint hangsúlyosabban vettük a hangosított megszólalást (pl. kortárs zene sokcsatornás hangrendszeren) és a hangfelvételeket, a koncerttermet ezért egyfajta stúdióként kezeltem, és szerelt hanggátló héjjal számoltam a zaj- és rezgésvédelem érdekében.

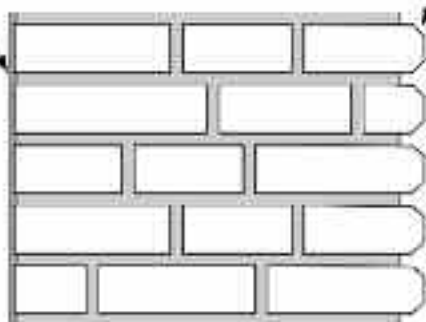
Azonban 2012 elején már több szó esett a hangosítás nélküli kamarazenei koncertekről. Ekkor vetődött fel bennem, hogy a szerelt belső héj ehhez nem igazán ideális (a szerelt burkolatok membránként viselkednek), a szerelt belső héjra ráadásul még kemény diffúz burkolatot kellett volna tenni. Ez a gondolat egybecsengett az egyszerűsítési igényvel, így az előtét héj elhagyásával a megmaradó téglafal egyszerre biztosít kemény és diffúz felületet. A köfelületek kijavítása, felkenyitése (impregnálás) és a fugák kismértékű mélyítése eredményezte a végleges, mára a koncertterem karakterét meghatározó felületet.

Az előtét héj elhagyása természetesen kockázatot is jelentett, különösen a jazzklub fe-

közlekedők feől megmaradó felület hézagolt és vakolt vagy csak kismértékben mélyített, de tömített fugákkal

koncertterem felől mélyített, tömített fugák és fázolt, prégált téglaszélek

1. ábra: Megmaradó, látszó téglafal kialakítása (részlet az akusztikai tervből).

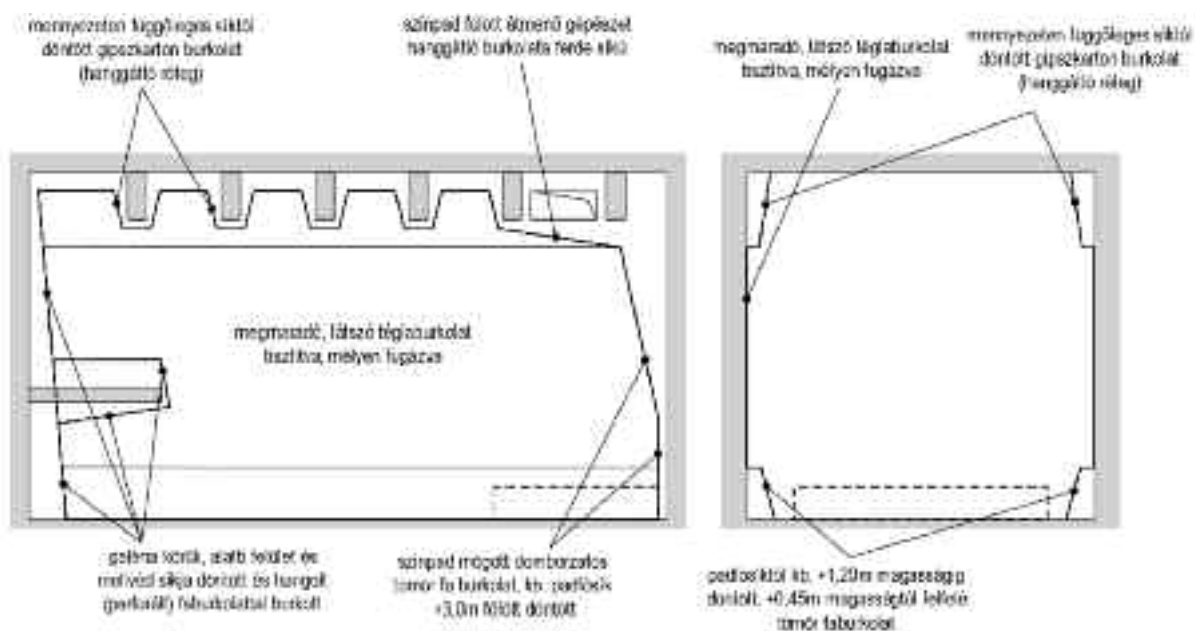


falszerkezet metszet koncepcionális vázlat



helyszínen készített, tisztított mintafelület

2. ábra:
A koncertterem
teremakusztikai
kialakításának
konceptcionális
részletei



▷ lőli közvetlen határolás és egyidejű nagy használati zajszint miatt. Az új monolit épületszerkezetek előtt viszont zajvédelmi okokból meghagytuk az előtét héjat, amit a tetőfödém alul bordás gerendázata körüli szabálytalan kialakítással a diffúzitás növelésére és kismértékű mélyhang-elnyelésre lehetett használni. Utóbbi a teremben természetes nappali fényt adó felül világító ablakok dupla tokozását is lehetővé tette.

A nézőtér a „multifunkciós” elvárások miatt sík és vízszintes, ami láthatóság (és hall-

hatóság) szempontjából nem kedvező, ezért a színpad emelhető.

Az akusztikai tervben szereplő 2. ábrát idézve látható a további beavatkozások áttekintése. Ezek elsődleges célja a színpad felől minél közvetlenebb és erőteljesebb hangzás, a színpadi komfort biztosítása, a nézőtér fölötti térfogat diffúz zengésének elősegítése. Méretezett hangelnyelő burkolat csak a színpaddal szemközt található, ez a székek és a levegő aránytalan nagyfrekvenciás elnyelését hivatott ellensúlyozni a 250 Hz körüli sávba hangolt el-

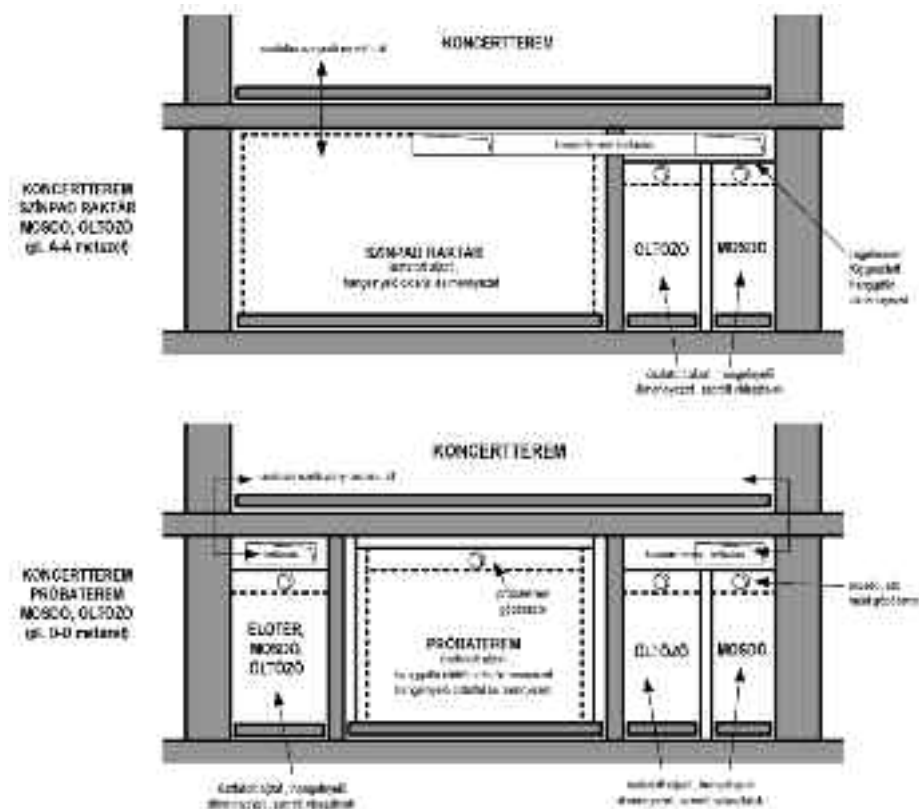
nyeléssel. További opcionális hangelnyelő felületet jelenthetnek a függönyözések, a színpad körül és a színpaddal szemkösti fal előtt.

A zajvédelem gépészeti szempontból is kihívást jelentett, mivel értelemszerűen az egykori belső udvar kubusán kívül lehetett csak elosztani a légtechnikai nyomvonalakat. Az elosztóterületek így a koncertterem védett terévé váltak a koncertterem mellett (felső peremeken elszívás) és a koncertterem alatt elhelyezett próbateremmel és a jazzklubhoz tartozó mosdókkal együtt összetett és zsúfolt szituáció alakult ki. A zajvédelmi koncepciót a 3. ábra mutatja. A szomszéd épület felé a koncertterem színpada mögött külön hanggátló előtétfal épült.

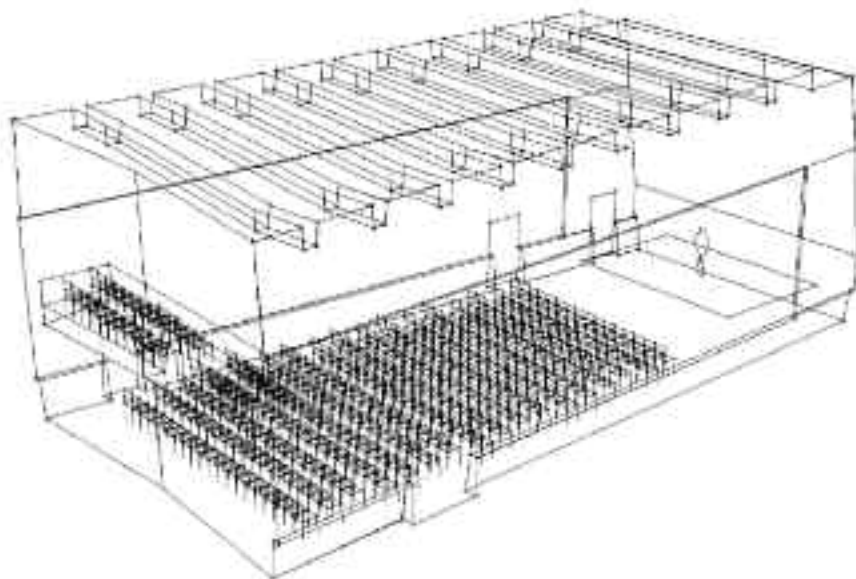
A fenti szempontok alapján végül tervszinten a 4. ábrán látható geometria és elrendezés alakult ki. Építészeti és műszaki okokból egyedül a színpaddal szemkösti fal alaprajzi törése és a hosszanti felső élek döntése nem tudott megvalósulni, cserébe a színpaddal szemkösti felületbe süllyesztett ajtók körüli burkolat segít a diffúzitás növelésében.

Mivel akusztikus koncertekre hangolt teremben a minél hosszabb, dúsabb és egyenletesebb lecsengés és a megfelelő frekvenciaarányok fenntartása a cél, strukturált vagy döntött kemény felületeken felül csak a színpaddal szemközt kértünk hangolt hangelnyelő felületet a székek és a közönség aránytalan hangelnyelése miatt (5. ábra). Az ábrán munkaközi, hangolt elnyelők nélküli állapotban, ideiglenes székekkel, nézők nélkül mért T20 lecsengési idő frekvenciafüggése és a hangolt burkolattal korrigált, számított lecsengési idő hasonlítható össze.

A székeknél kevésbé kárpitozott típus lett kiválasztva, ami ugyan nagyobb ingadozást



3. ábra: A koncertterem alatti területek beépítése



4. ábra: A koncertterem teremakusztikai modelljének felépítése

eredményez a telt ház és üres állapotok között, de hosszabb lecsengési időt enged meg közönség nélkül (pl. hangfelvétel).

A koncertterem – a tapasztalati oldal

Mivel részletes mérésekre egyelőre nem volt lehetőség, a tapasztalatok begyűjtése alapján lehet csak vizsgálni. Az a köztes mérési eredményekből mindenesetre látható, hogy az engedélyezési tervtől kezdődően prognosztizált 1,5 s közepes lecsengési idő és frekvenciamentes lényegében teljesül, egyedül a 4 kHz és a fölötti tartományban mutatott a tervezettnél rövidebb lecsengést a terem.

A megrendelői igények intenzív hangzású, sokoldalúan használható termet írtak le, amit az eddig látottak és hallottak, valamint a visszajelzések alapján sikerült elérni. A viszonylag kis méret, a térfogathoz hosszúra hagyott lecsengési idő és a diffúz felületek nagyon élénk, dús, de nem zavaró lecsengést eredményeztek, ami a közönségnek és a

zenekarnak is újszerű élménynek tűnt. A teljes nagyzenekari művek hangosabb pillanataiban a terem hajlamos volt „túltelítődni”, ami a terem méretéből fakadó korlát, de a zenekar a koncert végére alkalmazkodott, és a játék még így is dinamikus tudott maradni.

Szintén a méret és az arányok következménye a gyorsan felépülő, „körbeölelő” utózenge. A méret és a vízszintes nézőtér miatt nagyon eltérő a színpadhoz közeli és a galérián hallott hangkép: előbbi azoknak ajánlom, akik intenzív hangszer közeli élményre vágnak, utóbbit pedig azoknak, akik inkább klasszikus koncerttermi távlatokra vágnak. Ez a direkt/zengő energiaarány-változás magától értetődő, de a két véglet közötti átmenet a színpadtól távolodva közel folyamatos, és nem jár a hangkép beszűkülésével.

A munkaközi állapotban számomra fedettnak tűnt a terem hangzása, amit rendszerint a 250 Hz-es sáv körüli alaphangok hosszabb lecsengése miatti maszkoló hatás okoz. A hangolt burkolat célja ennek orvoslása

volt, mégis volt pillanat, amikor elbizonytalanodtam, hogy ez biztosan kell-e. Ugyanis még a munkaközi állapotban is szinte csak pozitív visszajelzéseket kaptunk a művésztől és nézőktől egyaránt, illetve mert más bejáratott koncerttermekben a munkaközi állapotban mért frekvenciafüggést tapasztaltam. Mivel bizalmat szavaztak nekem (és addigra már megrendelték), a burkolat a helyére került...

A terem minősége a maga teljességében a megnyitőünnepségen mutatkozott meg igazán. Nyilván nem láttam minden produkciót a világon, hogy abszolút összehasonlítást tehessek, de én még nem hallottam ennyire jól együtt élni a hangosított és az akusztikus megszólalást. Ezek általában egymásnak elmentmondó igényt támasztanak, és ha van is valamilyen hangolási lehetőség, egyidejűleg nagyon nehéz hangosított és akusztikus hangzásból átkapcsolni vagy akár folyamatos átmenetet is képezni a hangkép és hangszín zavara nélkül. Az, hogy ezt sikerült a BMC koncerttermében elérni, természetesen legalább annyira a hangrendszer és a hangmérnök érdeme is.

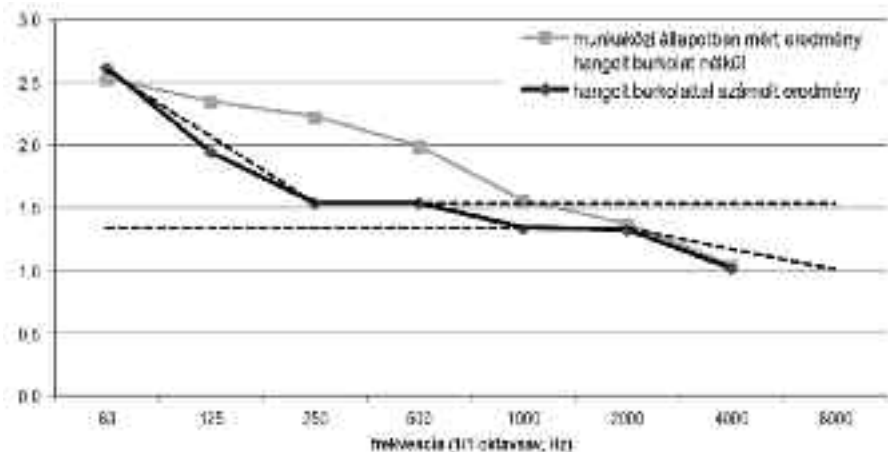
A jazzklub

A jazzklub érdekessége, hogy nem szembeötöl az akusztikai méretezés, mert a galériás elrendezés következtében és a hagyományos megjelenésben sikerült a hangelnyelő burkolatokat és a légtechnikát elrejtetni.

Az épület szempontjából a jazzklub és az épület többi részének kölcsönhatása jelentett kihívást, mivel az étterem működése folyamatos, a jazzklub pedig szinte minden este tart koncertet késő estig, a koncertteremmel egy időben. A közvetlen szomszédság mellett fokozott kockázatot jelentett, hogy a koncertterem légtechnikája a jazzklub színpad mögötti vastos gépészeti aknában a jazzklub légtechnikájával közösen fut, illetve hogy a jazzklubból nyíló mosdók lényegében a koncertterem alatt találhatók.

A már korábban említett egyidejűségi agályok miatt a jazzklub a látszó burkolat mögött hanggátló burkolatot kapott, és minden takart szerkezetnél ügyeltünk fokozott hangcsillapításra. A légtechnika nagy része például üvegyapot töltetű szendvicspanelekből készült (Climaver Neto), ami nemcsak a rezgések terjedésének kockázatát csökkenti, de a légcatorna belső oldalának hangelnyelő felülete is komoly csillapítás.

A végeredmény a jazzklubban és a koncertterem viszonylatában is panaszmentes, a két térben egymástól függetlenül folyhatnak a koncertek és a légtechnika csendes.



5. ábra: A munkaközi, de berendezett állapotban mért lecsengési idő és a hangolt burkolat hatása.

› A többi helyiség...

A házban szintén a koncertterem alatt található egy táncpadlóval, tükörrel felszerelt, de akár hangszeres próbákra is alkalmas próbaterem. Természetesen hangszigetelt, de a nagyon szoros kapcsolat miatt eleve nem javasoltam a koncertteremmel való egyidejűséget.

A földszinten a koncertterem melletti zenésztöltözőket a szokástól eltérően akusztikailag is kezeltük, mert nemcsak öltözők, hanem hangolók, vagy ha a szükség úgy hozza, hangszeres feljátszóhelyiségek is lehetnek. Általánosságban is igaz, de erre a helyiségcsoportra különösen, hogy a költséghatékonyság jegyében a teremakusztikai hangolás egy „alap”-hangolást jelent, ami szükség esetén egyszerű eszközökkel (pl. függöny, kárpit) tovább csillapítható. Az alaphangolás jelentősége abban rejlik, hogy a függönyök, kárpitok féldoldalas csillapító hatására előre számítva a mély-mélyközép tartományokra hangolt burkolatok kerültek be.

Az emeleten található a két hangstúdió-vezérlő, közöttük egy kisméretű feljátszóval. A két vezérlő közül az egyik elrendezése kétcsatornás sztereó lehallgatásra és kísérleti zenei laboratóriumként való felhasználásra készült. A másik vezérlőben többcsatornás sztereó lehallgatás és komoly „stúdiós” munka lehetséges, amit az épületben zajló események és felvételi helyszínek szükségessé is tesznek.

Érdeességként említhetjük még a könyvtárat is, mert „szakbarbárként” ide is hangnyelő burkolatot írtam elő, pedig arra én sem számítottam, hogy a bútorozásnak és a belmagasságnak köszönhetően ez a helyiség is kiváló próbaterem vagy felvételi helyiség tud lenni.

Tanulságok

A tervezéssel és kivitelezéssel töltött közel hét év sok nehézséget és ihletett pillanatot hozott, de biztos vagyok benne, hogy megérte a fáradtság, és a kompromisszumos helyzetekben jó döntések születtek. Ez lehetetlen lett volna a megrendelő tudatossága, a szakmák hozzáértése nélkül.

Biztos vagyok abban is, hogy a ház életre kelt, és még sok lehetőség vár kiaknázásra, kipróbálásra. Azt hiszem, sokat elmond a ház koncepciójának helyességéről és a megvalósult ház hangulatáról, minőségéről (nem csak akusztika!), hogy többen is eljártak a beköltözés gondolatával...

Fürjes Andor Tamás
akusztikai tervező
aQrate Akusztika Kft.



Próbaterem



Öltöző - stúdió - feljátszó



A hangutómunka stúdiója

A BMC technológiai rendszerei

Móttó: „Aki a zenét szereti, soha nem lehet igazán boldogtalan” (Franz Schubert)

Az épületet Gőz László, a BMC tulajdonosa egy élet munkájával hozta létre. A zenész és tanár tehetsége messze túlhaladta a zenekari, stúdió- és háttérzenészi munkát. Elkötelezett híve és támogatója lett a hazai kortárs zenei életnek. Így építette fel baráti és munkakapcsolatát a legnagyobbakkal: Eötvös Péterrel, Kurtág Györggyel, Szemző Tiborral és korunk magyar tehetségeivel. Az épületben kapott helyet az Eötvös Intézet, amely végre rangjának megfelelő helyre került Magyarországon. Itt minden adott a nemzetközi kurzusok, zenei kísérletek, felvételek és koncertek lebonyolításához. Gőz László elkötelezettsége az igényes zene iránt biztosítja, hogy ez a csodálatos adottságú komplexum méltón szolgálhassa a magyar kultúrát!

Korunk egyetlen kulturális intézménye sem lehet sikeres technológiai háttér nélkül. Erre Gőz László is gondolt, amikor megbízta az Animative Kft.-t azzal, dolgozza ki a koncepciót, tervezzék és valósítsa meg az intézmény céljainak legmegfelelőbb, de mégis költséghatékony technológiai rendszerét. A cég két tulajdonosa, Molnár Károly és Bárdos Tamás 2011-ben kezdte el a tervezést. A jelentős szakmai múlttal rendelkező tervezők az épület megvalósítási üteméhez igazodva alakították ki a fény-, hang-, felvételi és utómunkarendszereket. Az alapfeladatok – amiknek meg kellett felelni – az épület funkcióból következtek. A hangversenyterem (350 fő), jazzklub (150 fő) – étteremmel, hangfelvételi stúdió, hang-utómunkálati stúdió, feljárszó helyiségek, videofelvételi központ, video-utómunkálathoz rendezvény- és konferenciaközpont (60 fő), Zenei Információs Központ és Könyvtár (80 fő), közönségforgalmi és rendezvényhelyszín (200 fő), valamint a tetőterasz (200 fő) technikai működését, használatát kellett biztosítani.

A koncertterem alapterülete ~300 m². A terem feladata kamarazenei hangversenyek, koncertek és egyéb társas rendezvények lebonyolítása. A mechanikusan változtatható magasságú színpad mögött alakították ki a terem fény-, hang-, szcenikai és technológiai rendszerek vezérléseinek csatlakozási termináljait. A fényvetőket – a hely építészeti igényeinek megfelelő – bontható szcenikai hídrendszerre függesztették. A truss rendszert nem akarták a tervezők elrejtetni a nézők előtt. A klasszicista és modern építésze-



Fényvezérlő – a projektor sínen elcsúsztatható

ti stílushoz harmonikusan, kicsit extravagánsan illeszkednek az ezüstsínű alumíniumtartók, melyeket a színpad mögötti, belsőépítészeti és akusztikailag is tervezett, rejtett ajtóval eltakart motorvezérlővel lehet – szinkronban – mozgatni. A tartók, a feladattól függően, áthelyezhetők más pozíciókba. Valamennyi tartóra lehet fényvetőket rögzíteni. Vezérlésüket „úszó” kábelekkel oldják meg. A színpad fölött olyan tartókeretet alakítottak ki, amely nem csak a világítási, de a teremhangosítási PA-rendszer elemeit is tartja. Ez a truss is mozgatható vertikális irányban.

Az épület technológiai központját két részre osztották. Az egyik a pincszinten kapott elhelyezést, ahol két rackben található a hangosítási, az ügyelői rendszer és a vezérléstechnikai elemek, patch panelek, a helyiség másik részén az erősáramú főelosztó a dimmerekkal. Az emeleti technikai helyiségben kapott helyet a felvételi és utómunkarendszer két rackje, illetve ennek erősáramú főelosztója. A teljes technológiai rendszer önálló betáplálással működik. Az épületet teljes mértékben behálózta az optikai gerinchálózat, a komplexum informatikai rendszerétől független technológiai informatikai kábelrendszer, a digitális és analóg video-kábelhálózat, a MADI-rendszer és az analóg/digitális hanghálózat. A multifunkcionális felhasználói igények miatt a technológiai rendszerek hálózata is flexibilisen került kialakításra. A két technológia központból az épület

minden, a fentiekben felsorolt helyisége elérhető valamilyen hálózati struktúrában.

A koncertterem fényrendszere 60 világítási végponttal rendelkezik. Ezeket patch paneleken lehet a dimmerekhez kapcsolni. A rendszer az igényeknek megfelelően bővíthető. Az intelligens fényvetőket is vezérelni képes hálózat központi eleme az Avolites Expert Touch fénypult, amely érintőképernyős, a pulthoz önálló vezérlőfelületként csatlakozó, kifejezetten az ilyen összetett feladatokra alkalmas rendszer. Az alumíniumtartókat mozgó szinkronmotorok hálózata 22 végponttal rendelkezik.

A színpad mögötti, egyik rejtett technológiai rackbe kerültek a színpadi világítástechnikai végpontok, vezérlő (Ethernet, DMX) és az egyéb – színpadi – eszközöket betápláló erősáramú végpontok. Ugyancsak ez a rack tartalmazza a mozgómotorok központi vezérlőelemeit, patch rendszerét.

A hangrendszer végpontjai külön, rejtett hangrackbe kerültek. Ide csatlakoznak a hangfelvételi rendszer végpontjai, a PA-rendszert vezérlő Digico SD 8 in/out csatlakozó felületei, a videorendszer patch végpontjai, az üvegszál csatlakozópontok és a PA-rendszer vezérlési végpontjai. A PA-rendszer a Meyer Sound linearray eszközeiből került összeállításra. A terem külön beszédhangrendszert kapott. A rendszer processzorai a pincszinti rackben vannak installálva. A terem 6 pontján – a feladatnak megfelelően – lehet elhelyezni a hang- és fényrendszer vezérlőpultjait. Külön >

▷ fényvezérlő is kialakításra került, a galériaszinten, a vetítőhelyiségben. A leggyakrabban használt FOH pozíció az galéria közepén lévő. Az egész házat behálózza az intercomrendszer, amely nem csak az ügyelők duplex feladatokat, hanem a közönség hívó szimplex és az adásjelzési feladatokat is ellátja. Ezen keresztül lehet a közönségforgalmi területek háttérhangosítását is vezérelni, amelynek bejátszásai központi médiaszerverről érkeznek. Vezérlését a terem melletti ügyelők helyiség pultjáról lehet programozni. Ugyancsak innen lehet a világítási rendszer előre programozott beállításait előhívni.

A hangfelvételi rendszer több helyről is képes felvételt készíteni. A MADI-rendszeren keresztül ugyanazokat a mikrofoncsatornákat is kezelni tudja, amelyeket a teremhangosító rendszer. Ugyanakkor a rendszer közvetlen kapcsolattal csatlakozik a négy feljátszóhelyiséghez, illetve a könyvtárhoz és az utómunkálati hangrendszerhez. A 96 bemeneti csatornát egyidejűleg kezelni képes ProTools rendszer 48 csatornás digitális hangrögzítővel egészül ki. Az utómunkálati rendszer köz-



Technikai rack szekrények



Jazzklub FOH keverő

szere mobil, ami kiegészül a helyiség fixen telepített háttérzenei rendszerével. Az SD 11 Digico pult, amely a klub FOH-keverését végzi, I/O egységen és MADI-hálózaton keresztül csatlakoztatható a felvételi stúdióhoz.

sítja a kommunikációt. A két rendszer megfelelő adatvédelemmel kapcsolható össze. A televíziós közvetítések broadcast eszközei a technológiai központba kerültek, míg a produkciós eszközök külön technikai helyiségben kaptak elhelyezést. A tv-produkciós helyiséget az Edius montírozók közötti kapcsolatot optikai-, LAN-, valamint videó hálózat biztosítja. A koncertterem, csakúgy, mint a jazzklub, működhet – eredeti funkcióján felül – hangfelvételi stúdióként és tv-közvetítési vagy stúdióhelyszínként. A saját technológia biztosítja, hogy az itt zajló koncertek, zenei események, egyéb programok képe, hangja eljuttatható a világ bármely broadcasteréhez, vagy akár az internetes tartalomszolgáltatókhoz is.

„Színház az egész világ. És színész benne minden férfi és nő: Fellép s lelép: s mindenkinek sok szerep vár életében...” (Shakespeare: *Ahogy tetszik*; ford. Szabó Lőrinc). Főszerepe volt ez az alkotóknak, és az ma is, amikor már üzemszerűen működik a BMC!

A technológia-rendszer alkotói ezúton is köszönetet mondanak a BMC igazgatójának és kollégáinak azért a hihetetlenül harmonikus munkáért és korrektségért, amelyet a projekt kapcsán megéltek velük!



vetlenül éri el a szerveralapú tárolót. Ugyanez a rendszer alkalmas a televíziós és rádióközvetítések mastering keverésére, akár 5.1-ben is.

A foyer eseményeit, a hangrendszerhez közvetlenül csatlakoztatható, de a helyi hangosítási feladatokat önállóan ellátó mobil rendszer közvetíti.

A jazzklub önálló hangosító és fényrendszerrel rendelkezik. A fényvezérlő rendszer dimmerei a technikai központban vannak. A hangrendszer helyi Meyer Sound PA-rend-

Ennek megfelelően stúdiófelvételek is készülhetnek a dzsesszklubból.

A klub is rendelkezik saját kivetítővel, amint a koncertterem is. A teljes épületet behálózza egy optikai rendszer. A két közvetítőkocsi (OB VAN) kiálláson kívül eljut a hálózat valamennyi technikai helyiségbe, megteremtve ezzel a saját kamerás televíziós közvetítést, illetve a széles sávú adatátvitel lehetőségét. A komplexum informatikai hálózatával mind üvegszálas, mind gigabites hálózati kapcsolat bizto-

Az Animative Kft. partnerei voltak:

Chromasound Kft.
TEQ Kft.
Pelyhe Kft.
Microsound Kft.
Audio Partner Kft.
Audmax Kft.
Digital Pro Kft.
PLS Kft.
Fénylánc Kft.
PannonCom Kábel Kft.

Elhunyt Jarmila Gabrielová

Nagy szomorúsággal és fájdalommal adta hírül a prágai Színházi Intézet (Divadelní ústav) és az OISTAT titkársága, hogy 2013. április 8-án örökre eltávozott Jarmila Gabrielová, aki 55 évig volt a Színházi Intézet munkatársa, és 40 évig – a szervezet megalakulásától – fáradhatatlan, közszeretetlen álló alakja az OISTAT és a PQ titkárságának.

1928. július 28-án Bystřici pod Hostýnem faluban született. Az ötödik elemi után szülei Zlínbe küldték, ahol a Tomas Bata Egyetem kollégiumában a francia szakon tanult. Az első nyári szünetben, diákcseraprogram keretében Franciaországba készült, azonban a II. világháború kitörése ezt már megakadályozta. A háború és a német megszállás nélkülségei és félelmei korlátozták a tanulási és személyes szabadságot, súlyosan megbetegedett, de sikerült felgyógyulnia.

1946-ban érettségizett, majd újságíró-főiskolát végzett. A Csehszlovák Kulturális Minisztérium nemzetközi kulturális kapcsolatok osztályán kezdett dolgozni, ahol nemcsak kivételes nyelvtudása, hanem a hazai és külföldi kulturális intézményekkel való jó kapcsolatai segítettek. Az itt eltöltött években ismerte meg férjét, akivel két gyereket felnevelve húsz évig éltek együtt.

1958-ban elfogadta a prágai Színházi Intézet akkor kinevezett igazgatónőjének, dr. Eva Soukupovának meghívását, hogy segítsen az intézet nemzetközi részlegét és a cseh színházi életet a külföld számára bemutató magazint létrehozni.

A Színházi Intézetbe lépve hamarosan jó kapcsolatokat épített ki a hasonló külföldi intézményekkel. Az előző szocialista rendszer nehéz politikai és társadalmi körülményei között ez egyáltalán nem volt könnyű. Azonban a cseh és szlovák színházi kultúra képviselőjeként a Színházi Intézet hamarosan számos nemzetközi színházi projektben vett részt. Jarmila Gabrielová nagyban hozzájárult ahhoz, hogy megalakuljanak a nemzetközi színházi szervezetek csehszlovák központjai a prágai Színházi Intézet szárnyai alatt. Több ezek közül – jó néhány éven át – titokban működött, mint például az ITI (Nemzetközi Színházi Intézet) Csehszlovák Központja.

Munkássága szorosan kapcsolódott a Prágai Quadriennálé létrehozásához és profiljának kialakításához. Meghatározó formálója volt a nemzetközi díszlet-, jelmez- és színház-építészeti kiállításoknak, azok páratlan nemzetközi kulturális elismertségének. Ez az ő kezdeményezése volt, 1967–2003 között



szorosan együttműködve a nemzetközi partnerekkel vitte sikerre a PQ-t.

A PQ 1967 volt az első nemzetközi scenográfiai és színház-építészeti kiállítás, amelynek átütő sikere jó ajánlólevél volt, és

erős lendületet adott egy új, ezzel a szakterülettel foglalkozó nemzetközi szervezet létrehozásához. Neves színházi szakembereket szervezett össze, hogy megalapítsák az OISTAT szervezetét, amelynek titkársága Prága lett. Az OISTAT titkárként tevékenykedett 1993-ig. Számos anyagot és publikációt szerkesztett a nemzetközi szervezet tevékenységének bemutatása érdekében. Többéves kiváló munkásságát PQ Krónikája című kiadvány részletezi, melyet 2007-ben adott ki a Színházi Intézet. Az elmúlt évek során hasonló gondossággal és lelkiismeretességgel dolgozott az ITI történelmén, amíg betegsége ebben meg nem akadályozta.

Több évtizedes munkássága során baráti kapcsolatokat alakított ki a színházakkal szerte a világban. Képzettsége, kitűnő nyelvtudása és remek, finom diplomáciai érzéke segített számos akadályt legyőzni, különösen az előző politikai érában. Kollégáihoz, gyakran a kezdőkhöz mindig rendkívül barátságos volt, soha nem érezte felsőbbrendűségét, azonban a másik oldalon élt a potenciális előnyével. Együtt nőtt fel a Színházi Intézetel, a szokásosnál sokkal több időt és energiát fordított munkájára.

Szerénységét és emberi nagyságát szavai tükrözik legjobban:

„Az évtizedek során sok érdekes, remek embert ismerhettem meg, és előkelő személyiségekkel találkozhattam, közöttük számos megbízható, hű baráttal. Köszönöm mindannyiuknak és a sorsnak. Talán ez is segített munkámban és jó néhány személyes kapcsolat kialakításában, megteremtve azt a baráti légkört, mely annyira szükséges a különböző vélemények hasznos és gyümölcsöző cseréjéhez, a konkrét, kézzelfogható eredményekhez vezető úton.”

Mindazok számára, akik ismerték, találkoztak és dolgozhattak Jarmilával, nehezen fogható távozása az élők sorából. Az OISTAT első 40 évének egyik legkarakteresebb, köztisztelőn álló alakja volt. Rendkívül intelligens, közvetlen – mégis szerény – egyéniség pótolhatatlan veszteség számunkra.

Szabó-Jilek Iván

Főiskolásokkal SZEM-ezgettek

1500 néző, 14 előadás, 7 európai színművészeti felsőoktatási intézmény, közel 100 résztvevő 6 országból, műhelymunkák, szakmai beszélgetések, filmvetítések – röviden így jellemezhető a Miskolci Nemzeti Színház és a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem által első alkalommal megrendezett európai színművészeti egyetemek és akadémiák fesztiválja, a miskolci SZEM.

A február 5–10. között zajló találkozón a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem három előadása (*BÍÍT*, *Toldi*, *A tavasz ébredése*) mellett egy svájci (*Én vagyok te...*), egy bosznia-hercegovinai (1984) egy lengyel (*Júliának meg kell halnia*), egy román (*A mi osztályunk*), valamint egy német–lengyel koprodukció (*Látogatás*) előadással ismerkedhettek meg a fesztiválozók és a miskolci közönség. A fiatalok számára workshopokat is szerveztek: Horváth Csaba táncos, rendező-koreográfus, Sály Bánk zeneszerző, Szabó



Fotók: Dobos Klára



Látogatás

Mónika karvezető, Gemza Péter táncos, koreográfus kurzusai közül választhattak az érdeklődők. A szakmai programok keretében a budapesti egyetem filmrendező és operatőr szakos hallgatói is bemutatkozhattak, a Kaposvári Egyetem II. éves hallgatói pedig nyílt órával (*„Etűdök Beckettre és Csokonai Vitéz Mihályra”*) érkeztek a fesztiválra.

Bár a főiskolai előadások ritkán jelentkeznek színpadtechnikai „attrakciókkal” – nemcsak a szűkös anyagiak miatt, de nem is ez a



Én vagyok te...

feladatuk –, a fesztiválon láthattunk izgalmas szcenikai megoldásokat is: pl. a svájci produkció fémkarikákból font óriási hintafüggőnye markáns képi és játékszerző eleme volt az előadásnak. A német–lengyel fiatalok együttese pedig a fényekkel játszott: a játék elején keskeny fénypászma csak a lábak mozgását mutatta, később a nézőteret és a színpadot elválasztó áttetsző műanyag függöny keltett különleges hatásokat.

A fesztivál belső arculatát is kitaláló budapesti Képzőművészeti Egyetem látványtervező mester szakos hallgatói pedig külön kiállítással jelentkeztek: Csehov-makettjeiket, jelmezterveiket, bábjaikat, valamint Shakespeare Tévedések vígjátéka című komédiájához készített jelmezterveiket állították ki.

M. G.

Papp Janó jubileuma

Színek és anyagok rabságában – mégis szabadon...

25 éve, hogy Papp Janó tizennyolc évesen, s akkor még Jánosként – a legnagyobbak, Schäffer Judit, Márk Tivadar munkatársaként – belecsöppent a színházi világba. A jelmeztervezés akkori „csodagyereke” – nem úgy, mint annyi más fiatal tehetség – nem tűnt el a süllyesztőben: negyedszázados pályája során megerősítette azokat az erényeket, amelyek pályakezdőként is markánsan jellemezték, köztük a klasszikus szabásmintákkal, stílusokkal való magabiztos bánásmódot, a rendületlen hitet a korhű anyagokban és formákban, a színgazdagságot, a felszabadult játékoságot.

A kezdés szinte hihetetlenül szép, hiszen egy gyerekkori álmom, a tervezői pályára készüléskor kapott azonnal zöld utat. Gyerekként lett mániákus opera- és Maria Callas-rajongó: megszerezte az énekesnő összes felvételét, gyűjtötte a komplett operakiadásokat. Máig ható élmények lettek az édesanyjával együtt a fővárosban látott előadások, köztük az Erkelben a *Lammermoori Lucia*, a *Traviata*. Az opera világa „előcsalta” a tizenéves fiúból a jelmeztervezőt – olyannyira, hogy még vasárnaponként a templomban, lelkész édesapja prédikációjának hallgatása közben is gondolatban operahősnök ruháit tervezte: az első inspirációkat a lemezborítók adták, majd egyre több divattal foglalkozó könyv került a kezébe.

Aztán, amikor az operalemezek, divattörténeti könyvek mellé egy varrógépet is kapott, a szabás-varrást önállóan megtanulva, nővére babáira varrva valósította meg elképzeléseit. Kamaszként pedig kitalált egy stílizált formát. Ezek az operababák hívták fel a figyelmet a szegedi kamasz fiúra, akinek közben Kopasz Márta grafikus lett a mentora, aki még kiállítást is szervezett saját lakásán a 13 éves fiúnak. S színházi mesterei épphogy maguk mellé vették – Márk Tivadar mellett a *Don Carlos*-ban, Schäffer Judit mellett a *Bestia*

c. musicalban, a *Szuzai menyegző* c. Sütődrámában segédkezett jelmezasszisztensként –, amikor egy kiállításáról szóló riportfilmnek köszönhetően felfedezték. 20 évesen, diploma nélkül az ország első színházában, a budapesti Katona József Színházban tervezhetett – Molnár Piroska és Máté Gábor felkérésére a *Lárfári hadnagy felszarvazása* című darabjával kezdett. Egyszerre élvezhette a csodát, és tanulhatta a szakmát a mélyvízbe dobva. Pillanatok alatt az érdeklődés középpontjába került: akkoriban 1 hónapban 4-5 bemutatója is volt.

A szellemi-művészi teherbírást, a napi megújulni tudást a legszemléletesebben talán a Szentivánéji álom-sorozata mutatja: két évad alatt öt teljesen különböző koncepciójú

előadás kosztümjeit tervezte meg Árkosi Árpád, Iglódi István, Kamondy Zoltán, Zsótér Sándor munkatársaként. E „Shakespeare-ciklus” leghíresebb előadása pedig a teátrumot teremtő Csányi János-rendezés, a Bárka Színház alapító előadása volt. Izgalmas „divatshow”-val illusztrált riportfilm is készült a nem mindennapi sorozatáról.

Ott volt új színházi műhelyek, színházi stílusok születésénél, így a sajnos rövid életűnek bizonyult Független Színháznál, s vele debütált rendezőként Alföldi Róbert, Novák Eszter, Zsótér Sándor.

Szegeden pedig az örök szerelem, az opera világában való tervezés is megadatott a számára: zenedrámák sorát tervezhette a *Carmentől* a *Lammermoori Lucián* keresztül >



Papp Janó az egyik operababájával

› *Toscáig*. Ő volt Gregor József egyetlen rendezésének, a *Don Carlos*nak is a jelmeztervezője. A hagyományos kosztümök mellett pedig a Kovalik Balázs rendezte Puccini *Triptichon*ban meglepő újszerű megoldásokkal is élhetett – a *Gianni Schicci*t például vidám átlatmesévé varázsolták.

Munkáinak hatását legjobban talán az jelzi, hogy a szegedi közönségtől 8 alkalommal kapta meg a Dömötör-díjat...

Jó párszor bizonyította, hogy a kortárs színházi jelrendszert is „tökéletesen beszéli”, ő azonban az „eredeti szabásminták” mellett tette le a voksot: mindene a XIX. század második felének divatja, rajong a klasszikus, színpompás kosztümökért, az eredeti anyagokért. S ha ez a rajongás a színházi munkákban a jelenlegi trend miatt ritkábban érvényesülhet, akkor operahősnőket megformáló babái szá-



Monte Cristo grófja musical (Margitszigeti Színpad 2012)



Nabucco (Miskolci Nemzeti Színház)

mára tervez ruhakölteményeket. A kezdeti kísérletezések után megtalálta álmai dívájának formáját: a Sztancsik János szegedi szobrász által kifaragott szobrocskákra varr pompás ruhákat. A porcelánfinomságú faszobrocskák tökéletesen érzékenységgel sűrítik magukba egy-egy hősnő sorsának tragikumát – megejtően kecses mozdulatok, életutakat kifejező különleges textíliák megannyi apró ötlettel, szellemesen sokat mondó kiegészítőkkal, rátétekkel... De megtörtént az is, hogy zenét hallgatva varrás nélkül, egy gombostűt nem használva gyúrta, tekerte a babákra az anyagokat – korhű festmények születtek így...

Az elmúlt hónapokban azonban nemigen volt ideje babáira, sem divattörténeti kutatásaira. Kisebbségi szünet után 2013 eleje sorra hozta a bemutatókat: látványos revüt prezentált kosztümjeivel az Experidance és a Békéscsabai Jókai Színház Sinatra-show-jához, *A hanghoz*, Miskolcon újragondolhatta korábbi *Nabucco*-tervezését, Dunaújvárosban

pedig a *Cabaret* c. musical extrém világának jelmezeit tervezte meg.

Mikita Gábor



Nabucco



A hang – Sinatra musical-show (RAM Colosseum – Békéscsabai Jókai Színház)



A csókos asszony

DÍSZLETTERVEZÉS

Szép színpadok...

Napjaink modern színpadi világában egyre kevesebb a békebeli eleganciával vagy korhű részletgazdagsággal megvalósított látványos színpadkép. Egy-egy színdarab vagy rendezői koncepció azonban időről időre „kiköveteli” a hagyományosan „szép” díszleteket...

„Szentivánéji” palota

A *csókos asszony* Zerkovitz-operett különleges hatását az adja, hogy az első felvonás józsefvárosi szegényes bérházából hirtelen egy Bajza utcai villa gazdag világába csöppennek a kisemberek. S a pazar palota valahogy úgy varázsolja el a szereplőket, s szabadítja fel az indulatokat, mint a Szentivánéji álom erdeje. Az egri Gárdonyi Géza Színház most Bényei Miklós scenikai irányításával a Budapesti Operettszínház 2006-os bemutatójához készült díszletet használta fel. Túri Erzsébet terve bravúrosan oldja meg a darab dramaturgiai kihívását: a szürke közegből színpompás világba, álomszerű szecessziós varázsba csöppenünk, ahol a korábbi párkapcsolatok új irányt vehetnek. Operetthez illően nagy-

vonalúan előkelő, tiszteletet parancsolóan nagyvilágian úri ez a palota márványoszlopokkal, ugyanakkor kellően intim, csábításra alkalmas fülledt budoár is, ahol minden a szerelemről szól...

Békebeli bolhák

A francia bohózatok tervezői a féltékeny férfiek és feleségek kergetőzésének lebonyolítását segítő pontos szerzői utasítások mellett leginkább mintha azt a rendezői utasítást kapnák csak, hogy legyenek a terek bohózat-hoz illően harsányak, karikatúrához illő könnyed stilizációval hozzák a korhangulatot. Debrecenben Vidnyánszky Attila rendezésében a *Bolha a fülben* Feydeau-bohózat előadása azonban kesernyésebb hangot üt meg, s ennek megfelelően díszlete is elüt a

megszokottól. Szergej Maszlobojcsikov szokatlanul elegáns térbe helyezte a történetet: csillárjaival, lámpáival akár egy békebeli szálló hallját látnánk, s a tervező elhagyta a ki-be csapódó zárt ajtókat. A megszokottól eltérően nem a kispolgáriságot hangsúlyozza: tágasságával, szecessziós hidegségével, furcsa fényeivel nyomasztó ez a kifinomultán szép közeg – érteni véljük a figurák mindegyikét meghatározó bizonytalanságot, zavarodottságot, e polgári világ abszurdvá válását. Míg a bordély esetében ugyanez a zárt szeparékát mellőző nyitott tér az elrejtőzés lehetőségét, a félrelépések, perverziók kiszellőztetésének elkerülhetetlenségét érezteti.

Illatok a múltból

Illatszertár... László Miklós komédiájának >

› már a címe is múlt idejű, a fiatalok számára egyenesen magyarázatra szorul. Igazi kutatómunkát kíván a darab díszlettervezőjétől, hogy aprólékosan hozza a pesti elegáns kis üzlet hangulatát. Lehetne persze, mint minden színházi produkcióban, egyszerű stilizációval jelezni a boltocska világát, csakhogy ennek a darabnak az erejét, varázsát többek között a zsánerjellege adja. Horesnyi Balázs színpadképe ennek megfelelően a Centrál Színházban finoman elegánsan és a részletekre odafigyelve hozza a jól menő üzlet világát – az árukkal zsúfolt polcok dekorativitása, kidolgozottsága megkapó. Ám a díszlet nemcsak a bolt békebeli bájával hat: ahogy a karácsonyi kirakat üvegén kicsit kikukucskálhatunk a pesti utcára, s megérezhetünk, megsejthetünk egy-egy részletet, szinte vágyat érzünk, hogy a szereplők nyomába induljunk, egy eltűnt világ színeit, illatait fedezzük fel.



Bolha a fülben



Az ördög

Ördögi elegancia

Az *Illatszertár* előadásához hasonlóan a fehér szín dominál a békebeli világ megjelenítésében Miskolcon, *Az ördög* című Molnár Ferenc-komédia előadásában. De míg Horesnyi Balázs a darabhoz illően aprólékosan berendezte a kis teret, addig a miskolci Kamaraszínházban Horgas Péter elveti a hajdani polgári lakások túlzúsóltóságának színrevitelét, néhány bútor, tárgy kap csak helyet a műteremlakásban, míg az estély színpadképe fehér székek sokaságával utal a vendégseregre. Lenyűgözően tiszta, már-már szimbolikus tér született a fekete és a fehér,



Illatszertár

a vízszintes és hullámzó vonalak játékból, a teret kitágító üvegfal mögötti természet színeivel. A misztikus és a hétköznapi pillanatok ugyanolyan hatásosan érvényesülhet-

nek: minden idők egyik legelegánsabb Molnár Ferenc-i színpadképe született meg Miskolcon.

Mikita Gábor

Kombi

SZÍNHÁZI FÜGGÖNYPÁLYÁK

csendes, megbízható működés, nagy teherbírási

Kézi függönymozgatás átalakítása motoros meghajtásúra, távszabályozással is.

Beár Bt.

1221 Budapest, Péter Pál u. 6

Tel./fax: +36 1 610 1426 - Mobil: 06 20 982 8201

e-mail: kurti@sg.co.hu - web: www.sg.co.hu

Omega

Jurányi – → egy új irány

2012 őszén, egy üresen álló iskola épületében, a Jurányi utca 1–3. szám alatt nyílt meg a Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház, a független előadó-művészeti és civil társulások alkotóműhelye, egyben szellemi bázisa. Közel ötven szervezet költözött az Inkubátorházba, a Függetlenül Egymással Közhasznú Egyesület (Füge) szárnyai alatt. Az új otthon számos produkció elő- és utóéletéhez nyújt biztonságot, helyet adva a próbák, díszletmunkák, jelmezkészítések, zártkörű munkabemutatók valamint raktározás, tárolás, irodai munka számára.



A Füge (Függetlenül Egymással Közhasznú Egyesület) 2006-ban alakult, elsősorban a független előadó-művészeti szervezetek és művészek segítésére és támogatására. Működését tekintve ernyőszervezet és produkciós szervezet is egyben, hiszen tagjaink részére közös projektekben, pályázatokban való részvételt biztosítunk, ugyanakkor saját, önálló produkciókat, illetve koprodukciókat is létrehozunk. Mottónk az együttműködés és partnerség: függetlenül egymással. Kiindulópont mindig az adott projekt vagy produkció megvalósítása. Célunk, hogy az „ernyőnk” alá csatlakozó egyéni alkotók és alkotói csoportok munkáját hatékonyabb fellépéssel, profi menedzsmenti és szervezeti háttérrel segítsük. Fontosnak tartjuk az együttműködést a független színházi kultúrát befogadó játszóhelyekkel, jelenleg repertoáron tartott előadásaink Budapest különböző színházi tereiben is megtalálhatók. Így például a Titkos Társulat két kortárs drámája, *A pitbull cselekedetei* és *Az álom féltestvére* a Trafóban, a Vádli Alkalmi Színházi Társulás előadásában színpadra állított *Képmutatók cselzövése* és a *Caligula helytartója* pedig a Szkéné Színházban játszódik.

A 2012. év egy igazi fordulópontra volt a szervezetünk és működésünk életében. 2012 őszén megnyitottuk a Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorházat, ahova mára már több mint ötven szervezet költözött be: 19 alkotó- és vizuális művészeti csoport, 24 előadó-művészeti egyesület és társulat és 8 egyéb civil szervezet.

Az egykori középiskola mintegy 6500 négyzetméteres impozáns épületében irodák, próbatermek, raktárak, valamint színházterem, galéria, kávézó áll az előadó- és alkotóművészek, valamint az ide látogató közönség szolgálatára.

Az intézmény célja egy aktív, működő háttér, egy kreatív alkotói bázis, szellemi műhely létrehozása, ahol számos produkció és projekt elő- és utóélete nyerhet biztonságot azáltal, hogy próbák, díszletfestés, jelmezkészítés, zártkörű munkabemutatók, valamint raktározás, tárolás, irodai munka, pályázatírás folyhat itt.



Színházterem lett a tornateremből

▷ A cél kettős: egyrészt szeretnénk egy stabil, közös otthont találni az egyre inkább széteső független színházi és alkotóművészeti szektornak, bízva abban, hogy az egy fedél alatti együttes munka, még termékenyebben sarkallja az alkotókat az összefogásra, a közös produkciók létrehozására. Másrészt szeretnénk kialakítani a budai miliőben egy olyan centrumot, ahol a színházbarát fiatalok akár csak egy kávé mellett vagy egy színházi előadáson szívesen eltöltenek pár órát, és aktív közösségi élettel töltik meg újra az elhagyott oktatási intézményt.

Mindenképpen olyan kerületet, városrészt kerestünk, amely frekvenciált helyen van, jól megközelíthető, ugyanakkor nincs jól ellátva színházi lehetőségekkel. Így esett a választásunk a II. kerületre. Olyan ingatlant kerestünk a terv megvalósítására, amely méreténél és elrendezésénél fogva lehetővé teszi egy nagy színházterem és számos (legalább 15-20) kisebb terem (raktár, próbaterem, irodahelyiség) kialakítását. Így elsősorban elhagyott, jelenleg nem üzemelő, kihasználatlan iskolaépületek kulturális újrahaznosításában gondolkodtunk, hiszen ott a tornaterem megfelelő öltözői háttérrel, valamint a több szinten elhelyezkedő osztályteremmel

alkalmasak a többfunkciós inkubátorház kialakítására.

2011 nyarán találtunk rá a Jurányi utca 1–3. szám alatt álló üres iskolaépületre, ezt követően felvettük a kapcsolatot a Fővárosi Önkormányzattal mint tulajdonossal, majd a BFVK Zrt.-vel mint üzemeltetővel. 2011 decemberében írták ki az ingatlan hasznosítására, bérletére vonatkozó pályázatot, amelyen sikeresen vettünk részt, és elnyertük az ingatlan bérleti jogát.

Közben folyamatosan egyeztetéseket folytattunk a fővárossal, aminek eredménye egy mindkét fél számára kedvező konstrukció lett: mi béreljük az ingatlant, és kifizetjük a bérleti díjat és a rezi-, üzemeltetési költségeket. De tekintettel arra, hogy hiánypótló közösségi, kulturális és civil összefogás megvalósítása a célunk, közszolgáltatási szerződés keretében támogatást kapunk Budapest Főváros Önkormányzatától, amely lehetővé teszi, hogy ennek segítségével, valamint a több mint 50 tagszervezet hozzájárulásával együtt fedezzük az óriási méretű ingatlan költségeit. A bérleti szerződést 5 évre, a közszolgáltatási megállapodást pedig – első körben – 3 évre tudtuk megkötöni.

Tekintettel az ingatlan műszaki állapotára

(2009 óta áll üresen), a pályázatunkban vállaltuk az épület szükséges műszaki (elektromos, gépészeti) rendbehozatalát, és a működésünknek megfelelő építőipari munkák, felújítások kivitelezését. A szükséges gépészeti és elektromos munkákon kívül valamennyi termet lakhatóvá tettük (festés, parkettázás), és kialakítottuk a közösségi és produkciós működés alapszolgáltatásait biztosító infrastruktúrát az épület alagsorában: a 200 m²-es tornateremből a színháztermet, a 90 m²-es informatikai helyiségből a kamaratermet, a menzából a kávézót, a sulis büféjéből a jegyirodát és egy osztályteremből pedig a galériát.

Az inkubátorházban a társulatok saját próbatermükben hozhatják létre alkotásaikat, az épület a bemutatóknak is helyet biztosít, ám nem szeretnénk befogadóhelyként működni. Inkább az előadások létrehozásán van a hangsúly, és nem a darabok játsszán. A társulatokhoz és a produkciókhoz kapcsolódva különleges programokat szeretnénk szervezni, munkabemutatókat tartanánk, közönségtalálkozóknak, színházi, nevelési programoknak adnánk helyet. Mindehhez persze a működéshez szükséges pénzügyi feltételeket sem könnyű megteremteni.

Kulcsár Viktória

A Jurányi színháztechnikája

Összefoglalóm írásakor még az első évad sem telt el teljesen a Jurányi életében. Mindaz, ami ma „a Jurányi”, az kevesebb, mint egy év alatt valósult meg, és ezt sokszor még mi, akik itt dolgozunk, sem tudjuk elhinni.

A legnagyobb élményem a kollégák segítségnyújtása, annak megtapasztalása, hogy csak a hosszú távú gondolkodásnak és az összefogásnak van jövője és értelme. Az Inkubátorház technikájának ismertetése egyben annak is a leírása, hogy milyen színházak és milyen színházi szakemberek hogyan segítettek nekünk közösen létrehozni a Jurányit.

A Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház két fő játszóhellyel rendelkezik. Olyan szín-

házi tereket hoztunk létre, amelyek sokféle, más-más technikai igényű előadások befogadására alkalmasak. Célunk az, hogy egyre jobban megfeleljünk a befogadott produkciók igényeinek, és folyamatosan fejlődjünk – természetesen az anyagi és technikai lehetőségeink mértékében, például jelenleg az artistaprodukciók ötleteire és igényeire keressük a műszaki válaszokat. A nálunk „lakó” társulatok mindegyike otthon van, de mindannyian osztoznak is a közösségi próba- és játszóhelyeken.

A Jurányi szlogenje, az „új irány” a technikára is igaz: keressük az új irányokat az ötletekben, és közben ezekhez alkalmazkodva a technikában is egyre bővülünk. (Például

szoftveres fényvezérlést installáltunk, ami költséghatékonyan biztosítja az előadásaink fényvezérlését.)

A *színháztermünk* az egykori iskola tornaterméből vált valódi színházteremmé, a Jurányi legfontosabb játszóhelye, színházi előadások, koncertek, divatbemutatók, konferenciák befogadására alkalmas. A terem 20,3 m hosszú, 10 m széles, és a belmagasság 7,5 m.

A színházterem 4 db, 5,5 m magasan lévő, 9,5 m hosszú Prolyte X30V alumínium truss gerinccel rendelkezik, a gerincekre keresztben vastag falú alumíniumcsöveket bilincselünk. A fronttartó 4,5 m magasan lévő, 10 m hosszú vascső.



› A függönyök befüggesztéséhez 2,5 m-es függőnytartó csövek állnak rendelkezésre, ezeket drótkötelekkel rögzítjük a tartókhoz. A játékteret teljesen körbe tudjuk függönyözni. A fix akasztási rendszerünket ki tudjuk egészíteni mobil csövekkel.

A színpadszinten a lámpákat 6 db utcakeretre (kereteken 3 szintű függesztési lehetőség), illetve 5 db statívrá tudjuk elhelyezni.

A nézőtér 120 fős, 8 sor szék a 7 x 8 m-es fix emelvényen, míg 1 sor szék a padlósínten helyezhető el. A nézőtér emelkedése 20 cm soronként, összesen 120 db fekete, rakácsolható, párnázott szék helyezhető el.

A színpad felülete fekete PVC alapszőnyeg, a terem teljes szélességében, illetve hosszában. Esetenként 10 x 10 m felületre fekete vagy fehér színű balettszőnyeg kérhető.

A színházterem falai és mennyezete fekete színűek.

A Jurányi másik *játszóhelye* a kamaraterem, amely egy kisebb, intimebb tér. A kamaraterem kisebb előadások mellett konferenciáknak, tanfolyamoknak is ideális helyszín. Az egykori iskola két osztálytermét nyitottuk egybe, így a terem 6,3 x 14,6 m alapterületű, belmagassága 3,20 m.

A terem két szemközti hosszanti oldalán dupla csőtartó áll rendelkezésre. A vastag csőtartó a világítási eszközök, a vékony csőtartó a



Fényvezérlés

dekorációk (kiállítások képei, függönyök stb.) befüggesztésére kerültek kialakításra. 3 db mobil keresztídj áll rendelkezésre, alapvetően a világítás számára, a világítási tartó magassága 3,1 m. A terem két végében sodronykötél van kifizítve, függönyök, dekorációk bekötéséhez.

A nézőtér 60 fős, 3 sor szék a 3 x 6 m-es mobil emelvényen, 1 sor szék a padlósínten helyezhető el. A nézőtéri emelvény lépcsőzése 20 cm soronként. Összesen 60 db fémváz, egymásba rakható, faülökés szék helyezhető el.

	Színházterem	Kamaraterem
Világítás, teljesítmény	3 X 63 A	3 X 32 A
Fényvetők	4 db PC 1 kW LDR terelőlemezzel 10 db PC 1 kW Flashight terelőlemezzel 44 db PC 650 W terelőlemezzel 10 db Niethammer Fresnel 2 kW terelőlemezzel 6 db Profil 20°-40° LDR Suono 650 W 5 db íriszszel 2 db ETC Parnel 575 lencsekészlettel 8 db PAR 64 CP61 1 kW	2 db PC 1 kW terelőlemezzel 1 db Profil Clodgen 25°-50° 750 W íriszszel 6 db PC 650 W terelőlemezzel
Dimmerek	1 db RV Productions dimmer 24 x 2,5 kW 2 db Botex DPX-620III 6 x 2,5 kW (összesen 36 x 2,5 kW dimmercsatorna)	1 db Pegazus dimmer 6 x 2,5 kW
Fénypult	Botex DC 1224	Botex DC 1224
Fényvezérlő szoftver	D: light fényvezérlő szoftver, iMac-en installálva, Enntec USB-DMX Pro átalakítóval, Korg nanokontrol 2 kiegészítéssel	
Hangrendszer		
Hangsugárzók és erősítők	A topládák riggelve, a subok padlón vannak. PA: 2 db Garry Scandal (600 W) 2 db Garry Satellite Sub (600 W) erősítő: 2 db QSC GX5 monitor: 2 db Garry Joy (300 W) erősítő: 2 db Ágota Technik DS 600	2 db RCF ART 310-A MK III (aktív, 2 x 400 W)
Keverőpult	Allan & Heath ZED 14 (6 mono channel, 4 stereo channel)	Behringer XENYX 1622 USB (4 mono, 4 stereo channel, beépített effektel)
Csoportkábel	16 csatornás csoportkábel, 12 XLR, 4 TRS Jack A keverőállástól a nézőtér bal oldaláig fixen kiépítve	
Bejátszók	1 db American Audio SDJ1 (dupla SD kártyás bejátszó) 1 db DAP Audio DS-850S (CD-bejátszó)	1 db CD-bejátszó



Hangvezérlés



A régi tornaterem

A játéktér mérete: 6,3 x 10 m, fekete PVC alapszőnyeggel van a terem teljes padlófelülete borítva. Az alapszőnyeg alatt rugalmas aljzatot alakítottunk ki. A kamaraterem falai és mennyezete fekete színű.

A Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház saját technikai beruházásain túl (truss-rendszer, alumíniumcsövek, csoportkábelek, hosszabbítók, hangkábelek, erősítők, fényvezérlő rendszer, hangpult, biztonsági felszerelések, táncpadlók, balettszőnyegek stb. be-



Kamaraterem

szerezése) rengeteg barterajánlatot és technikai támogatást kapott.

Nehéz lenne érzelemmentesen gondolni arra a tényre, hogy a Jurányiban használt dimmereket Szabó Gyuri vásárolta 20 évvel ezelőtt egy Magyarországon turnézó társulattól, még a PECSA-ban szervezett előadásaihoz. Ugyanezeket a dimmereket a TRAFÓ megnyitása után, kiváló állapotban őrizte meg Marton János kollégám és barátom, és végül Talló Gergő és a Műhely Alapítvány bocsátotta a rendelkezésünkre. Ezeknek a dimmereknél lelkük és történetük van, és ez minden egyes patchelésnél eszembe jut.

Vannak 2 kW-os Niethammer gépeink, amiket szintén a Műhely Alapítványtól kaptunk. Gyönyörű a fényük, és tökéletes állapotban vannak, mert olyan szakemberek kezében voltak, akik vigyáztak rá. Személyes kedvenceim, és hálás vagyok, hogy ezekkel a lámpákkal dolgozhatunk.

Amikor a SZKÉNÉ Színház technikáját tavaly felújították, szinte azonnal megkaptuk Németh Ádámától a régi LDR-lámpákat, hangfalakat, dimmereket és a régi pultjukat, valamint a SZKÉNÉ dobogóit.

Balogh Zsolt és csapata, az Eventstudio a hangrendszerünk megtervezésében és kialakításában működtek közre. A legoptimálisabb kialakításban és a beszerzésben adtak tanácsot, mindig számíthatunk rájuk. Olyan professzionális céget ismertünk meg személyükben, akik sokszor a saját piaci érdekük ellenében segítettek nekünk, és váltak stratégiai partnerünké.

Az egykori Merlin Színházról a régi nézőtérüket kaptuk meg, de ugyanígy mesélni tud-

nának a székek is, melyeknek egy része a volt Sírályból, valamint a Szputnyik Társulattól került a Színházterembe. Szirtes Attila kollégánk rengeteg ötlettel és munkával segítette többek között a színházterem kialakítását. A Nyitott Kör Egyesülettől lámpákat, dimmereket, állványokat kaptunk.

Nagyon büszke vagyok a technikai csapatainkra, kollégáimra, Pelle Zoltánra és Szabon Balázásra, akik elhivatott, lelkes és kiváló színházi szakemberek.

Járatlan út még a Produkciós Ház udvarán a szabadterei kisszínpad kialakítása. Terveink szerint ez lesz a következő megvalósítandó feladatunk.

Vida Zoltán
műszaki vezető
Jurányi Inkubátorház

A díszfüggönyök világa

Színháztörténeti utazás

melyeket háromoldalú forgatható prizmákkal együtt használtak a színpadkép változtatásához. A festett dekorációs falakat középről jobbra és balra osztották meg, így egy másik, mögötte lévő kép pedig láthatóvá vált. Feltételezik, hogy egy keretre függönyt feszítettek, és ez ugyanúgy, mint a festett dekoráció közepén nyílt ketté. A legkorábbi biztos említést egy színházi függönyről Marcus Tullius Cicero teszi a Pro Caelio i. e. 56-ban. Cicero beszédében az „aulaeum”, függöny kifejezés teljesen szokványosnak tűnik, így arra következtethetünk, hogy i. e. 100-200 évvel már használtak színházi függönyt. Az ún. ókori császárság ideje alatt (i. e. 27. – i. sz. 285.) az „aulaeum” kifejezést többször említik, és vertikális függönynyitást írnak le. A saepinumi színház (i. e. 293) padlóárkát feltehetően a függöny lesüllyesztésére használták, hogy azt a darab végén ismét felemeljék.

Forrás: <http://www.theatrum.de>



A Saepinum Színház a függöny lesüllyesztésére szolgáló nyílással

A színházi függönyök használatát írásos emlékek, ásatások és máig létező épületek bizonyítják egészen az ókorig visszamenően (kb. i. e. 1200 és i. u. 600 között). Az ókori színházak egy legyezőszerű, kifelé emelkedő nézőterrel rendelkeztek. A nézők előtt volt a színjátszó felület (orkhésztra) a színészek számára. A színjátszó terület mögött állt a megemelt előszínpad (proscénium) és egy, emögött elhelyezkedő épület (szkéné). Esetenként az arénát napvédő vitorlával látták el.

A megrongálódás miatt ma már csak keveset árulnak el az ókori színházak a szkéné épületéről. Ez alól kivételt képeznek a római, a dél-franciaországi Orange és a kisázsiai Aspendos színházak.

Biztos forrásból tudjuk, hogy már az ókori színházakban is voltak festett dekorációk,

A függönyök már fényűzőek voltak, díszített vagy festett szövetből voltak. A fennmaradt írásos emlékek említést tesznek vörös függönyökről beleszőtt arany alakokkal.

Az olasz reneszánszban (kb. XIV–XVI. sz.) a római és görög ókori hagyományok voltak irányadóak. Megpróbálták az ókori színházak formáját kicsinyítve, zárt térben megépíteni. A Teatro Olimpico (1580–1584) lett az első szabadon álló színházépület Európában az ókor után. Ugyanúgy, mint az ókori színházaknál, ez is rendelkezett épített háttérfallal, amely palotahomlokzatot mutatott, a kapuzataiból hátrafelé utcák indultak, de még nem volt fix függöny. Egy másik fontos szín-

házi építmény az 1641-ben épült ulmi színház volt. A városépítész Joseph Furtenbach tervei alapján készült épület az akkor szokásos műszaki megoldások szerint már rendelkezett zenekari árokkal és díszítőfüggönnyel. 1780-ban az épületet az akkori műszaki elvárások szerint felújították. A Viktor Wilhelm Peter által készített allegorikus színházi műzsákat ábrázoló festett függöny sokáig volt ékessége az egyébként inkább egyszerű színházépületeknek.

Egy díszítőfüggöny hatása a mai napig lenyűgöző. Vagy azért, mert a nézőteret és a színpadot választja el egymástól optikailag, és a látogatókban a feszültséget tartja fenn, vagy azért, mert része a színháztér ünnepélyes kialakításának. A díszítőfüggöny – mind a mai napig – minden színház központi része. Csupán a kialakítása változott. Sok ráfordítással, bordúrókkel, hímzésekkel és rojtokkal ellátva, vagy egyszerűen, nemes, bordó bársonyból – a Gerriets gyárt fő- és díszítőfüggönyöket egyaránt.

A felhasznált anyagok igen sokfélék, mint a gazdag bársonyvelúr, Trevira CS, vászon vagy selyemvelúr, vagy egészen a moszkvai Bolsoj Színház festett főfüggönyénél használt muszlin. Az oroszországi Samara Opera & Ballet Theater társulatát és nézőit pedig egy



Festett főfüggöny a moszkvai Bolsoj Színházban

igényesen megfestett főfüggöny varázsolja el. A kétszárnyú, speciális Trevira CS velúrból szőtt, összesen 15 méter széles, 10 méter magas, 30% redőzéssel készült függöny ugyan nem tartozik a legnagyobbak közé, de az igényes kidolgozása miatt szemet gyönyörködtető. Miután a Gerriets által gyártott bársonyvelúr textilanyagokat összevarrták és a

Granat aranyanyaggal nagy felületen meghímezték, a színét megfestették, és aranyelemekkel látták el. Továbbá a velúr széleit árnyékkolták, hogy egyedi, háromdimenziós hatást érjenek el. Végül pedig lágy esésű ránccokat adtak a függönyhöz, és különféle, 80 cm magas bordűrökkel és bojtokkal díszítették.



Munkálatok a függönyön a Gerriets varrodájában

De történelmi régi díszfüggönyöket is újra lehet gyártani, és így lehetővé válik a reprodukció. Több éven keresztül rivaldafényben volt a drezdai Semperoper főfüggőnye. Hónapokon keresztül szakértők csapatai egyezkedtek, hogy a régi függönyt az eredetivel részleteiben is megegyező módon lehessen legyártani. Az erőssége miatt a pamutvelúr Clivia 600-ra esett a választás. A kétrészes 23,00 m széles és 14,50 m magas függönyt 100%-ban az eredetivel megegyező kivitelben kellett elkészíteni, ezért nagy kihívás volt a bordűr kiválasztása.

Mérgesen összegyűrt alufólia, vagy türelmetlenül kibontott ajándéksomagoló papír? Egy másik feltűnő főfüggönyt Oslóban lehet megcsodálni. Egy összegyűrt alufólia fotóját digitális eljárással átvitték egy szövőgépre, és pamutból megszőtték. A reflexiók és formák illúzióját színekkel teremtették meg. Az ered-

mény egy kétdimenziós szövet, de meglepő háromdimenziós hatással. Az „aluminiumdízájn” díszfüggöny 22,65 x 11,00 m méretű és 500 kg súlyú.

Egy 27 méter széles és 18,5 méter magas csodát a madridi Teatro Realban le-



Fotó: Sam Salvador



Díszfüggöny, Samara operaház

het megcsodálni. Alvarez-Montes tervei alapján történt a gyártás. A díszítés legnagyobb része festett és 50 m² valódi aranylapot hordtak fel. A „trompe-l'oeil” kialakítása rojttal, aranyzsinórokkal és üvegyöngyökkel lett teljes. A festőműhelyben három hónapon át dolgoztak ezen a szép díszfüggönyön. Egy további, a Gerriets varróműhelyekből származó remeket a londoni Royal Opera House-ban lehet megcsodálni. A 19,5 m széles és 10,8 m



Fotó: Erik Berg

3 D hatású díszfüggöny az oslói Operaházban: anyaga pamut



Díszítőfüggöny, Semperoper, Drezda. A díszítőfüggönyt az eredetinek megfelelően gyártották le

magas mohervelúr függöny különböző anyagsávokból és bélelésekkel készült. A díszfüggönyt rojttal, bojtokkal és díszes csíkokkal (bortnikkal) díszítették. Az exkluzív kézi hímzés hat hónap munkájának eredményeként került a függönyre.

További lehetőségeket nyújtanak – a különféle hatások elérése érdekében – a külön-



Kézi festés a madridi Teatro Real díszfüggönyén

flitterekkel van ellátva. 1200 folyóméter szőtt, drága selyem- és vászonanyagot használtak fel. Továbbá ugyanilyen mennyiségű szaténnal bélelték ki, hogy biztosítsák a teljes fényzárást.

Végül meg kell jegyezni, hogy szinte bármilyen méretű függöny megvalósítható. Festve, hímezve, díszítve vagy nyomva – számos effektus érhető el, történelmi díszfüggő-



A kész díszfüggöny arannyal bevonva

Fotó: Royal Opera House



Fotók: Zinser

A kész díszfüggöny arannyal bevonva

nyök újragyárthatók, vagy új kreációk hozhatóak létre. A „díszfüggöny” bűvölete óriási volt a múltban, és varázsa és szenvedélye a jövőben is megmarad.

Andreas Paller
Gerriets Handel GmbH., Austria



Szött selyemfüggöny a New York-i Metropolitan Operában

Fotó: Jonathan Tichler

böző hímzési eljárások, mint a hálós öltés, lapos öltés, kézi hímzésoptika, csavart öltés, vagy egy applikáció hangsúlyozása „árnyék” jelzésével más hímzőszínnel. Szőtt főfüggöny díszíti a New York-i Metropolitan Operát. Az Operaház fényűző függönye több száz kilogramm súlyú, és színselyem zsinórokkal és



gépber
színpad



Lángmentes textiliák, ékezetfüggönyök, akusztikus és hangfogó anyagok, effektanyagok, függönyök, balettpadlók, függönymozgató rendszerek, sínrendszerek, nagy teherbírásiú sínrendszerek, függönyejtő rendszer, vetítőlámpák, vetítőlámpák alumínium kerettel, csévéltős vetítőlámpák, végtelenített láncos függönyhúzó rendszer, mobil színpad/pódium, alumínium gerenda

Exklusív Distribution for Hungary by:

Gépber Színpad Kft., 1095 Budapest, Mester u. 37, T +36 1 476 60 33, F +36 1 476 69 88, aszisztens@gepbersiznpad.hu

GERRIETS Handel GmbH, Gersikstraße 8, 1230 Wien, T +43 1 6000 6000, F +43 1 603 25 85, verkauf@gerriets.at www.gepbersiznpad.hu

The Drama Experience.

Rádiós távirányítású, motoros színpadi kocsi

A távirányítású színpadi kocsi alkalmas nyílt színi mozgatásra színpadon, önmagában, vagy szabadon futó színpadi kocsikkal összekapcsolva nagyobb felületek mozgatására is. Alkalmazása lehetőséget ad mozgalmas színpadi felületek létrehozására. Beépített energiaforrással, gépi hajtással és rádió-távirányítással rendelkezik.

két-két különböző erejű gázrugó ki-be kapcsolásával – változtatható. Ezt az excenter kulcsok átfordításával tehetjük meg a gázrugók segítségével (belső excenter 0,8 kN, a külső excenter 1,25 kN nyomóerőt ad), így a kocsi terhelt és üres állapotában is az optimális tolóerő leadására képes.

Több kocsi összekapcsolására a kocsi kere-



Általában 1 x 1 vagy 2 x 1 m-es méretben készülnek, de egyedi igényeket is ki tudunk elégíteni.

A teherátadás a színpadpadlóra a sarkokban elhelyezett 4 db önbeálló PU keréken és a két, szintén PU hajtókeréken történik.

A kocsikban 2 db önállóan vezérelt hajtás van elhelyezve, melyek a kocsi középtengelyén kétoldalt lévő hajtókerekeket forgatják. A hajtókerekek forgási sebességének és irányának változtatásával a kocsi mozgási sebességét és irányát lehet változtatni – lehet akár helyben forgatni is.

A kocsik hajtókerekeinek tolóereje a nyomóerő növelésével – a keret két oldalán lévő

tébe integrált rögzítőcsapokkal van lehetőség. Csak egy imbuszkulcs szükséges a kocsik összekapcsolásához az 1 x 1, vagy 2 x 1 m alapterületű elemeknél egyaránt.

Áramellátás: egy inverter a 8 db (12 V, 27 Ah) akkumulátorban tárolt 48 V DC feszültségből 230 V AC feszültséget állít elő, 1,5 kW teljesítménnyel. Az így rendelkezésre álló energiával frekvenciaváltókról üzemeltethetünk 2 db 0,55 kW teljesítményű aszinkronmotort, teljesen feltöltött akkumulátorok esetén megközelítőleg 4-5 órán át.

A motorok vezérlését a beépített rádióvevő az adótól kapott utasításoknak megfelelően végzi (start, stop, irány, sebesség). Minden kocsi rendelkezik kezelőegységgel, de Master-Slave üzemmódban egy kezelőről több kocsi mozgása is irányítható.



Barna János
Színpad- és
Emelőgéptechnika
Kft.

www.szinpadgetechnika.com

SZÍNPAD- ÉS EMELOGÉPTECHNIKA
szinpadgetechnika.com

Színpadtechnikai berendezések
tervezése, gyártása,
szerelese, javítása,
karbantartása.

<http://www.szinpadgetechnika.com>

Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.
2112 Veresegyház, Budapesti út 128.
Telefon: +36 20 9 74 75 11
Tel/Fax: +36 28 586 435
Email: info@szinpadgetechnika.com

ISO 9001:2000
szerint tanúsítva

Új installációs line array rendszer a d&b audiotechniktól

A d&b audiotechnik V sorozatú line array rendszerének népszerűsége minden eddigi d&b rekordot megdöntött! Ez nem is csoda, hiszen a V sorozat a d&b audiotechnik azon rendkívüli hangszugárzóit foglalja magában, amelyeket a széles dinamikatartomány, a lenyűgöző hangerő és a nagy kivezérelhetőség tesz rugalmassá és hatékonná. És most a sorozathoz a német cég elkészítette az installációs célokra szánt verziót is, a Vi szériát. Az alapvető különbség, hogy a Vi nem kapott a szállítást megkönnyítő hordfüleket, illetve a Vi-SUB nem rendelkezik állványhüvellyel, hiszen egy fixen telepített rendszerrel erre nincs szükség. Minden egyéb paraméterében megegyezik a V sorozattal. A hangszugárzók egyik meghatározó eleme a gondosan megtervezett, kiváló tulajdonságokkal rendelkező keresztváltó. Ennek következménye a rendkívül jó

hatásfok, azaz a nagy hangnyomás. Két Vi sorozatos hangszugárzót hajthatunk egy D12-es erősítő egyetlen csatornájáról!

A Vi család a Vi8 és a Vi12 széles sávú hangszugárzókból, illetve a Vi-SUB kardioid mélyszugárzóból áll, amelyek tökéletesen illeszkednek egymáshoz. A Vi8 egy 3-utas passzív széles sávú hangszugárzó, amely két darab 10"-os mélyhang-szórót, egy 8"-os tölcsés középfhangszórót és két darab 1,4"-os nyomókamrás magassugárzót tartalmaz. A Vi12 120 fokos vízszintes lesugárzási



szöggel bír, a többi paramétere megegyezik a Vi8-éval. Mindkét modellben a két dipolárisan elrendezett, neodímium mágnes-

sel szerelt mélyhang-szóró között helyezkedik el a közép- és a magashang-szóró, melynek eredményeként rendkívül sima az átmenet az egyes frekvenciasávok között. A Vi sorozat passzív kivitele miatt kis tömegű (Vi8 – 34 kg), így akár 24 elemet is összeállíthatunk egy oldalon. Függesztéséhez nincs szükség a horribilis összegű prémium kategóriás truss rendszerekre.

A Vi-SUB egy kardioid mélyszugárzó, amelyben két nagy kitérésű, neodímium mágnessel szerelt mélyhang-szóró található (1 db 18"-os előre sugároz – bass-reflex rendszerben, 1 db 12"-os hátra sugároz – két kamrás BandPass elrendezésben). A kardioid hatást részben a káva kialakítása, részben a finomhangolt keresztváltó biztosítja. Az így létrejövő kardioid lesugárzás csökkenti a nem kívánt mély frekvenciás hangokat a mélyszugárzó mögött, így pontosítja

annak irányát, és biztosítja a tiszta mélyhang-visszaadást.



A Vi sorozat ugyanazzal a hangminőséggel büszkélkedhet, mint a J sorozat, ezzel is alátámasztva a d&b audiotechnik szemléletét. A d&b audiotechnik kizárólagos magyarországi forgalmazója az Interton Kft.

További információk:

www.interton.hu



Ha a színpad sötét, ne gondold másra, itt már csak egy segít, a PELYHE ÉS TÁRSA!

H-1033 Budapest,
Huszti út 34.
peyhe@peyhe.hu
www.peyhe.hu

Tel.: (+36-1) 368-92-35
Tel./Fax: (+36-1) 388-85-76
Mobil: (+36) 30 9321 640
(+36) 20 9321 640

luminis

Source Four LED
profilfényvető

- Gyárilag kalibrált színhelyes fény
- Állítható dimmelési karakterisztika
- A halogén Source Four fényvetőkkel megegyező optikaválaszték
- Típusok:

Daylight	- 5600 K fix
Tungsten	- 3200 K fix
Lustr+	- 7 fokos szintkorrekción

Source Four LED

1950 € + ÁFA

HUF 195000,- (bruttó) + 18% ÁFA
Nettó: 165254,-
HUF 195000,- (bruttó) + 18% ÁFA
Nettó: 165254,-

The *Pointe*[®] of difference.



BEAM,
SPOT,
WASH & FX
EGYBEN

ZOOM:
max. 2,5°-10°
min. 5°-20°

NORMAL
ÉS LINEÁR
PRIZMA

74.000LX
@ 20M

0°
PARALLEL
SUGÁR

STATIKUS
& ROTO
GÖBÖK

ROBE[®]



PROLIGHT + SOUND KIÁLLÍTÁS

Fény-show Ayrton módra

SÉTA a frankfurti Prolight + Sound kiállításon

Az ADB
hivalkodás-
mentes
klasszikus
standja

Ha április, akkor Frankfurt... Talán nem túlzás állítani, hogy a világ minden részéről áprilisban a Majna-parti városra figyel a show-technikai világ. Két hosszú napot sikerült eltöltenem a kiállításon, és a show-világítási ipar újdonságairól leszűrt tapasztalataimat az alábbi rövid beszámolóban adom közre.



Fotók: Böröcz Sándor

Az első percek benyomásai már évek óta hasonlók – a hatalmas pavilonokban látva a jól ismert gyártókat, a messziről évek óta azonosnak tűnő effektfények ide-oda csapkodását, s a finom köd beterít mindent... látunk-e

igazi újdonságot? Fel tudjuk-e fedezni ebben az iszonyúan nagy felhozatalban az igazi technikai újításokat? Aztán rájövünk, hogy bizony csak az aprólékos megfigyelés segít – azaz standról standra végig kell menni a ter-

mékek százain, hogy leszűrhessük, hol tart ma a show-világítási ipar, mik a legfrissebb trendek, irányvonalak? Hát, lássunk neki...

Az első komoly tapasztalat az, hogy a klasszikus gyártók mellett hatalmas léptekkel

fejlődnek azok a cégek, amelyek felismerték azt, hogy a jobb minőségű kínai gyártókra építve, rendkívül széles termépalettát kínálva egyfajta kereskedőházként igen sikeres üzletmenetet lehet folytatni. Az egyik nagy kiállítási pavilon jelentős részét e cégek hatalmas standjai foglalták el. Melyek ezek a cégek? A teljesség igénye nélkül: **Highlite International** (Hollandia), **B&K Braun** (Németország), **Steinigke Showtechnic** (Németország), **Elation** (USA), **Chauvet** (USA), **Music & Light** (Olaszország)...

Kicsit vicces volt látni, hogy több standon teljesen egyforma termékek jelentek meg az adott cég logóival – melyből jól látszik, hogy egy kínai gyár termékét forgalmazzák többben is, csak a forgalmazó címkéje más és más. Ezzel együtt azért azt tapasztaltam, hogy ezek a termékek már nem a lesajnált kínai gyártó minőségi szintjén állnak (ahogy ez évekkkel ezelőtt volt), hanem igenis átmennek egy európai minőségi ellenőrzésen, s így bizony akár még minőségben is versenyképesek lehetnek a klasszikus európai gyárak valódi európai termékeivel. Idén ezeken a standokon azt fedeztem fel, hogy ezek a cégek is elmozdultak a klasszikus színházi termékek irányába is, azaz megjelentek náluk a színházi Fresnel- és profilfényvetők LED-es változatai, mégpedig meglepően jó fényerővel/fényárammal. A mechanikai kialakítást szemlélve sem láttam nagyon gagyi megoldásokat, úgyhogy a „klasszikus” gyártóknak bizony alaposan ügyelniük kell a jövőben ezekre az új vetélytársakra is.

A kiállítás szervezői idén úgy döntöttek, hogy a kínai gyártókat/kiállítókat egybegyűjtik, és az egyik pavilon emeleti részében helyezik el őket – háttérgyártói, beszállítói elnevezést adva ennek a kiállítói szegmensnek. Itt mind a fény, mind a hang, mind pedig a vizuáltechnika bőségesen megjelent. Ez utóbbiaknál az egyik kínai gyártó LED-alapú 4K (azaz 4 ezer pixel Ultra HD) felbontású videofalat is kiállított. Fantasztikus látványt nyújtott, de a fogyasztása is hasonlóan fantasztikus volt, hozzávetőlegesen 1 kW/m² értéket láttunk! Mindenesetre figyelemreméltó volt, hogy a LED videofalak egyik legkényesebb jellemzőjében, a mechanikai kialakításban milyen sokat fejlődtek a kínai háttérgyártók.

Visszatérve a fő kiállítási pavilonokba, a teljesség igénye nélkül nézzük meg, hogy a klasszikus gyártók standjain milyen újdonságokkal találkozhattunk (a gyártókat abc-sorrendben véve):

Az **ADB** kulturált standja viszonylag kis területű volt – ebből is az látszik, hogy a frankfurti kiállítás elsősorban a show-technikára fókuszál, így a klasszikus, színházi és stúdió-

technikára koncentráló cégek inkább csak a jelenlét kedvéért állítanak ki.

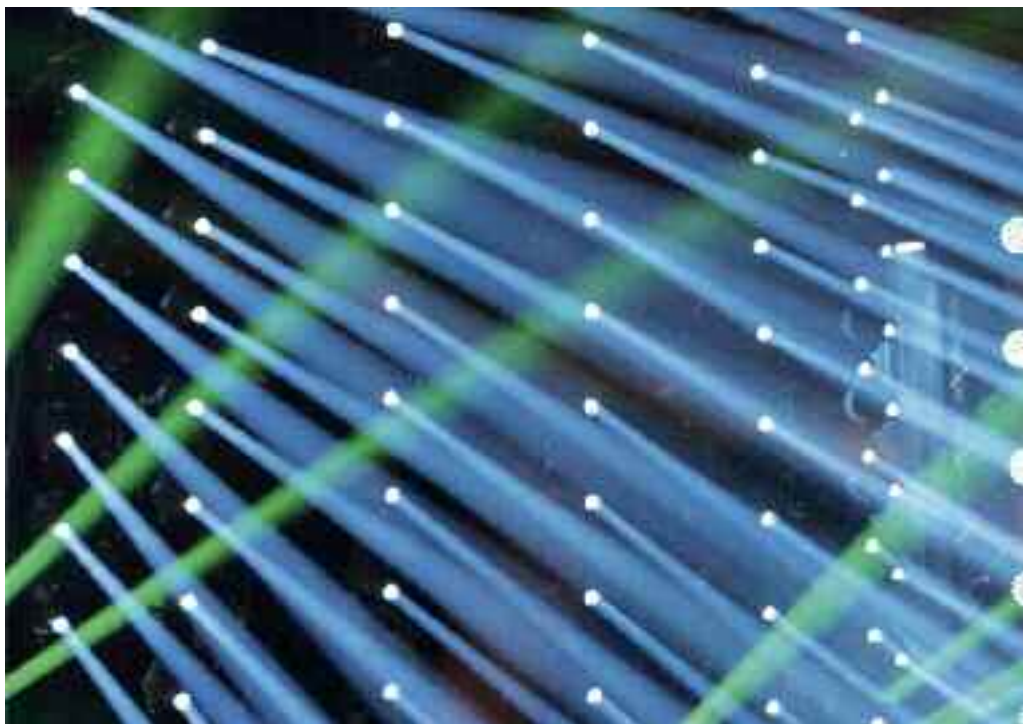
A francia **Ayrton** rengeteget fejlődött az elmúlt években, és ezt a fejlődést mutatta a standján felvonultatott új termékek palettája is. A mozgókengyeles, pixelenként vezérelhető négyzetes elrendezésű **Magicpanel 602** termékük mátrixba rendezve és szinkronban mozgatva eddig nem látott látványeffektet produkál, de világítási eszközként is különle-

mét felkeltheti, de érdemes volt megismerlenni a motoros vonalvilágítójukat is, mely a **Rolapix** nevet kapta, és négyszeres motoros zoom optikával szállítják.

A **Clay Paky** a megszokott elegáns standján mutatta be az immár igen széles palettájú LED-es és kompakt fémhalogén fényforrású effektarzenálját. Itt mutatták be a **Sharp** **330 Wash** mozgófejes gépüket, mely 330 W-os fémhalogén fényforrásra épül, és kompakt



Chauvet – az egyik amerikai nagyker-óriás



DTS effektek akcióban

ges, hiszen 14 000 lumen fényáramot produkál. Ugyancsak jelentős, 5000 lumenes fényáramú a most bemutatott **Nandobeam** mozgófejes LED-wash effektjük, amely ötszörös zoom optikájával sok felhasználó figyel-

merete mellett nagyon nagy zoomátfogást és teljes színkeverést, valamint halk működést biztosít. Szintén itt debütált a kültéren is használható, akkumulátoros működtetésű, vezeték nélkül vezérelhető vonalvilágítójuk, a >

› zoom optikás *GLOW-UP STRIP 100*. Végezetül a mikromechanikával szerelt *Alpha Profile 800 ST* motoros profilfényvetőt érdemes kiemelnünk, mely kifinomult kivitelével, 800 W-os fémhalogén fényforrásával, autofókuszával, valamint egyedi effektek létrehozását lehetővé tevő „Dyna-Cue-Creator” funkciójával, egy igen széles körben jól használható mozgófejes gépként mutatkozott be.

A szintén olasz, idén fennállásának 80 éves évfordulóját ünneplő **Coemar** meglepően kis standon mutatkozott be, bár 5 új terméket is láthattunk náluk: egy LED-es, PAR fényvetőházba épített stroboszkópot, a *C4 LED* névre hallgató RGBW színkeverésű stroboszkópot, a *Moonlite* nevű színhőmérséklet-szabályzást is tudó derítőt, és végül az *Infinity* nevű mozgófejes családjuk két újabb tagját. Ebből az egyik a már több gyártónál is megtalálható, 330 W-os kompakt fémhalogén fényforrással szerelt párhuzamos sugarú ún. beamlight.

A Magyarországon legelterjedtebb **Compulite** gyártmányú pultok a cég német képviselőjének standján voltak láthatók, ahol egy újdonságot fedeztünk fel: a *Vector iControl* szofvert, amely iPhone és iPad távvezérlést biztosít a Vector vezérlőpultcsalád tagjaihoz.

Az olasz **DTS** nagy reklámkampánnyal indította útjára a legújabb, univerzális mozgófejes fényvetőjét a *MAX*-et, mely a profil, a wash és a beam fényvetők funkcióit egyesíti magában. Ezenfelül a *Raptor* fantázianevű „beamlight” effektgéppükkel folyamatos és nagyon látványos show ment a standjukon folyamatosan.

A legnagyobb amerikai cég, az **ETC** standján mindig sok látogatót találtunk, akik mind az 50 W-os *Source Four Mini* fényvetőt, mind pedig az új *EOS Titanium* pultot alaposan megnézhatték. Ezenfelül még további taggal bővült a LED profilfényvető családjuk, a színhőmérséklet-állítású *Source Four LED Studio HD*-vel, mely a már jól ismert 7 színes LED-alapokra épült.

A ma már Barco által tulajdonolt **High End Systems** is nagy demóstandon mutatta be legújabb termékeit, közte a legendás HOG vezérlőpultcsalád legújabb tagját, a *HOG4*-et. Természetesen ők sem maradhattak le a nagy LED-versenyfutásból, így a már korábban debütált *SolaSpot* LED-es profilfényvetőjük mellé két mozgófejes wash fényvetőt is bemutatnak, a *SolaWash19*-et és a *SolaWash 37*-et, melyekben 15 W-os RGBW LED-modulokból felépített fényforrásrendszer található.

A német **JB Lighting** standján két újdonságot fedezhettünk fel, az új *A6*-os típusú kompakt, kisméretű mozgófejes LED-fényvetőt, és az igen nagy, 800 W-os LED-teljesítményű *Varyscan P8* típusjelzésű mozgófejes profilgéppüket.



ETC – Source Four Mini, hihetetlen, de a tenyerünkben elfér!



Színház ROBE módra

Az olasz **LDR** standján a kitűnő kávé mellett a ma már hat tagból álló LED-es *ALBA* fantázianevű fényvetőiket tesztelhetjük, melyeket 200 W-os LED-fényforrással szállítanak.

A német **MA Lighting** pultjai előtt mindig sok látogató nézelődött, hiszen a világításvezérlés egyik legmeghatározóbb cége, még ha most igazi újdonságot nem is láthattunk náluk, hiszen legújabb termékeik, az *MA onPC Fader Wing* és az *MA onPC Command Wing* már Londonban bemutatkoztak tavaly ősszel.

A dán **Martin Professional** már a Harman csoport tagjaként állított ki a szokásos, termékekkel telezsúfolt nagy standján. A kompakt, 1000 W-os fémhalogén *Viper* családjuk

négy új taggal bővült (így immár 7 tagú), így a profil, wash, beam jellegű fényvetők teljes palettáját kínálja kiemelkedő fényteljesítmény mellett. A kisebb költségvetésű vásárlóknak indította útjára a Martin a *RUSH* termékcsaládját, mely azonnal 6 új eszközzel debütált – ezek közül talán a *RUSH Strobe 1 5x5* a legérdekesebb, mely egy 5x5 darabos, egyedileg vezérelhető LED-mátrixból álló stroboszkóp/blinder keveréke. Hogy a vezérlőpultoknál is legyen újdonság, a nézelődők eljátszhattak a standon az ott debütált legújabb *M6*-os vezérlőpulttal.

A **Philips Entertainment** már évek óta a magába olvasztott összes termékbrandjét egyben állítja ki: a Selecont, a Strandet, a Va-

ri-Lite-ot és a Showline-t. Sok újdonságot láthattunk náluk: a Selecon egy új RGBW-os LED-alapú horizontvilágítót mutatott be PLCyc 2 néven. A Showline öt új, szintén LED-es ter-

vült, köztük egy különlegességgel a *Robin Cyclone*-nal, mely egy mozgófejes ventilátor, gyűrűszerűen elhelyezett színkeverős LED-ekkel övezve a fejrészen. De a *Robin MiniMe*

standján egy különleges csemegét láthattunk: a világon elsőként ők próbálkoznak külső téren is használható (IP65-ös védettségű) mozgófejes effektfényvetőt gyártani *G-Spot* néven. Ráadásul egy igen nagy fényáramú, 850 W-os LED-egység adja a gép lelkét, mely profil jellegű fényvető, és rendelkezik minden, ma már elvárt funkcióval, valamint ötszörös zoomoptikával is. Ára nyilván e különleges tulajdonságai miatt biztosan nem lesz alacsony...

Az olasz **Spotlight** folyamatosan fejleszti LED-es fényforrású, *Green Line* családjába tartozó színházi fényvetőit, amelyekből számos újabb típust is bemutatott a kiállításon. Ma már PC, Fresnel, profil és beam jellegű fényvetők egyaránt megtalálhatók náluk. Különlegesség, hogy legnagyobb LED-teljesítményű Fresnel-lencsés fényvetőjük immár 600 W-os, amely szerintük akár 2500 W-os halogénes elődjét is kiválthatja.

A svéd **Wireless Solutions** standján a már jól ismert vezeték nélküli egységek legújabb, negyedik generációs *G4S* példányainak új változatait láthattuk MKII jelöléssel, amelyek továbbfejlesztett, még zavarásmentesebb működést, és sokféle elhelyezési (függesztett, DIN-sínre pattintható valamint 19" keretbe szerelhető) lehetőséget nyújtanak.

Ahogy a cikk elején említettem, képtelenség a kiállítás professzionális világítási részének minden újdonságáról pontos képet adni, de azért remélem, hogy ez a szubjektív beszámoló érzékeltette, hogy miért is kell Frankfurtba minden évben ellátogatnunk – vagy mondhatnám úgy is: elzarándokolnunk. Fárasztó volt, de jövőre is ott leszünk!

Böröcz Sándor



RUSH by Martin – fejlesztések előző sávbán

mékét tesztelhetjük náluk, köztük vonalvilágítókat és spot fényvetőket egyaránt. A Strand az új *Palette VL* pultját mutatta be a különböző rendszer-kiegészítőkkel együtt. A Vari-Lite három új tagját mutatta be az 1500 W-os fémhalogén lámpával tervezett 3000-es szériájából, melyből talán a tízszeres zoomoptikával rendelkező *VL3015LT* típust emelném ki.

Az elmúlt években hihetetlen nagyívű fejlődést bemutató cseh **ROBE** a szokásos nagy és szépen berendezett standján szintén több újdonsággal találkozhattunk, köztük az univerzálisan (profil, wash, beam) használható 280 W-os fémhalogén alapú *Pointe* fantázianeveű mozgófejes effektfényvetővel. A Robin fényvetőcsaládjuk még négy új taggal bő-

gépük is említést érdemel, mely LED-fényforrással működő 300 ANSI lumenes videovetítőt is magában foglal.

A francia **Robert Juliat** fényvetői a német képviselőjük standján voltak láthatók. Az egyre népszerűbb *TIBO* fantázianeveű elliptikus tükrű profilfényvetőik mostanra már LED, halogén és fémhalogén fényforrással is használhatók. Bemutatták a *TIBO* család Fresnel-lencsés tagját is, mely szintén használható mindhárom fényforrástípussal. A már korábban bemutatott *ZEP* fantázianeveű LED-es profilfényvetőjük most kiegészült a hasonló, 150 W-os LED modul tartalmazó Fresnel-lencsés típussal.

A ma már dán tulajdonban lévő **SGM**

VARI-LITE
KELL ENNÉL TÖBB?

VL1110
zoom 19-36° • superzoom 70° • fényáram: MSR 675HM •
>15000 Lumen fényerő • 4 db kármechanika • 6 db Gobo
• CMY színkeverés

VLX
7x120W RGBW LED • zoom 29-58°
• 14000 Lumen fényerő (lehet fénytel)

Előadó: Magyar Világítás
Tel: +36 1 477 0000 Fax: +36 1 477 0133
E-mail: info@magyarvilagitas.hu
www.magyarvilagitas.hu

„Szenvedélyem a színház”

Venczel Sándor interjúja Szabó Istvánnal nyugdíjba vonulása alkalmából

Miért érdekel téged és mióta a színházi struktúra?

Mint néző a színházat művészetnek láttam. Különösen kamaszkoromban: megvilágító, sorsfordító, katartikus művészetnek. Később pedig mint a színházi élet viszonyait átlátó hivatalnok, és rövid ideig, mint színházcsináló is, egyre inkább gyakorlati dologként fogtam fel. Ez nem a művészet lebecsülése. Csak egy műfaji sajátosság hangsúlyozása. 100 éve Bárdos Artúr Az új színpadban úgy fogalmazott, hogy „a színpad célja a megvalósítás”. Ezt vallottam én is, ezért lettem, művészi ambíciók és tehetség híján, színházi „gáttör”. Vagyis azt tartottam hivatásomnak, hogy jó mederbe tereljem a színház ügyeit.

Szemléletem kialakulásában nagy szerepe volt mérnöki tanulmányaimnak. Kevés tárgyi tudás maradt a Műegyetemen eltöltött évek után, de az biztos, hogy mélyen rögzült bennem néhány dolog: érdekel mindennek a szerkezete, felépítése, törekszem átlátni a működési mechanizmusokat, felfedezni a lényegi összefüggéseket, és minden esetben, amennyiben lehetséges, gyakorlati következtetésekig eljutni.

Kérdésre válaszolva, miután nem találtam kiérlelt tudásanyagot, tanulmányokat, könyveket arról, hogy mi is a színházi struktúra, magamnak kellett felfedeznem a „meleg vizet”. Nem volt nehéz, mert a nyolcvan-

as években mindenki struktúraszakértő volt, és bármi problémát látott, a struktúrán verte el a port. Az akkori struktúrának (röviden: társulatos repertoárszínházak közpénzen fenntartott országos hálózata) egy nagy baja volt. Az, ami a politikai rendszernek, hogy monolit volt. Mondták is nem éppen dicséző felhanggal arra, ami nem fért bele, hogy struktúrán kívüli. Ami egy marhaság, a struktúra része volt minden, ami létre tudott jönni.

Ezek szerint te jónak tartottad azt a struktúrát?

Nem éppen, de nem voltam híve semmilyen illuzórikus elképzelésnek, amely azt harsogta, hogy egy másik struktúrával kell felváltani a szocializmus éveiben kialakult viszonyokat. Én mindig a szerves fejlődés híve voltam, a lassú átalakulásban, a tudatos átalakításban hittem. Nem tagadom, értéknek tartottam azt a szerkezetet, amelyben ugyanakkor a művészi szabadság korlátozva volt. Értéknek persze nem ezt gondoltam, inkább olyan árnak, amit a színháznak meg kell fizetnie privilegizált helyzetéért. Leültem a tékép elé egy körzövel, egy óra múlva felálltam, és leírtam egy mondatot: Magyarországon 80 kilométeres távolságon belül a lakosság 90 százaléka talál legalább egy napi rendszerességgel játszó színházat. Ez a nyolcvanas évek

végén volt, és el is döntötte számomra a következő évekre a dilemmát: a struktúra érték, meg kell védeni. És gondozni, alakítani kell, mert nem egy gép, amely minden körülmények között magasrendű értéket termel. Ebben pedig nagy szerepe lehet a struktúra többi elemének, a képzésnek, a kritikának, a szakmai szervezeteknek konkrétan, valamint a társadalmi megbecsülésnek és a közönség támogatásának általában.

Ezek is a struktúra részei lennének?

Természetesen nem, ezek inkább azt a közeget jelenítik meg, amelyben a színház teljesíti funkcióját. A színház, a kultúra presztízsének hanyatlása szétfeszítené beszélgetésünk kereteit, ezt inkább hagyjuk. A közönséggel azonban más a helyzet. Minden korban el nem hanyagolható része az említett „megvalósulásnak”. Olyan ágens, mint a finanszírozás, nélkülözhetetlen. A közönség finanszírozó is, de a mi viszonyaink között nem elsősorban anyagi, hanem szellemi értelemben „tartja el” a színházat. A sokak által kárhozott színházi struktúrát végül is az évi 4-5 millió néző védte meg elsősorban. És az olykor rogyadozó, máskor ragyogó színházépületek, amelyek nem alakíthatók át egykönnyen bankfiókká, bútóruházzá. A bezárás pedig még mindig feltűnő presztízsvesztés lenne a fenntartónak.

Ezt az állítást mintha éppen mostanában cáfolná az élet, nem gondold?

Látszólag igen, de azt gondolom, mégsem fog elterjedni ez a példa. Két fővárosi színháznak nem találta meg a helyét az igazgatás, húsz év nem volt elegendő, hogy önkormányzati fenntartásukat megszervezze, vagy bezárás helyett legalább megpróbálja az érintett színházakat magánvállalkozás által működtetni. A kulturális politika kormányváltásokon átívelő impotenciájáról szól ez a történet. Ez egyszerűen szegény.

Szóval reménytelen?

Ha az is lenne, akkor sem ezért. De mielőtt közkinccsé tenném kétségbeesésemet, térjünk vissza még a struktúrához. Ez a struktúra már nem az a struktúra, amit a szocializmusból örököltünk. Számos külső és belső feltétel, körülmény megváltozott. Más a társadalmi szerkezet, a jogi helyzet, az igazgatás, a fenntartók, más a társadalmi közeg. Örvedetesen bővült a résztvevők köre, az elmúlt húsz év jellemző gesztusa a színháznyitás, és nem a bezárás. Gyakran ugyanazokon a neveken sem ugyanazok a színházak vannak már régen. Gazdagabb a kínálat, még akkor is, ha ellenpéldákat is sorolhatnánk. Érzékelhető egyfajta beszűkülés. Nem játszanak például a szűkebb, de igényesebb közönségtelegeket kiszolgáló stúdiószínházak vidéken. Ez anyagi okokból van így, de szemléleti problémát jelez. A színház elfordulását a szórakoztató funkció irányába. Budapesten és néhány nagyvárosban javult a kínálat, és pont azok-

nál a színházaknál, amelyek a javulás motorjai lennének, megnehezült a működés. Biztató magánkezdeményezések is vannak, de ezek nem alternatívák, csak célirányosan, csak szűkkörűen tudnak hatni, általában az általuk opponált fősodorban népszerűvé vált színészek vonzását kihasználva. A függetlenek nagy generációja néhány év reményteljes ragyogás után, bár utóvédharcokat még lefolytat, szükségszerűen megy a lecsóba. Méltatlan helyzetük másik nagy szégyenünk. És nemcsak az igazgatásé, hanem a szakmáé is. A színházban dolgozók méltatlan helyzete egyre nagyobb feszítőerő. Fogynak a megszállott színházi emberek, szerény megélhetést kínál a színház, ez kontraszelektiót eredményez. Ott tartunk, hogy a működés fenntartása is emberfeletti erőfeszítéseket kíván.

Ha jól értem, most már minden a pénzről, pontosabban annak hiányáról szól?

Színházat finanszírozni kell, de ez a „muszáj” nem a struktúra része. Ez a követelmény a politikai felépítmény része, vagy része volt. A színházi struktúrában legfeljebb a finanszírozás hogyanja képeződik le, a szakma képviselői pedig jó esetben ennek kialakításában lehetnek partnerei a hatalomnak. Azt, hogy milyen eredménnyel, most látjuk igazán. A színház (a kultúra, az oktatás) napjainkban olyan pozícióvesztést könyvelhet el, amire már nem válasz az az 1990 óta több-kevesebb sikerrel alkalmazott követelés, hogy több pénzt a színháznak. Eljött az idő, amit Rejtő Jenő leírt a Csontbrigádban, alig vár-

juk, hogy meghaljon valaki, akkor átmenetileg talán jóllakhatunk a fejadagján.

A kilencvenes évek közepétől éveken keresztül foglalkozhattam a színház-finanszírozás kérdéseivel. Egészen a színházi törvény megszületéséig. Mindig az volt a legfőbb vágyam, olyan rendszert hozunk létre, amely átlátható. Mindenki legyen tisztában azzal, hogy mire számíthat, minek mi lesz a következménye. Azt reméltem, hogy amennyiben következetesen mindenki betartja vállalását, akkor működőképes lesz a rendszer. Aztán azt láttam, hogy a fő finanszírozó, az állam befagyasztja a támogatást, ezáltal a többi résztvevőt erején felüli teljesítésre vagy ügyeskedésre kényszeríti. Aztán, ha emelt az állam, akkor az addig teljesítő önkormányzat lépett vissza, a színház nyomora pedig mit sem változott. Az „átlátható viszonyok” szép álmom, de mint a törvény módosítása mutatja, nincs is manapság rá igény. És még valamit, hányszor eszembe jutottak József Attila szép sorai: „Nincs senki, akire rámondjam: »Örömet lelte nyomoromban.«”

Mégis sokan azt mondják, hogy ilyen színvonal mellett ez a támogatás is nagyon bőkezű, hogy a mostani működés is nagyon pazarló.

Minden állításnak van igazságtartalma, van, amikor ez csak nyelvhelyességi kérdés, de ettől még nem igaz. Mint mérnök, hadd mondjam azt, ne hasonlítsuk össze a golyóscsapó-gyártást a színházi üzemmel. A színház már ma is túlságosan hasonlít egy termelőüzemre, futószalagon állít elő gyorsfogyasztásra szolgáló termékeket. Vagy bizonyos műfajokban tartós fogyasztásra művészeti árukat. A színházat azért kell óvni, hogy esélye legyen közönségének megrendítő pillanatokat szerezni, hogy társadalmi bajaink kibeszélésének egyik élő fóruma legyen, hogy lássuk: az ember természetes közege a közösség.

A színvonal pedig nagyos sikamlós kérdés. Az élő művészet csak korában hathat igazán. Minden viszonyítás csalfa. Számomra nincsenek bezzeg korok, még azok sem, amelyeknek hajlott koromnál fogva tanúja lehettem. A színház, így általában, sohasem elég színvonalas. Csak egyes előadások, csak egyes színházak, csak egyes művészek vitathatatlanul azok. A kérdés az, hogy a körülmények mennyire engedik a szunnyadó lehetőségeket, a mindenkori tehetséget kibontakozni. Ezzel a kérdéssel megint a struktúráról vagyunk.

(Szabó István érdekes tanulmánya: a „Valahol eltévedtünk” – A színházak pénzügyi kálváriatörténete 2008–2012. a SZÍNHÁZ c. folyóirat 2012. július számában jelent meg. Interneten a www.színigazdaság.hu honlapon olvasható.)

Szabó István

1950-ben született Budapesten. 1968-ban szakközépiskolában érettségizett, ezzel együtt szerzői munkák-bizonyítványt szerzett. A katonai szolgálat után a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karán tanult. Már az egyetemi éve alatt a Kulturális Titkárság alkalmazottja, majd végzés után vezetője lett. A Műegyetemen 1975-ben mérnöki és tanári diplomát kapott, ezután az ELTE Bölcsészkarán filozófiát tanult, majd a BME Filozófia Tanszéken oktatott.

A Kulturális Titkárság vezetőjeként többek között a Székéni munkáját is felügyelte, színházi gyakorlatra a többiedmagával alapított Együttes Színház nevű formációban tett szert. A nyolcvanas évek elején először a KISZ Központi Bizottságban a kulturális osztály helyettes vezetőjeként, majd 1986-tól az MSZMP KB-ban a tudományos, közoktatási és kulturális osztály munkatársaként dolgozott.

1989-ben a Művelődési Minisztérium színházi osztályának vezetőjévé nevezték ki, ezáltal részese lehetett a színházi struktúra megvédéséért folytatott harcnak. Posztjáról 1992-ben lemondott. Ezután 15 évig óraadóként a színházmenedzsment tárgyat oktatta az ELTE-n.

1993–94-ben Schwajda hívására a Művész Színház főtíkára lett, amelynek a válságos időszakban néhány hónapig megbízott igazgatója.

1994 decemberétől újra a minisztérium színházi osztályát vezette, ahol az 1996-ban bevezetett új színház-finanszírozási rendszer kidolgozásában vett részt. Az új Nemzeti Színház felépítéséről hozott kormánydöntés után a Nemzeti Színház kormánybiztosi iroda munkatársa, egészen addig, amíg a Deák téri építkezést 1998 őszén leállították.

1999 nyarától P. Müller Péter igazgató mellett az Országos Színház-történelmi Múzeum és Intézet igazgatóhelyettese, ahol nyugdíjazásáig dolgozott. Ebben az időszakban szakmai kuratóriumok tagjaként, az NKA Színházi Kollégiumának vezetőjeként, valamint elemző tanulmányok szerzőjeként is jelen volt a színházi életben, valamint részese lehetett az első előadó-művészeti törvény megalkotásának.

Színház a gettóban

Öt évig működött Budapesten, a Wesselényi utcában egy színház, ahová mindenki ingyen járhatott. Belépőjegy nem volt, az előadások költségeit a pártoló tagok rendszeres befizetése és adományok fedezték. Drámai színművek, vígjátékok, opera- és operett-előadások mellett zenés és irodalmi estek, kabarék, artistajelenetek szerepeltek a repertoáron. 1939–44 között összesen 700 műsorral várták a közönséget, utóbbiból a négy esztendő alatt közel 100 000 látogatta a színházat. Közben pedig folyt a világháború.

Az OMIKE Művészakciójára emlékezik egyszerre két kiállítás is: a Budapesti Zsidó Múzeum az 1939–44 között rendezett nyolc képzőművészeti tárlatot idézi meg, olyan – a modern magyar festészet legnagyobbjainak

iratot hozott létre – a ma is rendszeren megjelenő Múlt és Jövőt –, menzát létesített az egyetemeken tanuló zsidó diákoknak több városban, kulturális programokat szervezett, könyvtárat és olvasótermet tartott fenn Bu-

lis intézményekből kiszoruló zsidó közönség minőségi kultúrához juttatása lett. 700 művészt tartott el ez a nagyszerű vállalkozás a legnehezebb években. Olyanokat, akik 1945 után sokáig meghatározták a színházi élet közegét – mint Ascher Oszkár, Ráday Imre vagy Simon Zsuzsa –, és olyanokat, akik Max Reinhardt világhírű berlini színházából és amerikai sikerek után jöttek haza, mint például az 1920-as években az egész nyugati világban ünnepelt Beregi Oszkár – csak néhány név a zsidótörvények miatt elbocsátott több ezer alkotó közül. De az az állhatatos, intenzív munka, amely a Goldmark teremben folyt, és a tántoríthatatlan kultúraterjesz-

Fotók: OSZMI



Kiállítási enteriőr (Bajor Gizi Múzeum)

tekintett, de európai mércével is igen jelentős – alkotók műveivel, mint Ámos Imre, Bálint Endre, Bokros Birman Dezső, Gráber Margit, Kádár Béla, Scheiber Hugó, Vajda Lajos és mások. A Bajor Gizi Színházmúzeum kiállítása pedig, melyet Gajdó Tamás színház-történész rendezett, a Goldmark teremben működött OMIKE színházat eleveníti fel.

Ma már szinte csak a szakterülettel foglalkozók ismerik az OMIKE Művészakciójának történetét, ezért fontos néhány mondatban felidézni a hátteret. A magyar zsidóság kulturális önsegélyező egylete, az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) létrehozásának ötlete már az 1860-as években fölmerült – akkor még azzal a céllal, hogy az egyenjogúvá tett magyar zsidóságot a nemzeti kultúra és a magyar nyelv felé terelje. Végül csak 1909-ben alakult meg az egyesület, ekkor már egyszerre kultúrátámogató és szociális segítő szereppel. Folyó-



Donáth Endre: Szulamit, 1941

dapesten a művelődni vágyó zsidóság számára. Az 1938-ban kiadott első, majd a rá következő két további zsidótörvény azonban gyökeres fordulatot hozott ennek a jó anyagi alappal bíró, hasznos és sokoldalú társadalmi szervezetnek az életében. 1939-től egyetlen célja az elbocsátott, ellehetetlenített zsidó származású művészek, irodalmárok, újságírók munkához segítése, illetve a más kulturá-



Johann Strauss: Denevér, 1941

tó szándék a gyorsan bezáródó pesti gettó közepén óriási hatással volt a közönségre. 1944. március 19-én, a német megszállás napján Molière *Képzelt beteg*-ének főpróbájáról, a színpadról vitték el a szereplőket.

Az OMIKE tevékenységéről fennmaradt eredeti iratok nagy része az Országos Levéltár 1956-os leégésekor megsemmisült. Hogy ma mégis viszonylag sokat tudunk erről az időszakról, az részben Horák Magda kutatónak köszönhető, aki 1998-ban adta ki az OMIKE működéséről szóló sajtómegjelenések gyűjteményét. A most megnyílt két kiállítás – és mögötte egy átfogó, széles kutatómunka, valamint egy, már működő honlap – a Nonprofit Társadalomkutató Egyesület kezdeményezésével, Harsányi László és Vizi Éva munkája révén jött létre.

A Színházmúzeumban egy szobányi méretű, mégis nagyon erős hatású kamaratárlat fogadja a látogatót. Maga a polgári berende-

zésű szoba, a terítővel letakart kisasztal, a muzeális hangulatú Orion rádió, az olajfestmények, keretezett kis karikatúrák egy zárt, szűkös levegőjű, mégis barátságos világ atmoszféráját teremtik meg. Egy kis biztonságos sziget, amit nem zavar az ellenséges külvilág; szegényes, de derűs, kellemes hely. Itt sorakoznak az OMIKE-előadások színlapjai, fotók, újságkivágások, egy portré Bánóczy Lászlóról, a Művészakció vezetőjéről, Hevesi Sándor kollégájáról, aki a század elején a legendás Thália Társaság alapítója volt, később a Vígszínház, a Magyar Színház, majd a Belvárosi Színház közismert igazgatója lett. Egy szoborportré a fiatal Simon Zsuzsát ábrázolja, aki 1948-tól egészen az 1980-as évek közepéig színésznemzedékek hosszú sorát nevelte ki az akkori Színművészeti Főiskolán. De láthatunk egy-egy felvételt Kellér Dezső, Pártos Erzszi, Vidor Ferike, Salamon Béla és a fiatal Alfonso páratlan alakításaiból, sőt még a fiatal Aczél György, a későbbi rettegett kultúrpolitikus is feltűnik mint kezdő színész. Tanulságos végigböngészni a színlapokat és a sajtóban megjelent írásokat, leginkább a



műsorpolitika kedvéért. Ezekből kiderül, hogy a színházban sok „rendkívül vidám est”, kabaréműsor, operettreszletekből összeállított program került színpadra. A drá-

mai anyag széles palettáján a haszid legendából készült *Dybuk* és Pap Károly vagy Hebbel bibliai témájú tragédiái mellett Molnár Ferenc, Bálint Lajos is műsorra került. A zenés darabok között Strauss *Denevér*-e, a *Szulamit*, a *Sevillai borbély*, a *Traviata*, a *Varázsfuvola* szerepelt, az irodalmi esteken Arany Jánostól Várnai Zseniig és Szép Ernőig a teljes modern magyar irodalom kincsesára felvonult.

Izgalmas és színes színházi élet zajlott az állandó veszélyek, a megaláztatás közepette, amit őszintén ad vissza ez a kiállítás. Nem tesz hozzá látványos elemeket, a maga hiteles közegeiben vonultatja fel a dokumentumokat, s ezzel szépen megidézti ezt a különleges világot, amely valószínűleg minden kornál többet tudott az emberi méltóságról, a megértésről és a kultúra életmentő szerepéről. A természet valami megfoghatatlan módon betölti a szépség iránti vágy, s miközben a látogató Ascher Oszkár mélyen zengő hangján hallja Radnóti verseit, egy félórára kilép időből és térből, hogy hetven év múltán átélje a gettó európai színvonalú színháza nyújtotta élményt.

Götz Eszter

A Budapesti Történeli Múzeum – Budapest Galériája egy hónap időtartamra, 2013. március 14. – 2013. április 14. között, adott helyet Bagossy Levente díszlettervező, grafikusművész harminckét díszlettervének.

Az egyes tervek színpadi makett formájában láttatják a tervező elképzeléseit, s a tervezés során, az előadásokat megelőzően készültek. A kartonpapírból készült, miniatűr dobozvilágok varázslatosan idézik meg a ku-



Képes beszámoló

Bagossy Levente díszlettervező kiállításáról

kucskáló színház csodáját: mások életét szemléljük, s léleekben be is léphetünk oda. A kiállítást Zsámbéki Gábor rendező nyitotta meg.

Bagossy Levente 1968-ban született Dombóváron. Tanulmányait a Pécsi Művészeti Szakközépiskolában kezdte reklámgrafika szakon. A Magyar Képzőművészeti Egyetem tervezőgrafika szakán diplomázott 1996-ban.



Első díszletei az egykori Pécsi Kisszínház bemutatóihoz készültek, de a kecskeméti, szegedi, nyíregyházi színházaknak is gyakran tervezett. Ismertebb munkái a fővárosi Katona József Színházhoz, az Örkény Színházhoz és a Radnóti Színházhoz kötődnek. Az Ellenfény című színházi folyóirat tervezőszekeresztője.

A SZÍNPAD 2011. évi 2. és a 2009. évi 1. számban olvashatók cikkek a művészről.

Kárpáti Imre



Fotók: Kárpáti Imre

STAGE Technology for Performing Arts

Hungarian Society for Theatre Technology

4 SPACE OF COMMUNITY: AGORA OF VÉRTES (by Csaba Schmidt)**Agora Project – Agora of Vértés****5 TATABÁNYA: AGORA OF VÉRTES**

This project was realized with the support of EU, co-financed by the European Regional Development Fund in a value of about 2 billion HUF. The former Community Centre has been extended and revitalized. This multi-purpose facility – housing again the Tatabánya Museum after reconstruction – will organize the cultural and community life of the town and its surroundings.

7 ARCHITECTURAL CONCEPT (by Ákos Páll, János Páll, Lőrinc Fiskál)**11 CONCEPT FOR RECONSTRUCTION OF THEATRE TECHNOLOGY**

(by Iván Szabó–Jilek)

13 VALUES AND PROPORTIONS – AUDIO SYSTEMS (by Imre Makky)**14 STAGE LIGHTING SYSTEMS** (by Attila Jerza)**Congratulations****16 HONORS** (by Imre Kárpáti)

State and arts awards were granted on 15 March 2013. It is the first time when, as acknowledgement of their outstanding activity in theatre technology, also four theatre technician managers and a sound master have been awarded.

Budapest Music Center**20 BUDAPEST MUSIC CENTER OPENED** (by Iván Szabó–Jilek)

1996, trumpeter László Gőz founded the Budapest Music Center, the Hungarian center of contemporary classical and jazz music, that found its final home in a reconstructed old building on March 2013. It is a perfect multi-functional facility with a jazz club restaurant for 150 persons, a concert hall for 350 visitors, with dressing rooms and recording studios. This house accommodates the International Eötvös Institute and the music library where also chamber concerts and performances can be held. Director László Gőz established this new community building mainly from own funds amounting to ca. 2.5 billion HUF.

24 ARCHITECTURAL CONCEPT AND DESCRIPTION (by Dorottya Gőz)**27 ACOUSTICS OF BMC** (by Andor Tamás Fürjes)**31 TECHNOLOGICAL SYSTEMS OF BMC** (by Tamás Bárdos)**Obituary****33 REMEMBERING JARMILA GABRIELOVÁ** (by Iván Szabó–Jilek)**News from Hungary****34 STUDENTS' "EYE"** (by Gábor Mikita)

EYE – Festival of European theatre arts universities and academies in Miskolc.

Costume Design**35 25-YEAR-JUBILEE OF JANÓ PAPP** (by Gábor Mikita)**Stage Design****37 BEAUTIFUL STAGE SETS** (by Gábor Mikita)

Nowadays, sceneries developed with elegance and authentic details are becoming rare.

Jurányi Production Community Incubator House**39 JURÁNYI – A NEW DIRECTION** (by Viktória Kulcsár)

The creative studio and intellectual headquarters of independent performance arts and civil associations were opened in an empty school building in Jurányi Street. Productions of about fifty organizations find here a safe place for preparations and follow-up activities where artists can rehearse, build scenery, prepare costumes, hold non-public work performances, as well as storage and office work can be done.

41 THEATRE EQUIPMENTS OF JURÁNYI (by Zoltán Vida)**Stage Technology****44 WORLD OF DECORATIVE CURTAINS** (Dr. Andreas Paller)**Stage Machinery****47 RADIO-FREQUENCY CONTROLLED AND ENGINE DRIVEN STAGE WAGON** (by János Barna)**Technological Novelties****48 NEW INSTALLATION LINE ARRAY SYSTEM OF D&B AUDIOTECHNIK****Prolight + Sound 2013****50 VISIT TO EXHIBITION PROLIGHT + SOUND IN FRANKFURT** (by Sándor Böröcz)**Theatre Management****54 "THEATRE – MY PASSION"** (by Sándor Venczel)

Interview with financial expert István Szabó on the occasion of his retirement.

Exhibition**56 THEATRE IN THE GHETTO** (by Eszter Götz)

Two exhibitions devoted to the theatre operated by Artists Action of the Hungarian Jewish Educational Association in Budapest between 1933 and 1944.

57 ILLUSTRATED REPORT ON EXHIBITION OF STAGE DESIGNER LEVENTE BAGOSSY (by Imre Kárpáti)

HIRDETŐINK

Beár Bt.....	38. o.
Bosch Rexroth Kft.	2. o.
Chromasound Kft.	15. o.
Chromasound Kft.	53. o.
Colossal Kft.	49. o.
Elimex Kft.	43. o.
INTERTON Kft.	59. o.

Gerriets Handel GmbH.	46. o.
LISYS Fényrendszer zRt.	59. o.
Luminis Kft.	48. o.
Pelyhe & Társa Kft.	48. o.
Roland East Europe Kft.	19. o.
Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	47. o.

nandobeam³⁰²



AYRTON



LISYS FÉNYRENDSZER Zrt.
LISYS LIGHTING SYSTEMS PLC

LISYS Fényrendszer Zrt.
1134 Budapest, Kassák Lajos u. 81.
Tel: +36 (1) 359 0841
Fax: +36 (1) 359 0360
www.lisys.hu

Interton

Kereskedelem Rendszerintegráció IVS

QSC TDA Yamaha TADAX WHD

KERESKEDELEM RENDSZERINTEGRÁCIÓ IVS VONALSUGÁRZÓK

WEBES FELÜLETÜNK ÚJ FORMÁBAN ÉS KIBŐVÜLT TARTALOMMAL.
www.Interton.hu

SzínházTechnikai Fórum 2013.

Színháztechnikai találkozó és továbbképzés

Tatabánya – a Vértes Agorája, 2013. május 16–17.

A nemrég megnyitott Vértes Agorája vendégszeretettel élvezte a jól sikerült szakmai találkozó résztvevőit. A szakmai előadásokhoz kapcsolódó eszközöket bemutató kis kiállítás a kamarateremhez vezető folyosón kapott helyet.

A továbbképzés lehetőségét számos értékes, izgalmas előadás biztosította.

A tanácskozást Samuel Botond, a vendéglátó Agora Nonprofit Kft. ügyvezetője nyitotta meg.

Majd az előadások következtek:



Jerzsa Attila (Pelyhe & Tsa. Kft.) az A.Jeda Wash K10 új robot fényvetőt mutatta be, amely a **Clay Paky** első olyan gépe, amely RGBW LED fényforrásokat használ. Ez a gép fényerőben, kis méretével, energiafogyasztásával, sokoldalúságával már a hagyományos fényvetők méltó versenytársa.



Fekete Gábor (Interton Kft.) a **d&b audio-technik** új installációs, V sorozatú line array rendszerét ismertette.



Makkay Imre (Chromasound Kft.) a színházi hangosítás minőségére hívta fel a figyelmet. A nagy hangnyomás nem pótolhatja a jól kialakított, kifinomult, minőségi hangrendszert.



Barna János (Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.) a színpadgépészet területén szigorodó biztonsági előírásokról beszélt, amelyek szükségessé teszik a korábban beépített gépezetek felülvizsgálatát, korszerűsítését.



Fazekas Tamás (Zaj Rendszerház Kft.) provokatív előadásával a LED-es fényvetők mielőbbi színpadi alkalmazását sürgette. Ma már csak előnnyel jár, ha a halogénizzós gépeket lecseréljük. A Philips-Selecon LED fényvetők erre tökéletesen alkalmasak.



Böröcz Sándor (Lisy's Zrt.) „Mere tart a LED-es színpadvilágítás” c. előadásában a hagyományos és LED fényforrások előnyeit és hátrányait elemezte a fejlődési irányok bemutatásával.



Rédei Balint (Zaj Rendszerház Kft.) a 40 éves, olasz **Outline** lég tevékenységet és gyártmányait mutatta be, elemezve a line array rendszerek történetét és fejlődését. Az előadást élénk szakmai vita követte.



Molnár Károly és **Bárdos Tamás** (Animative Kft.) a BMC új épületének összetett és professzionális technológiai rendszerét ismertették.

Délután az **MSzTSz** megtartotta évi rendes **közgyűlését**. A közgyűlés elfogadta a 2012. évi beszámolókat és az idei terveket. A tagdíjak összege változatlan maradt. Este került sor a jó hangulatú baráti találkozóra.

Színházi Műszaki Vezetők Országos Tanácskozása

Május 17-én, pénteken Szívveber Sándor, a Vértes Agora műszaki vezetője és munkatársai az épületet mutatták be.

Leidinger István, tűzvédelmi mérnök szakértő, rendkívül értékes információkkal szolgált az Országos Tűzvédelmi Szabályzat korszerűsítéséről. Részletesen elemezte a színházakat érintő, várható változásokat és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság új szervezeti rendszerét, a területi szervek feladatkeretét, amelyek alá tartoznak a tűzoltó parancsnokságok.

Pelyhe János, a színházak sz. OKI képzési rendszerét ismertette. Kitért azokra az erőfeszítésekre, amelyet az MSzTSz tett a közép- és felsőfokú szakképzés érdekében.

Kiss István a színpadi munkára és az ott dolgozóakra vonatkozó jogszabályokra hívta fel a figyelmet. Ismertette a „Színpadi díszítő, emelőgép-kezelő és költöző” ismereteket oktató – a Szövetség által szervezett – tanfolyamot.